

I storm og stille gennem 50 år

Årsberetning 2019

VIKINGESKIBS
MUSEET

Indhold

Årsberetning 2019	5
Ledelsesberetning	5
Målopfyldelse	7
Mål og indsats i kalenderåret 2019	12
Realisere det nye Vikingskibsmuseum	13
Konsolidere det marinarkæologiske ansvarsområde	13
Indtægtsdækket virksomhed	14
Besigtigelser og indkomne fund	15
Høringssager	15
Offentliggjorte rapporter	16
Styrke attraktionsværdien	17
Udstillinger i Vikingskibshallen	17
Udstillinger på Museumsøen	18
Ekstern udstilling	19
Publikumsformidling og aktiviteter	19
Kurser	25
Sejlads med publikum	25
Formidle til begejstring både ude og hjemme	26
Bådeværft	26
Skibenes togter	28
Foredrag	28
Den immaterielle kulturarv	28
Konferencer	30
Kurser og seminarer	30
Netværk og samarbejder	30
Udlån	31
Høj kvalitet i undervisning og læring	31
Pædagogiske Laboratorium	32
Fremme den maritime forskning	34
Forskningsprojekter	34
Lokal forankring	40
Service og kvalitet	42
Værtsskab og serviceledelse	42
Publikumsanalyser, kampagner og presse	42
Café Knarr	51
Museumsbutik	52
Atmosfære og stemning	52
Samling, bibliotek og arkiver	53
Økonomi, administration og bygningsdrift	55
Årsregnskab 2019	55
Tilskud og indtægter	56
Besøgende	56
Sejlads	60
Butik	63
Café Knarr	65
Omsætning pr. gæst	67
Personale	67

Miljøforhold	68
Tilbagebetaling til samfundet	69
Samlet konklusion om museets betydning for samfundet	72
Bygningsdrift	73
Vikingskibshallen	73
Museumsøen	73
Lager i Himmelev	74
Restaurant Snekken	74
Beredskab og voldsomt vejr	74
Administration	75
Bestyrelse	75
Chefgruppe	76
Vikingskibsmuseets bådelaug	77
Årets sommertogter	77
Vikingskibsmuseets bådsamling	78
Vikingskibsmuseets Venner	78
Bilag I: Personale	80
Vikingskibsmuseets Årsberetning 2019	81

Årsberetning 2019

Ledelsesberetning

Et forrygende jubilæumsår

Vikingskibsmuseet fejrede i 2019 sit 50-års jubilæum med langt flere besøgende end budgetteret, et rekordstort antal sejlads-gæster, et øget antal skoleelever og en solid stigning i omsætningen pr. gæst, hvilket er noget, der kan gøre enhver jubilar glad. Fejringen af jubilæumsdagen skete på en lun augustlørdag, hvor museet i stedet for at kigge bagud valgte at sætte fokus på fremtiden ved at invitere til træbådstræf, folkefest og åben dialog om det nye museum, der skal sikre vikingskibene i fremtiden. Det blev en begivenhed, der opnåede stor opmærksomhed og gav anledning til at skabe nye relationer til Roskildes borgere og et tættere bånd til vores nærmeste naboer.

Stor opmærksomhed omkring Vikingskibshallen

Museet oplevede også stor opmærksomhed fra anden side i 2019. Blandt andet gennem en til tider ophedet mediedebat omkring Vikingskibshallens fremtid. Efter affredningen af bygningen i august 2018, har meningsdannere, fagfolk og borgere udtrykt forskellige holdninger til, hvordan bygningen kan, bør eller slet ikke skal bevares, og Vikingskibsmuseet har brugt mange kræfter på at besvare henvendelser, modtage forslag og stille undersøgelsesrapporter til rådighed for både presse og interesseorganisationer.

I september måned lancerede Innova Concrete en liste over de 100 mest betydningsfulde betonbyggerier i Europa i det 20. århundrede, og her er Danmark repræsenteret med tre bygninger; Vikingskibshallen, Tinghøj Vandreservoir og Herlev Hospital. I den forbindelse modtog Vikingskibshallen en pris.

I al dialog og kommunikation omkring Vikingskibshallen ligger det museet meget på sinde at søge forståelse for, at museet har fokus på at sikre de fem originale vikingskibe, og at Vikingskibshallen ikke længere kan opfylde dette krav. En løsning skal findes.

På vej mod et nyt vikingskibsmuseum

I 2019 har museet arbejdet målrettet frem mod den løsning, der kan sikre de fem vikingskibe; Det nye museum. Projektet omfatter både sikring af skibene på kort sigt i et "museum i mellemtiden" samt på længere sigt i et nyt museum.

Styregruppen, som blev nedsat i 2018, har iværksat en række initiativer, som skal sikre, at museet kan færdiggøre et konkurrenceprogram i 2020 og derefter udskrive en arkitektkonkurrence i starten af 2021. Museet har derfor gennemført endnu en række tekniske undersøgelser, dels af bygninger og dels af mulige byggefelter med f.eks. scanning af græsplæne og fjordbund. Ligeledes har museet stiftet datterselskabet Vikingskibsmuseets Ejendomsselskab A/S, som skal favne projektets aktiviteter og økonomi.

I 2019 indledte Vikingskibsmuseet et samarbejde med den danske tegnestue Effekt og den engelske oplevelsesrådgiver Event Communications om at udvikle det nye museum. Der er afholdt indledende møder og workshops, og arbejdet i de nedsatte arbejdsgrupper fortsætter ind i 2020.

Interessen for det nye museum er stor, og museets ledelsessekretariat har derfor udarbejdet en plan for, hvordan vi bedst kan inddrage de mange interessenter i projektet. Det første initiativ var, da museet i forbindelse med jubilæumsdagen holdt folkefest i august og inviterede alle interesserede til dialog. Senere hen i oktober inviterede museet igen til dialog ved et informationsmøde på Klostermarksskolen, og her var igen mange fremmødte. Der vil jævnligt blive taget initiativer til dialog med de mange forskellige interessentgrupper gennem hele forløbet.

I marts måned udgav museet ”Prospekt for et nyt vikingskibsmuseum”, som har dannet grundlag for de indledende dialoger med danske fonde, som har fundet sted gennem året. Prospektet er tilgængeligt på Vikingskibsmuseets hjemmeside, hvor der er oprettet en særskilt sektion med information og materialer omkring det nye museum, samt åbnet for spørgsmål og svar fra/til offentligheden samt mulighed for, at borgere kan komme med forslag. Museet trækker i disse indledende faser på midler fra en ekstraordinær bevilling fra Roskilde Kommune i 2017 (2 mio. kr.) samt en ekstraordinær bevilling på finansloven (5 mio. kr. i hhv. 2018 og 2019) til at indhente relevant rådgivning og til at gennemføre tekniske undersøgelser.

Formidling af det nordiske skib

Museets årshjul har i 2019 haft overskriften ”Det nordiske skib”, hvorfor en lang række af museets aktiviteter har støttet op om netop dette tema.

På værftspladsen har byggeriet af den nye Skuldelev 3 rekonstruktion trukket tusindvis af spørgelystne og videbegærlige gæster ind over spånbankerne for at lære mere om netop klinkbygning og håndværk, og den særlige formidlingsindsats, som blev iværksat omkring skibet, har været en succes.

Den nye rekonstruktion erstatter museets første rekonstruktion af Skuldelev 3, *Roar Ege*, som er sat på land, udtjent og træet, og står lige ved siden af byggepladsen som et eksempel på, hvordan et vikingskib slides. Også fra dette skib er der vigtig forskningsviden at hente, og derfor har museet indledt et projekt, der skal dokumentere slid, tæring, reparationer mv. Også med fokus på det nordiske skib har museet iværksat et forskningsprojekt omkring jernnagler. Endelig har museet også deltaget i et fællesnordisk initiativ, der søger at få livet omkring den nordiske klinkbyggede båd optaget på UNESCOs liste over immateriel kulturarv. Ansøgningen sendes afsted i foråret 2020 og en afgørelse forventes i efteråret 2021.

Rekonstruktionen af Skuldelev 6, *Skjoldungen*, gennemførte en forsøgssejlads fra Sognefjorden til Roskilde. Den samme distance som vi må formode, at det originale skib gennemførte, efter det blive bygget i 1035 i Sognefjorden og endte sine dage ved Skuldelev i sidste halvdel af 1000-tallet. Et af målene for rejsen var at formidle de fælles nordiske klinkbådstraditioner.

Vikingskibsmuseets bådelaug har gennemført og derigennem formidlet mange sejlads på Roskilde fjord og længere sejlads i Danmark og Sverige i bådene fra museets bådsamling. Kystprojektet ”den åbne klinkbyggede båd” har gennemført praksis seminarer og kurser omkring brugen af den klinkbyggede båd. I samarbejde med Universiteter, efterskoler, Nationalparken Skjoldungernes land, Naturskoler m.fl. over hele Danmark, etablerer Vikingskibsmuseet et sejladssamråd, som skal tilrettelægge en uddannelse for instruktører og vejledere i åbne ro- og sejljoller. Projektet er støttet af Nordea Fondens Kystpulje.

Organisation

Allerede i 2018 indledte museet en transformation af organisationen med det mål at styrke ledelseslaget og konsolidere teams og arbejdsgrupper. Der blev derfor oprettet en ny chefstilling for publikumsaktiviteter, sejlads, skoletjeneste og booking. I foråret 2019 blev denne chef langtidssygemeldt samtidig med, at teamkoordinatoren for publikumsaktiviteter valgte at opgive sin stilling. Med en travl sæson lige om hjørnet, var det vigtigt at få tilført nye ledelsesressourcer omgående, hvorfor en ledende medarbejder fra projektsekretariatet blev konstitueret som chef for området. Denne medarbejder er efter en veloverstået sæson fratrådt stillingen ved årsskiftet og vendt tilbage til projektsekretariatet.

Konstitueringen gav luft til, at museet i god ro og orden kunne arbejde videre med at definere den optimale organisationsstruktur og rekruttere de rigtige profiler. Således tiltrådte en projektchef i efteråret og en ny publikumschef starter pr. 1. januar 2020. Det skal nævnes, at for

at imødekomme museets bestræbelser på at give den bedste publikumsoplevelse, får den nye publikumschef ansvar for alle funktioner, som gæsten møder, herunder også butik og café. I sommeren 2019 rejste museets bestyrelse sammen med økonomiudvalget i Roskilde Kommune på studietur til Oslo, for at få inspiration til strategi, mål og krav for det nye museum samt for at dele erfaringer med lignende kulturinstitutioner som f.eks. Operaen og Vikingskipshuset deroppe.

Vikingskibsmuseets ledelse og medarbejdere står således nu på et stærkt organisatorisk fundament, klar til at kunne håndtere opgaverne med dels at udvikle det nye, der skal komme såvel som drive det eksisterende med fortsat høj kvalitet og værdi for museets gæster.

Tak

Året 2019 har på alle måder været et forrygende år. Forrygende travlt, forrygende inspirerende og forrygende udviklende. Museet er fortsat inde i en god og betryggende udvikling, som det kan læses ud af nærværende årsberetning, og der kan ikke siges nok tak til museets engagerede og dygtige medarbejdere, som hver dag møder vores gæster med smil, viden og entusiasme, så det kan måles på alle tilfredshedsundersøgelser. Stor tak skal også lyde til museets mange samarbejdspartnere; tak til fonde, stat og kommune for generøse bidrag. Og tak til alle de frivillige fra venneforening og bådelaug samt Roskildes borgere, som trofast bakker op om museet. Vi glæder os til at tage fat på et nyt årti.

Målopfyldelse

En god oplevelse

Vikingskibsmuseet har opfyldt sit sine mål om at møde sine gæster med mangfoldige kulturtilbud af høj kvalitet og formidle sine processer og resultater gennem involverende aktiviteter.

En god oplevelse er en sammenhængende oplevelse. Museet har derfor i 2019 arbejdet med at knytte stærkere bånd mellem alle funktioner, som møder gæsten og dermed styrke helhedsoplevelsen. Gæstens første møde med Vikingskibsmuseet foregår ofte på hjemmesiden, hvor der løbende skabes nyt indhold af faglig karakter. En målrettet indsats med optimering af systemer og tilbud gjorde, at museet i 2019 oplevede en stigning i sidevisninger på hele 82,7% og således har kunnet give tæt ved 2 mio. brugere en god digital oplevelse. I bookingafdelingen har kunder oplevet, at de kom til at "hænge" på en forbindelse, der aldrig gik igennem. Derfor fik bookingen i 2019 et nyt kø-system på telefonslusen, hvilket har løst problemet og nedbragt ventetider.

Vikingskibsmuseet gennemfører løbende en række brugertilfredshedsundersøgelser samt analyserer de online-anmeldelser, museet får. I alle årets analyser, hvor det er muligt at sammenligne sig med andre attraktioner og kulturinstitutioner ligger Vikingskibsmuseets brugertilfredshed absolut i top.

En synlig kulturinstitution

Museet har opfyldt sit mål om at tage initiativer, der styrker museets profil og skaber øget synlighed for museet, Roskilde og Danmark. Museet har markeret sig gennem sine faglige udgivelser og virksomhed i og uden for museet samt sin kommunikationsindsats via hjemmeside, nyhedsbreve, pressearbejde og sociale medier.

Pressearbejdet har i 2019 affødt 977 omtaler i danske nyhedsmedier, heraf 564 omtaler i danske trykte medier og de 85 i landsdækkende dagblade og magasiner. Vikingskibsmuseet har været nævnt cirka 30 gange i nyhedsfladerne på DR, TV2 og TV2-LORRY. Igen i 2019, var det Vikingskibshallen, der løb med en stor del af overskrifterne (203 artikler), men omtalerne af

museets fagligheder, målt på omtalen af "historie", "vikinger" og "vikingetid" giver tilsammen ca. 400 omtaler, ligesom "børn" har været nævnt i forbindelse med omtaler af Vikingeskibsmuseet hele 150 gange.

Der blev i 2019 registreret ca. 1300 omtaler i internationale presseindslag, rejsemagasiner og rejseblogs. Størstedelen af artiklerne er rejseanbefalinger, hvor Vikingeskibsmuseet nævnes som et "don't miss", når turisten besøger København.

Museet har i 2019 også leveret en aktiv formidlings- og kommunikationsindsats i forbindelse med vikingeskibsrekonstruktionen *Skjoldungens* forsøgsrejse fra Sognefjord i Norge til Roskilde. Historien om den lille båd, der stred sig hjem igennem høje bølger, blev dækket af både norsk, svensk og dansk presse. Under alle rejsens 775 sømil kunne gæster på museet og besøgende på hjemmesiden følge rejsen tæt via logbøger, fortællinger, fotos og live-track af ruten. Endelig har museet også lagt en stor kommunikationsindsats omkring projektet frem mod det nye museum, og skabt synlighed ved at afholde dialogmøder med borgere og naboer samt oprettet en informationssektion på museets hjemmeside, hvor forslag og spørgsmål modtages og svar gives. Museet har i 2019 udgivet 30 videoproduktioner til dokumentation af sine aktiviteter.

En central aktør i marinarkæologien

Museet har opfyldt sit mål om at opretholde et professionelt og effektivt marinarkæologisk beredskab.

Museets marinarkæologiske afdeling har i 2019 udgivet 7 rapporter, foretaget 18 forskellige forundersøgelser, undersøgelser og sonderinger samt dokumenteret et enkelt havfund inden for sit ansvarsområde, som dækker søterritoriet øst for Storebælt.

Museet indrettede i 2017-18 sine nye lagerlokaler i Himmelev, og i 2019 blev der sat ekstra fokus på at gennemgå det marinarkæologiske magasin på lokationen. En af opgaverne var at udskille genstande fra perioden før, museet selv overtog ansvaret for søterritoriet i 2015, fordi sådanne genstande retteligt tilhører Nationalmuseet. Projektet er nu gennemført og den første aflevering af genstande har fundet sted. Magasinets organisering hænger ligeledes nøje sammen med arbejdet omkring formulering af museets samlingsstrategi og bevaringsplan, som fortsatte gennem året. Museet har tidligere haft oparbejdet et beretningsefterslæb og har derfor indgået en aftale med Slots- og Kulturstyrelsen om afvikling. Denne aftale følges.

Et værft med specialkompetence

Museet har opfyldt målet om at besidde en håndværksmæssig specialkompetence inden for rekonstruktion og traditionelle maritime håndværk og om at bidrage til håndværkets bevaring gennem uddannelse af bådebyggere. Museet har gennem året opretholdt målet om at beskæftige faglærte håndværkere, 11 bådebyggere, en rekonstruktør, en væver, en rigger og en bådebyggerlærling har været ansat på museets bådeværft.

Gennem hele sæsonen har museets bådebyggere arbejdet videre på den nye rekonstruktion af Skuldelev 3, som blev påbegyndt i 2017. Byggeriet har været et stort trækplaster for publikum samt centrum for museets formidlingsaktiviteter, og har som sådan udbredt viden og interesse for det maritime håndværk.

Flere eksperimentalarkæologiske projekter har givet museet resultater. *Havhingsten* og *Ottars* brug gennem mange år, har f.eks. bidraget med viden om de originale skibes brug og konstruktion, og ligeså har Skuldelev 6-rekonstruktionen *Skjoldungen*, der i 2019 sejlede den samme distance, som det originale skib oprindeligt må have sejlet tilbage i 1000-tallet; fra Sognefjorden til Roskilde.

Museet har i 2019 også fortsat sit engagement i udarbejdelsen af ansøgningen til UNESCOs liste over menneskehedens umistelige immaterielle kulturarv; en fælles nordisk ansøgning med titlen

”Nordiske klinkbådstraditioner”. At komme på UNESCOs liste vil være en international anerkendelse af Vikingskibsmuseets og andre nordiske maritime miljøers arbejde med de nordiske klinkbyggede både. Vi får svar fra UNESCO i efteråret 2021.

Samtidig har museet også – igennem projektet ”Den åbne klinkbyggede båd” – taget initiativ til at udbrede brugen af de klinkbyggede både. Vikingskibsmuseet vil udbrede interessen for denne bådtype ved at gøre det let at dygtiggøre sig i håndteringen af disse både og ved at tilrettelægge kurser og uddannelse af instruktører og kystfriluftvejledere, hvor bådene indgår. Vi har en forventning til, at dette initiativ vil forøge interessen for bådene og på længere sigt efterspørgslen efter nybygninger og reparationer. Opgaver vi kan varetage på museets bådeværft. Projektet støttes af Nordea-fonden.

Bådeværftets kompetencer har været efterspurgt af omverdenen, og det har solgt konsulenttydelser til institutioner i ind- og udland samt leveret 6 stk. Fejølpramme til en anden kulturinstitution.

En international forskningsinstitution

Museet har opfyldt sit mål om at fremme forskningen inden for sit særlige felt, herunder marinarkæologi, rekonstruktion og eksperimentalarkæologi; om at samarbejde med andre forskningsinstitutioner og bidrage til uddannelse af nye forskere samt have en aktiv publikationspraksis.

Museets medarbejdere bidrog med 3 publikationer. Museets eget forlag har ikke udgivet bøger i 2019 men forbereder en kommende udgivelse i skriftserien ”Ships and Boats of the North”. I løbet af året har museet arbejdet på 10 forskellige forskningsprojekter, herunder et ph.d.-projekt.

Museet administrerer det nationale Marine Arkiv samt driver sit eget forskningsbibliotek, hvis indhold stilles til rådighed for gæsteforskere, studerende m.fl. I 2019 fortsatte arbejdet med at digitalisere forskningsbibliotekets pressekliparkiv med hjælp fra tre frivillige. Det Marine Arkiv blev flyttet til nye lokaler i Himmelev, og i den forbindelse gennemgået og pakket i standardkasser. Der foreligger stadig en opgave med scanning af endnu ikke digitaliserede arkivalier.

Et inspirerende undervisningsmiljø

Museet har opfyldt sit mål om at tilbyde inspirerende og engagerende undervisning til danske skolebørn og gymnasieelever i samarbejde med Skoletjenesten og Roskilde Produktionskole. I 2019 modtog museet 11.685 elever. I forhold til året før er det en stigning på 1.653 elever.

Museets skoletjeneste har fortsat sit arbejde med det ”pædagogiske laboratorium” (at oversætte videnskabelig forskningsmetode til undervisningsaktiviteter), som indledtes i 2018. Erfaringerne er blev omsat til en artikel, der beskriver og reflekterer over processen, og indsatsen har ligeledes været medvirkende til at udvikle afdelingens pædagogiske profil og aktiviteter. Erfaringerne er også overført til andre samarbejder.

I begyndelsen af skoleåret tilbød museet i samarbejde med Designmuseum Danmark et lærerkursus, der var fuldt besat.

Et af museets kendetegn er de velfungerende og anderledes rammer for undervisning, som foregår i værksteder, ombord på skibene, hands-on osv. Dog har det været et stort ønske også at have et lokale med plads til bøger, farver og rekvisitter, som også kan bruges til indendørs undervisningsforløb. I 2019 blev dette ønske realiseret. Museet nedlagde nemlig sit marinarkæologiske eksperimentarie ”Dyk ned” i kælderens under Vikingskibshallen og indrettede i stedet en permanent skolestue i lokalet. Det er blevet taget meget vel imod.

En god arbejdsplads

Vikingskibsmuseet har opfyldt sit mål om at skabe en god, inspirerende og fagligt/personligt udfordrende arbejdsplads.

Museet har i 2019 haft 163 ansatte svarende til 67 årsværk.

I 2019 fortsatte arbejdet med at forme organisationen til at møde de udfordringer, der ligger i at fastholde kvalitet og indhold for gæsterne og samtidig løfte opgaven med at skabe et nyt museum. Der har været fokus på kommunikationslinjer og tilførsel af særlige kompetencer. Museets medarbejdere har året igennem deltaget på kurser og ekskursioner, der har bidraget med ny viden og inspiration, lige som personalegruppen har delt viden om igangværende projekter via 6 afholdte mandagsforedrag.

Så godt som hver uge udkommer det interne blad "Personalenyt", hvor organisationen deler information med hinanden. I 2019 udkom Personalenyt 48 gange. Udgivelsen blev i årets løb flyttet fra mail-udsendelse til at ligge på en fælles intranet-portal. Dette som et led i museets arbejde med GDPR, som også foregår løbende, og har involveret medarbejdere fra hele organisationen. Museet har afholdt både sommerfest og julefrokost.

En sund forretning

Museet har opfyldt sit mål om at skabe tryghed for museets ansatte og økonomisk grundlag for en løbende udvikling af museets aktiviteter gennem en sund forretningsdrift. Som det fremgår af regnskabet, har omsætningen på stort set alle parametre udviklet sig bedre end forventet.

Besøgstallet rundede 170.547 gæster, hvilket lå 6,6% højere end budgetteret, og de mange besøgende i kombination med en omlægning af billetprisen gjorde, at entréindtægten blev øget med godt 1,1 mio. kr. i forhold til året før. Omsætningen pr. gæst er samlet set øget fra 156,72 kr. til 166,23 kr. Omsætningen i museumsbutikken steg med 176.976 kr., mens omsætningen i Café Knarr steg med 510.066 kr. Denne stigning skyldes hovedsageligt, at cafeen har etableret en "To-go" servering, og således kan betjene et større antal gæster.

Der har året igennem været en stram økonomistyring på alle områder, og museet kommer ud af året med et lille overskud i størrelsesordenen 5.000 kroner.

Ved at holde sig visionens pejlemærker for øje og målrettet arbejde med årets definerede indsatsområder er det lykkedes at skabe resultater, der sikrer den ønskede fremdrift inden for museets fokusområder frem mod 2020. Museet har således opfyldt sine mål og målsætninger.

Begivenheder efter årets udgang (Corona-virus)

Vikingskibsmuseet lukkede for publikum 12. marts 2020 som følge af regeringens tiltag for at begrænse spredning af Corona-virus. Lukningen var i første omgang berammet til 14 dage men blev hurtigt forlænget, og det er endnu ikke – ved udgangen af april – afgjort, hvornår eller hvordan museet kan genåbne.

Det står imidlertid klart, at det i lang tid fremover vil være nødvendigt at tilrettelægge arbejde og aktiviteter på en måde, der forebygger smittespredning.

Lukningen har store konsekvenser for museet økonomi. I lukkeperioden mister museet alle indtægter, og der forventes et stort fald i indtægter og omsætning i en længere periode efter genåbning.

For at begrænse de langsigtede konsekvenser for museets drift og udviklingsmuligheder søger museets daglige ledelse af opveje de manglende indtægter gennem en reduktion af omkostninger samt ansøgning om omkostningsrefusion via regeringens hjælpepakker.

Med virkning fra 12. marts 2020 er der således indført ansættelsesstop og udskydelse af kontraktforlængelser, og 26. marts 2020 er to medarbejdere i museumsbutikken varslet opsagt, mens de øvrige ansatte i butikken er varslet ned i tid – alle med normalt varsel.

Med virkning fra 4. april 2020 og foreløbig frem til 9. juni 2020 er 40 medarbejdere hjemsendt; 30 med fuld løn og uden opgaver, 10 med fuld løn og begrænsede opgaver. Der søges om lønkompensation via regeringens hjælpepakke til private virksomheder. Der søges desuden om refusion af faste omkostninger via regeringens hjælpepakke til private virksomheder.

Alle opgaver, der er kritiske for de originale vikingskibes og museets sikkerhed og for evnen til at opretholde og drive organisationen, varetages af 25 medarbejdere, som arbejder på museet - under særlig instruktion om smitteforebyggelse - eller fra hjemmearbejdsplads.

Corona-krisen får stor betydning for museets aktivitetsniveau i 2020 – og forventes at påvirke driften i flere år fremover. Men museet vil fortsat kunne varetage sit ansvar og opfylde sine forpligtelser gennem en løbende tilpasning af økonomien.

Mål og indsatser i kalenderåret 2019

Vikingskibsmuseet har defineret en række fokusområder for perioden 2016-20, hvor det er et mål, at alle Vikingskibsmuseets aktiviteter og indsatser støtter visionen om det nye Vikingskibsmuseum. For at sikre, at det sker, navigerer museet efter målstyring i forhold til sine pejlemærker og fokusområder.

Pejlemærker for visionen

- En god oplevelse
- En synlig kulturinstitution
- En central aktør i marinarkæologien
- Et værft med specialkompetence
- En international forskningsinstitution
- Et inspirerende undervisningsmiljø
- En god arbejdsplads
- En sund forretning

Fokusområder for perioden 2016-20

- Sikre vikingskibene ved at realisere det nye Vikingskibsmuseum
- Konsolidere det marinarkæologiske ansvarsområde
- Styrke attraktionsværdien
- Formidle til begejstring både ude og hjemme
- Høj kvalitet i undervisning og læring
- Fremme den maritime forskning
- Service og kvalitet

Realisere det nye Vikingskibsmuseum

I 2026 skal et nyt Vikingskibsmuseum stå færdigt. Det nye museum skal sikre en tryk opbevaring af de 5 Skuldelevskibe og samtidig skal museets udstillinger og faciliteter bringes op til nutidige standarder.

Udvikling af et nyt Vikingskibsmuseum

I foråret 2019 udgav Vikingskibsmuseet sit "Prospekt for et nyt Vikingskibsmuseum". Prospektet indeholder resultatet af forskellige arbejdsgruppers indsats gennem 2018. I prospektet præsenteres museets vision for et nyt Vikingskibsmuseum i håb om at kunne inspirere til dialog og samarbejde omkring projektet.

Som optakt til det videre arbejde, var museet hen over sommeren i dialog med fonde, politikere, borgere, naboer og andre interessenter (læs mere om dialogarrangementer på [museets hjemmeside](#)), og i efteråret var museet parat til at indlede samarbejder med den danske tegnestue Effekt og den engelske oplevelseskonsulent Event Communications om at udvikle et nyt museum. Alle indsamlede input fra museets omverden samt udførte bygnings-, jord- og vandundersøgelser er videregivet til disse samarbejdspartnere og vil indgå i deres foreslåede løsninger.

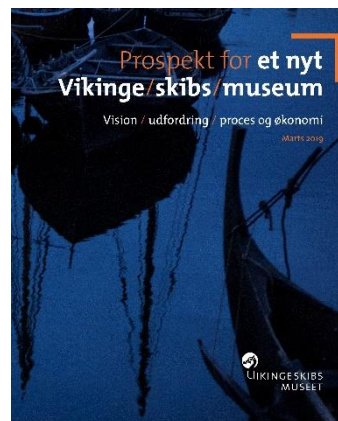
Nogle af de spørgsmål, der skal besvares i denne indledende fase er f.eks., hvordan sikrer vi de fem originale vikingskibe for fremtiden? Hvordan skaber vi en tidssvarende museumsoplevelse af skibene og de mange aktiviteter, museet kan tilbyde? Hvordan placeres et nyt museum på Roskilde Havn, så det også i fremtiden indgår i samspil med det folkeliv og de aktiviteter, der er så vigtig en del af havnens identitet?

I løbet af sommeren 2020 forventes det indledende arbejde afsluttet. Herefter vil museet igen invitere til dialog- og informationsmøder, hvor de grundlæggende principper kan præsenteres og diskuteres. Næste skridt i processen er en international arkitektkonkurrence, hvor en række arkitekter inviteres til at komme med forslag til fremtidens Vikingskibsmuseum. Som udgangspunkt for konkurrencen skal der skrives et konkurrenceprogram, som vil definere den omfattende opgave. Samtidig skal Vikingskibsmuseet have opnået tilsagn om tilstrækkelig fondsfinansiering af det nye museum. Vikingskibsmuseet forventer at udskrive konkurrencen i starten af 2021.

Samarbejdet med konsulenterne og den overordnede styring af projektet er forankret i museets projektsekretariat.

Konsolidere det marinarkæologiske ansvarsområde

Det marinarkæologiske team har i 2019 foretaget forundersøgelser, undersøgelser og afsluttet samt offentliggjort afrapporteringer som led i varetagelsen af det ansvar for søterritoriet øst for Storebælt, som museet fik tildelt 1. januar 2015. Arbejdet med formuleringen af museets samlingsstrategi, der omfatter indsamlings- og registreringspolitik inklusive retningslinjer for modtagelse, registrering og -praksis samt en bevaringsplan fortsatte i 2019. Magasinprojektet tog yderligere form i 2019, hvor der bl.a. blev gjort en stor indsats for at udskille genstande, der

Prospekt for et nyt Vikingskibsmuseum kan læses på museets hjemmeside.

er blevet indsamlet i forbindelse med marinarkæologiske undersøgelser, afsluttet før 1. januar 2015, og som derfor tilhører Nationalmuseet.

Indtægtsdækket virksomhed

Forundersøgelser, undersøgelser og sonderinger, afsluttede og i proces

Kabel 8, Storstrømmen

En forundersøgelse i 2015 gav anledning til en egentlig undersøgelse i 2016, som blev gennemført i en del af tracéet for en ny kabelføring mellem Falster og Sjælland. Der blev udgravet en grøft på 12 x 1 meter nær kysten, og ved udgravningen blev der lokaliseret to kystnære bosættelsesfaser med genstande fra Ertebøllekultur (5500-4000 f.Kr.). Udgravningsberetningen afsluttes i 2020.

Kriegers Flak Enkeltfund

I 2018 påbegyndte koncessionshaveren, Vattenfall, arbejdet med anlæggelse af møllefundamenter og inter-array-kabler. Trods tidligere forundersøgelser blev syv potentielle kulturhistoriske objekter påtruffet. Tre af disse kunne beskyttes alene ved implementering af en beskyttelseszone, mens de resterende fire ikke kunne undviges i anlægsdesignet. I 2019 gennemførtes en kampagne, hvor to ankre blev flyttet uden for anlægsområdet, mens et sidesværd fra 16-1900-tallet og et 16-1700-tals ror fra et større sejlskib blev fritlagt, bjærget og hjemtaget. Ror og sidesværd afventer 3D-dokumentation og beslutning om videre skæbne.

Ny Storstrømsbro

Opkvalificerende forundersøgelser af palæolitiske og mesolitiske lokaliteter forud for etablering af Ny Storstrømsbro. I 2019 er der arbejdet på udgravningsberetningen.

Ny Storstrømsbro Forundersøgelse forud for etablering af to ledelys til ny sejlrende.

Forundersøgelse gennemført i 2019.

Orehoved Sejlrende

Undersøgelse af mesolitisk boplads forud for omlægning af sejlrende. I 2019 er der arbejdet på udgravningsberetningen samt foretaget artsbestemmelse på faunamaterialet.

Sjællandskabel 400 kV

Forundersøgelse forud for udskiftning af elkabler mellem Danmark og Sverige. Udgravningsberetningen blev afsluttet i 2019.

Vordingborg Vesthavn

Udgravning af formodet mesolitisk flintudvindingsplads forud for forlængelse af sejlrende. Der er opsamlet store mængder groft tilhugget flint men kun få egentlige redskaber. Udgravningsberetningen blev færdiggjort i 2019.

Øresund 132 kV

Forundersøgelse forud for udskiftning af elkabler mellem Danmark og Sverige. Udgravningsberetningen blev afsluttet i 2019.

Knølen

Forundersøgelse forud for omlægning af sejlrende. Forundersøgelsens første fase gennemført i 2019.

Kanonvraget, Femern

Undersøgelse af 1600-tals vrug forud for etablering af fast forbindelse over Femern Bælt. Udgravningsberetningen blev afsluttet i 2019, der er fortsat genstande under konservering.

Kalverev Syd

Undersøgelse af 1200-tals vrug forud for etablering af Ny Storstrømsbro. Vragdelene er under konservering.

Nord Stream 2 Alternative rute

Desk study blev påbegyndt 2018. Rapporten blev afsluttet i 2019.

Baltic Pipe

Desk study af rørledningstracé i Østersøen. Rapporten blev afsluttet i 2019.

Middelgrunden

Forundersøgelse af rørlednings- og kabeltracé blev afsluttet i december 2018. Udgravningsberetningen blev afsluttet i 2019.

Jyllinge Nordmark

Overvågning af gravearbejde i forbindelse med kystsikringsprojekt ved Værebros Å. Afsluttet i 2019.

Ståldyb

Lokalitet dateret til Yngre Maglemosekultur og Tidlig Kongemosekultur, udgravet i 2010. Materialet består hovedsageligt af bearbejdede flintgenstande, men der optræder også knogle og tak. Oldsagerne stammer fra en udskyllet bopladsflade, og materialet antages for at være typologisk "rent". Afsluttes i 2020.

Femern Bælt, vestlig landopfyldning

Forundersøgelse forud for opfyldning vest for Rødby Havn. Indledende drøftelser og budgetoverslag påbegyndt i 2019. Forundersøgelsen forventes gennemført i 2020.

Gyldenløves Flak

Geoarkæologisk analyse foretaget i forbindelse med ansøgning om råstofindvinding. Afsluttet i 2019.

Besigtigelser og indkomne fund

Fra Køge Åhavn indkom i juli den øverste ende af et pumperør besat med rurer og derfor tolket som redeponeret havfund. 3D-dokumentation udført.

Høringsager

Besvarede 2019 (inkl. bygherrehenvendelser), 110.

Heraf indstilling til SLKS, 6, samt 3 med samme konklusion i bygherrehenvendelser.

Heraf vilkår fra SLKS, 6.

Offentliggjorte rapporter

- Marts - Undersøgelserne af "kanonvraget" SWARTE ARENT (Morten Johansen (ed.) et al.)
- April - Middelgrunden. Marinarkæologisk forundersøgelse af kabelkorridor mellem Nordhavn og Middelgrundsfortet, København (Andreas K. Bloch & Mikkel H. Thomsen)
- Juni - Øresund 132 kV Cable Route. ROV- og dykkerbesigtigelser af udpegede anomalier (Andreas G. Binder & Morten Johansen)
- Juni - Själlandskablerne. Forundersøgelse af Øresund 400 kV Cable Route, Ellekilde Hage (Andreas G. Binder & Morten Johansen)
- Juni - Nord Stream 2 Pipeline. North-Western Route. Cultural heritage target assessment and exclusion zone recommendations (Mikkel H. Thomsen)
- August - Nord Stream 2 Pipeline. South-Eastern Route. Cultural heritage target assessment and exclusion zone recommendations (Mikkel H. Thomsen)
- December – Vordingborg Vesthavn. Beretning for undersøgelse af Vordingborg Vesthavn sejltrede (Klara Fiedler)

Styrke attraktionsværdien

Udstillinger i Vikingskibshallen

De fem Skuldelevskibe

Museets fem originale vikingskibe, Skuldelevskibene, er udstillet i Vikingskibshallen. Nationalmuseets konservatorer udførte i foråret det årlige tilsyn med og rengøring af skibene.

I Vikingernes Kølvand

Udstillingen "I Vikingernes Kølvand" vises i Vikingskibshallens underetage. Udstillingen tager udgangspunkt i de fem Skuldelevskibe, der i 1962 blev udgravet på bunden af Roskilde Fjord. Fundet vendte op og ned på den hidtidige viden om vikingetidens maritime kultur og fik afgørende betydning for gennemførelse af lovgivningen til beskyttelse af den submarine kulturarv, hvilket førte til udviklingen af marinarkæologien i Danmark. Ingen vikingetid uden skibe, og uden Skuldelevskibe intet Vikingskibsmuseum, der i dag er internationalt førende inden for den eksperimentale skibsarkæologi.

Projekt: Nyt Vikingskibsmuseum

I 2019 blev formidlingen af Projekt Nyt Vikingskibsmuseum indledt, da langvæggen i Vikingskibshallens nedre plan, den såkaldte "klimavæg", i efteråret blev taget i brug til en udstilling af folioprint af udvalgte sider i "Prospekt for et nyt Vikinge/skibs/museum Vision / udfordring / proces og økonomi" publiceret i marts 2019. Vekslede med printet var opsat tilsvarende store, blanke ark til en Vox Populi, hvor museets gæster blev budt ind til at bidrage med ideer og kommentarer til et Nyt Vikingskibsmuseum. Denne mulighed for at give sit besyv med viste sig at være voldsomt populær, da arkene allerede måtte skiftes ud med nye efter blot 1½ måned. Kommentarerens spændvidde var stor – fra seriøse og kreative indlæg til fantasirige og fjollede tegninger.

Dyk Ned – Marinarkæologisk Eksperimentarium

Projekt Dyk Ned - Marinarkæologisk Eksperimentarium (2016-2018) var en platform til udvikling og afprøvning af digitale og interaktive formidlingsformer indenfor udstilling, undervisning og aktiviteter.

Forløbet blev afsluttet på Vikingskibsmuseet ultimo 2018 og omtrent samtidig indledtes et samarbejde mellem Museum Lolland-Falster, No Parking og Femern Bælt A/S vedrørende en 360 grader film, der viser Danmarks historie som en tidslinje. Samarbejdet, der har stået på i 2019 og afsluttes med udgangen af første kvartal i 2020, skal opfattes som et biprojekt til Dyk Ned. Filmproduktionen er delvist finansieret af den fondstøtte, projektet har modtaget fra Kulturstyrelsen. Afrapporteringen af det samlede projekt finder sted, når filmproduktionen er afsluttet.

Biograf

Lydniveauet fra biografen har igennem længere tid givet udfordringer i forhold til rundvisninger og vice versa samt til ophold i loungen, og der blev derfor iværksat flere tiltag i løbet af efteråret for at dæmpe lydgenerne. På væggen fra biografen ind mod Hallen blev der opsat lydbats med udvalgte fotos fra museets arbejdsområder for at supplere den lyddæmpende funktion med en dekorativ effekt, når rummet anvendes til konferencer, foredrag, møder mm. Selve indgangen til biografen blev lukket med en glasdør, hvilket har resulteret i, at lydniveauet nu er så lavt, at der udenfor biografen kan opstå tvivl om, hvorvidt der bliver vist film.

Udstillinger på Museumsøen

På bådeværftet blev den eksisterende plancheudstilling om den færøske båd, teinæringen, efter afslutningen af byggeriet af to af disse både, erstattet med en formidling af museets arbejde med at få den nordiske klinkbådstradition optaget på UNESCOs liste over immateriel kulturarv.

Dette arbejde blev samtidig understøttet af en formidling af den forsøgsrejse, som *Skjoldungens* bådelaug gennemførte fra Sognefjorden i Norge til Roskilde i sommeren 2019.

Det blev igennem hele året tilstræbt at holde ankomstområdet på Museumsøen opdateret med henblik på aktiviteter og tilbud, ligesom bannere og skilte målrettes efter sommer- og vintersæson for at gøre det mere overskueligt for museets gæster dels at finde rundt på Museumsøen dels at finde vej til Vikingskibshallen.

Sidst på året blev der gjort status på de nuværende udstillingsplancher, der er i brug på museumsøen, med henblik på at sikre den gode oplevelse for museets gæster. En del plancher i ankomstområdet og på værftspladsen blev udvalgt til genoptryk og fornyelse, og disse plancher skal være monteret og klar til den kommende sæson.

Ny værftsudstilling: En levende kulturarv

Den nye udstilling hedder ”En levende kulturarv” og handler om nordiske klinkbådstraditioner – maritime håndværk, sejlads og fællesskab.

Udstillingen fortæller blandt andet om, hvordan moderne klinkbyggede både er en del af en bådbygningstradition, der strækker sig hele vejen tilbage til vikingetiden. Om den måde, hvorpå brugen af klinkbyggede både har ændret sig markant i løbet af de sidste 50 år – at båden i dag i langt mindre grad er en fysisk livsbetingelse men primært bruges til kystfriluftsliv, natur- og kulturoplevelser og meget mere. Om at værftet er et af flere maritime miljøer i Norden, der arbejder for at bevare, praktisere og videreformidle de maritime håndværk, som er tilknyttet de klinkbyggede både.

Udstillingen forklarer, hvorfor museet er gået sammen med en række andre nordiske kulturinstitutioner og foreninger i en fælles ansøgning om at få ”nordiske klinkbådstraditioner” indskrevet på UNESCO’s repræsentative liste over menneskehedens immaterielle kulturarv.

Værftspladsen: Ny rekonstruktion af Skuldelev 3

På værftspladsen blev det aktuelle byggearbejde på den nye rekonstruktion af Skuldelev 3 suppleret med en planche om dette års arbejdsprocesser. Plancherne til museets eksperimentalarkæologiske projekt omkring den udspændte båd blev genoptrykt, og hele udstillingen (fire plancher, Tuna Badelunda båden og Bjørkebåden) fik en mere synlig placering på molehovedet. Mange af museets gæster lægger vejen forbi molehovedet, hvor de blandt andet kan komme tæt på *Roar Ege*, og de har nu også mulighed for at fordybe sig i det enestående projekt med rekonstruktion af jernalderen og vikingetidens udspændte både.

Kort over sommertogter

Museets øvrige rekonstruktioner drog igen i 2019 på sommertogter, som museets gæster kunne følge på to store plancher henholdsvis på Museumsøen og i Vikingskibshallen. Plancherne, der viser et kortudsnit af de planlagte togtområder, blev ajourført dagligt af museets ansvarshavende kontaktperson.

Vantovsudstilling til Skjoldungens Sognefjordstogt

Sejladsen fra Sognefjorden til Roskilde, henover sommeren 2019, blev gennemført af *Skjoldungen* – en rekonstruktion af det arkæologiske skibsfund Skuldelev 6. Projektet skulle understøtte og reklamere for ansøgningen til UNESCO om at få de ”nordiske klinkbådstraditioner” på listen over umistelig kulturarv i fokus. I denne forbindelse blev der fremstillet en vantovsudstilling til *Skjoldungen* med oplysninger om skibet og UNESCO-ansøgningen. *Skjoldungen* er en enestående repræsentant og ambassadør for den fælles kulturarv, og denne sejlads, der netop foregik langs de norske, svenske og danske kyster, satte fokus på vores levende maritime kultur, som har rødder tilbage til vikingetiden.

Ekstern udstilling

Igen i 2019 gik Vikingeskibsmuseet sammen med Domkirken, Sagnlandet Lejre og Roskilde Museum om at skabe større synlighed på turistinformationen i København. Indsatserne, der blandt andet indeholdt storskærmsvideoer og en separat ’Roskilde-brochurevæg’, kulminerede i august måned med en fælles udstilling i ’CPH-VisitorCenter’. 57.000 personer besøgte VisitorCenter i løbet af de 25 dage, udstillingen stod.

Publikumsformidling og aktiviteter

Museet sigter efter at give sine gæster en god oplevelse med masser af indtryk for alle fem sanser og med mødet mellem mennesker i fokus. Sæsoner betyder dog meget for aktivitetsniveauet på Vikingeskibsmuseet. Om sommeren er der rige muligheder for at bruge alle udearealer, mens aktiviteterne om vinteren fortrinsvis er begrænset til Vikingeskibshallen og bygningerne på Museumsøen. Museet har også altid et tilbud om særlige tema-aktiviteter i danske skoleferier.

Sommeraktiviteter

Rundvisninger

Museet tilbød gratis rundvisninger omkring de fem Skuldelev-fund i Vikingeskibshallen hver dag på både dansk og engelsk. Museet har ikke tidligere haft daglige rundvisninger i vintersæsonen (efter efterårsferien), men indførte i 2019 – som et forsøg - også at tilbyde vinterens gæster denne form for formidling. Tiltaget er blevet hilst meget velkomment af museets gæster, og på TripAdvisor steg tilfredsheden i sidste kvartal til 4,75 ud af 5 mulige. En stigning på 0,59 point fra året før.

I sommersæsonen tilbød museet også rundvisninger uden for Vikingeskibshallen dels på bådværftet med fokus på eksperimentel arkæologi og traditionel nordisk bådbygning og dels omkring værftets byggeplads med fokus på den nordiske båd og museets store bådsamling af nordiske klinkbyggede både.

Familierundvisninger

Museet modtager mange familier. Børn og voksne har hver dag hele sommeren haft mulighed for at komme med på en spændende rejse ind i vikingernes verden. Med sværd og skjold er de draget ud på vikingefærd i dramatiserede fortællinger om krig og handel og rejser til fjerne egne.

Museets rekonstruktioner indgår her som et vigtigt element i rundvisningerne, da deltagerne går ombord og dramatiserer at ro

og sætte sejl. I 2019 valgte museet forsøgsvis at omlægge afviklingen af familierundvisningerne, således at både den danske og engelske rundvisning fandt sted på samme tidspunkt og undervejs mødte hinanden ved et mægtigt, dramatiseret slag. Det gav grobund for ekstra indlevelse og oplevelse og skabte stor begejstring hos gæsterne.

Byg din egen båd

En af de mest populære aktiviteter er "Byg din egen båd". I det lille værksted på kanten af inderhavnen kan publikum slippe fantasien løs og bygge kreative fartøjer inspireret af bådebygningen på værftspladsen, og bagefter kan de teste bådenes sejlevner i det store vandkar, der står lige ved siden af værkstedet. Aktivitetens store popularitet og den heftige aktivitet med hammer, sav og søm gav både trængsel og dannede en markant lydkulisse for de omkringliggende aktiviteter. Derfor er værkstedet i 2019 både blevet udvidet og lydisoleret.

Bådebyggerens værksted – byggeriet af Skuldelev 3

På pladsen foran bådeværftet fortsatte byggeriet af museets nye rekonstruktion af Skuldelev 3, og det er noget, gæsterne kan lide. Museet har udviklet en lille udstilling omkring byggeriet (se afsnittet Udstillinger på Museumsøen), og formidlere stod dagligt på pladsen for at fortælle om byggeriet, den nordiske bådebyggertradition, værktøj, metoder og erfaringer fra en tidligere rekonstruktion. Publikum har flokkedes om bådebyggerens værksted, og museets gæster har selv kunne afprøve de værktøjer og teknikker, som bådebyggerne også bruger. Der har været

mulighed for at kløve egetræ, hugge med økse, fælde træer, bore huller, høvle. Alt sammen med tro kopier af vikingetidsværktøj, fundet af arkæologer.

Temadage med håndværkerne

I løbet af højsæsonen har museet afholdt en række temadage med besøg af håndværkere, der gav indblik i hvert deres traditionelle håndværk. Ildsmeden holdt gang i essen med den store blæsebælg og smedede jernnagler, billedskæreren fremstillede smukt udskårne æsker, rebslageren lod reberbanen køre og fremstillede metervis af tovværk, krigeren demonstrerede kamp teknik og sværdklingens skarphed ved at flække flæskestege, væveren viste væveteknikker på sin opretstående væv, sømanden fortalte om både og sejlads og nok også et par saltede vittigheder, mens bådebyggerne byggede og kogekonen lavede mad over bål, som enhver viking ville have elsket.

Alle håndværkere gav i løbet af dagen en craftsmans talk, hvor de introducerede tilhørerne til detaljer og finesser ved håndværket samt den viden, der er tilgængelig om håndværkets oprindelse og udvikling. Mange gæster tog imod denne invitation til at

sætte sig ned i håndværkerens værksted og fordybe sig i en kompleks og spændende verden og viden om traditionelle håndværk. Hver eftermiddag åbnede håndværkeren sit værksted til en workshop, hvor gæsterne selv kunne prøve kræfter med værktøj og materialer under kyndig vejledning af håndværkeren.

Workshops på Tunet

I midten af højsæsonen åbnede museet de kreative værksteder på Tunet. Her kunne gæsterne flere gange dagligt høre fortællinger om vikingetidens farver, smykker og symboler og stille spørgsmål til museets formidlere, og børnene kunne lære at slå mønt, male vikingskjold og

sværd, dekorere Thors hamre og lave smykkekedder med farvestrålende perler.

Lindebast

Hvert forår tager bådebyggerne i skoven for at høste bark fra lindetræer. For at opløse den naturlige lim mellem bastlag og bark bliver barken rødnet, ved at den lægges under vand i en af skovens søer. Først på sommeren hentes barkstykkerne hjem til museet, og arbejdet med at skille basten fra barken går i gang. Det lugter fælt, og det sviner gevaldigt, når det tynde bastlag hives fri af barken, og publikum får en usædvanlig oplevelse med sig

hjem, som de aldrig glemmer. Lindebasten bliver hængt til tørre og senere brugt til fremstilling af reb.

Skoleferieaktiviteter

Vinterferie: Vikingskibet er ladet med?

I uge 7 og 8 inviterede vi gæsterne på særlige oplevelser i Vikingskibshallen. Børn og voksne blev sendt ud på en rejse til fjerne kyster for at fylde skibet med kostbare gaver til Svend Tveskægs store fødselsdagsgilde i Roskilde. En rejse som førte dem gennem vikingernes verden af handelsruter, og guidede dem til at undersøge de fem Skuldelevskibes funktion og aktionsdistance. Derudover havde gæsterne i vores værksted mulighed for at lave læderpunge, amuletter og smykker af glasperler, og daglige familierundvisninger på dansk og engelsk tog børn og voksne med på handelstogt, hvor engagerede formidlere udfoldede vikingetidens verden for den søfarende handelsmand.

Påskeferie: Eventyrlige drager

I påskeferien fik fantasien frit løb, og museets gæster fik mulighed for at (op)finde deres egen drage, lære hvordan man træner sin drage og endda at blive en habil dragerytter. I drageværkstedet kreerede børn og voksne fortolkninger af ildspyende, giftige, onde eller gode drager og fik dem med hjem i et syltetøjsglas. På dragerytter-skolen var der daglige optagelsesprøver for de modige. I biografen vistest filmen "Sådan træner du din drage 2".

Efterårsferie: Viking for en dag

I efterårsferien bød museet indenfor til "Viking for en dag", med krigertræning, vikingedufordringer, historiske værksteder og søslag på langskibet *Havhingsten*. Gæsterne blev udfordret med fem opgaver og modtog en mønt fra skattekisten efter endt dåd. Børn og voksne havde også mulighed for at gå i krigertræning sammen med museets modige vikingekriger, og børnene kunne afprøve vikingernes kamp teknik og udfordre de voksne til styrkeprøve.

Vinterlys

Det er nærmest blevet en tradition, at museets krigsskib *Havhingsten fra Glendalough* bliver dekoreret med lyskæder og hvert år fra 1. søndag i advent lyser op i vintermørket ude på græsplænen foran museet. Således også i 2019.

Arrangementer

Jubilæumsdag med træbådstræf, folkemusik og aftenåbent

Vikingskibsmuseet havde i 2019 været åbent for publikum i 50 år. For at fejre det, indbød museet lørdag 17. august til jubilæums- og fremtidsfolkefest med åbningstale af Kulturminister Joy Mogensen, et fyldigt dagsprogram og en stemningsfuld gratis aftenåbning i Vikingskibshallen.

Arrangementet blev afholdt sammen med folkemusikfestivalen "Rødder, fødder, Stemmer", der leverede et tætpakket musikprogram både ude og inde samt træbådstræffet "Træf Fjordens træbåde", der fyldte havnen med smukke, gamle træbåde.

Café Knarr havde tændt op i grillen på Tunet, og i smedjen sørgede Vikingskibsmuseets venneforening for at bemane et udskækningssted.

Også en række madvogne bidrog til den gode stemning. Dagen sluttede med en jubilæumstale i Vikingskibshallen og en skål for det nye museum, som skal komme, hvorefter de fremmødte gæster fik lejlighed til at tage en dialog med museets medarbejdere.

En helt igennem dejlig jubilæumsdag.

Træf Fjordens Træbåde

Vikingskibsmuseet var i 2019 vært for det årlige træf "Træf Fjordens Træbåde". Træffet blev arrangeret i samarbejde mellem fjordens forskellige bådeforeninger, frivillige bådelag og lokale museer. Programmet faldt sammen med museets jubilæumsfest, hvilket gjorde det til en endnu mere festlig og særlig dag. Efter åbningstale ved Roskildes borgmester Tomas Breddam blev der afholdt præsentationssejls og ud på eftermiddagen

gennemførtes træffets kapsejls. Ud på aftenen spillede "Rødder, Fødder, Stemmer" op til dans i det store telt, der var rejst på græsplænen foran museet.

Informationsaften om nyt museum

Tirsdag 12. november inviterede Vikingskibsmuseet til informationsaften om den nye Vikingskibsmuseum. Cirka 290 interesserede borger, naboer og brugere af havneområdet mødte frem for at høre om processen.

Efter præsentationer fra Roskildes borgmester Tomas Breddam, museets direktør Tinna Damgård-Sørensen og Direktør for by, kultur og miljø ved Roskilde Kommune Martin Holgaard blev der rigelig mulighed for at stille spørgsmål og gå i dialog ude ved de fire temastande, hvor også museets projektchef og projektdeltagere stod parate med svar.

Efterårskoncert i Vikingskibshallen

29. september afholdt koncertforeningens kor under ledelse af Steen Lindholm en efterårskoncert i Vikingskibshallen. Koret består af 45 sangere, og de havde både stort anlagte romantiske værker og nutidig dansk musik på programmet.

Jul i Roskilde – reception

Vikingskibsmuseet var i 2019 "Årets Erhvervsprofil" i det traditionsrige hæfte "Jul i Roskilde". Udgivelsen af hæftet skete ved en reception, som blev afholdt i Vikingskibshallen 21. november med taler fra hæftet udgiver Marianne Depping, Borgmester i Roskilde, Tomas Breddam samt museets direktør Tinna Damgård-Sørensen.

Børnehjælpsdagens sommer- og julefest

Vikingskibsmuseet lægger to gange om året hus til Børnehjælpsdagens arrangementer hhv. sommerfesten i maj og julefesten i slutningen af året. 25. november gjaldt det, den traditionsrige julefest, hvor anbragte børn og unge samt deres pædagoger og plejefamilier deltog. Ud over gode gaver og et mægtigt juletræ, så havde festen også ekstra stjernedrys i form af besøg af en række "kendisser", som underholdt, delte gaver ud og stillede op til rigtig mange kram og selfies. Følelserne var i højsædet – kombineret med god mad fra Café Knarr, snak fra Bubber, sang fra

Birthe Kjær og familieomvisning i Hallen. Inden festen var Vikingskibsmuseets juletræ blevet pyntet af børnene fra Absalons Skoles SFO Skjalmen og Snarren. Børnene havde gennem hele november måned klippet og klistret en masse flot julepynt for at kunne byde Børnehjælpsdagens børn velkommen med et flot, flot juletræ. Det var en dag, hvor julestemningen bredte sig på hele museet.

Kurser

Kursus i sejlads med vikingskib.

Vikingskibsmuseet tilbød henover sæsonen 12 heldagskurser i sejlads med vikingskibe, *Helge Ask og lauget forestod 7 af disse sejlads*, mens sejladsinstruktørerne sejlede de resterende 5 i *Skjoldungen* og på *Kraka Fyr*. På kurserne fik deltagerne en grundlæggende introduktion i sejlads med råsejl, samt et indblik i hvordan vikingskibene muligvis har fungeret. Kurset henvender sig både til den uerfarne sejler og den, der søger nye udfordringer og vinkler på sin sejlererfaring.

Sejlads med publikum

At sejle ud på fjorden i en af museets både, trække i årerne, sætte sejlet og mærke vinden er en oplevelse, som ikke fås lignende andre steder i verden. Museet sejler alle dage fra 1. maj til

udgangen af september. Turist- og skolesejladserne foregår i museets traditionelle nordiske både, mens private grupper også har mulighed for at leje enkelte af museets rekonstruktioner. Bådene er godkendt til sejlads med gæster af Søfartsstyrelsen, og sejladsinstruktørerne opfylder Søfartsstyrelsens kvalifikationskrav og har gennemgået kurser i sejlads med netop museets bådtyper.

Rekord

Interessen for at komme med på en sejlads har været støt stigende de seneste år, og i 2019 fortsatte trenden. Flere gange i løbet af sæsonen satte sejladstjenesten rekord for antallet af gæster, der kom på vandet. Inden sæsonstart var rekorden på 1300 sejladsgæster på en uge. Den blev slået med først 1384 gæster i uge 30 og så igen blot to uger senere, hvor hele 1502 gæster fik denne unikke oplevelse.

I alt deltog 12.282 i sommerens daglige turistsejladser og de eftertragtede aftensejladser mens 3.038 deltog i sejlads for private grupper og 1.975 deltog i skolesejladser.

Formidle til begejstring både ude og hjemme

Formidling er mange ting. På Vikingeskibsmuseet formidles viden via mange platforme og på mange forskellige måder, som f.eks. gennem leg, undervisning, foredrag, inddragelse, kurser osv. Det er museets mål at begejstre og oplyse via god formidling.

Bådeværft

Vikingeskibsmuseets bådeværft står dels for at bygge nye rekonstruktioner af de originale skibsfund, dels for vedligehold af de eksisterende både i museets bådsamling og dels for at bygge og reparere traditionelle, klinkbyggede både for eksterne kunder. Alle museets sejlene rekonstruktioner er dele af eksperimentalarkæologiske projekter, som løbende tilfører ny viden om vikingeskibene.

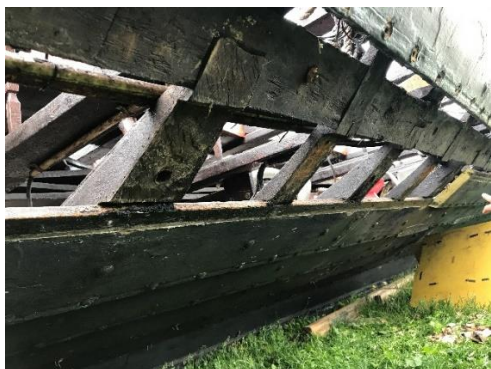
Havhingsten sprang læk

Under den første sejlads 4. maj i Roskilde Fjords yderbredning sprang *Havhingsten* læk. Skibet vendte straks om og nåede i havn med alle pumper og to spandekæder i brug. Da skibet lå i havnen, blev yderligere to motorpumper sat i skibet for at holde det flydende. Det viste sig, at 6. og 7. bord var flækket i bagbord side, i vantområderne. Ballast og rig blev taget af skibet samme dag, og *Havhingsten* blev taget på land igen 11. maj.

På bådeværftet gik bådebyggerne straks i gang med reparationen. De flækkede bord i 6. og 7. bordgang i vantområdet blev udskiftet med nye spejlløvede egetræsbord og fastgjort med håndmedede jernnagler.

Skaderne på skibet gav anledning til mange spørgsmål. Havde vi måske overset forstærkninger i konstruktionen på det originale skib og på sammenlignelige skibe? Var skibet blevet sejlet forkert? Museets fagfolk konkluderede, at der ikke var belæg i det originale fund *Skuldelev 2* for at forstærke skibet. Ej heller i andre kendte langskibe fra vikingetiden (*Hedeby 1*, *Roskilde 6*, *Skuldelev 5*).

Det er konstateret, at trækket og trykket fra vanter og mast under vantstramning og sejlads er for stort. Måske fordi rekonstruktionen af riggen er forkert, eller fordi skibet oprindeligt ikke var tænkt til at skulle sejle i så mange år. Med *Havhingstens* alder og generelle tilstand taget i betragtning, blev det besluttet, at skibet fremover skal sejle med en mindre rig. Som udgangspunkt blev der taget 1,5 meter af højden på riggen. Skibet bliver dokumenteret og repareret i foråret 2020.

Havingsten under reparation

Ottar sprang også læk

Ottar var på vej mod Sognefjorden for at mødes med *Skjoldungen*, der var på forsøgssejlad, da skibet sprang læk nord for Göteborg. Ottars skipper besluttede, i samråd med lederen af bådeværftet, at Ottar skulle vende hjem til Roskilde igen. Her viste det sig, at meginhufur planken (5. bordgang) var flækket i landingerne. Skibet bliver dokumenteret og repareret foråret 2020.

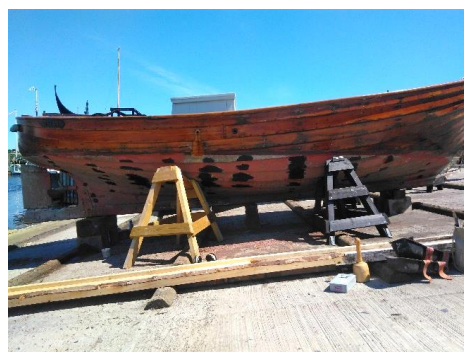

Ottars flækkede planke

Indtægtsdækket virksomhed

ROMU's Arne & Jørgen-jolle

På ROMU's Arne & Jørgen-jolle har museets bådeværft gennemgået og udskiftet den væsentligste del af jollens dårlige spiger, og der er lavet en vedligeholdelsesplan for malerarbejdet. Derudover er der udarbejdet et tilbud på de opgaver, som er nødvendige at udføre, hvis jollen skal sættes gennemgribende i stand. Dette som et grundlag for en fondsansøgning.

Seks Fejøpramme til Sagnlandet Lejre

Der blev indgået en aftale om at bygge seks Fejøpramme til Sagnlandet i Lejre. De første fire pramme blev leveret inden højsæsonen, og samtidig lånte Sagnlandet to af museets egne pramme. Disse to pramme blev byttet ud efter sommerferien, da de sidste to nye Fejøpramme blev leveret. Der blev derudover fremstillet to videofilm omkring byggeriet af de seks pramme. Den ene hvor processen forklares af en bådebygger, den anden hvor hele processen uden speak, er klippet sammen til 10 minutter (set 88.000 gange).

Øvrigt

Museets bådeværft har udført reparationer af andre museers klinkbyggede både.

Museets bådsværft har repareret to 16. fods joller og udført andre mindre reparationer på både og grej for private, fortrinsvis lokale kunder.

Skibenes togter

Hvert år drager flere af museets skibe på sommertogt i danske, svenske og tyske farvande. Skibene sejles af frivillige fra museets bådelaug. Når skibene lægger til i de forskellige havne undervejs, bliver publikum inviteret om bord for at lære om skibene, deres historie og håndværk. I 2019 var fire både på togt, og deres ruter og logbogsnotater kunne følges på museets website. Læs mere om skibenes togter under afsnittet Årets sommertogter.

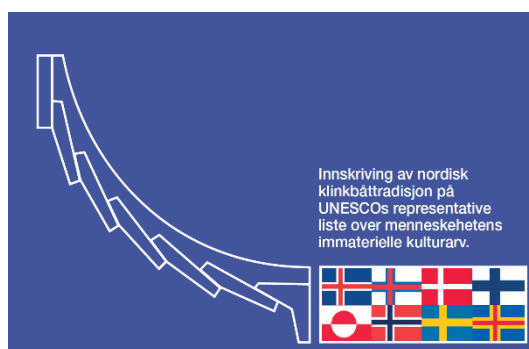
Foredrag

Museets medarbejdere tager gerne ud og holder foredrag om museets virke og forskning. I 2019 afholdt museets medarbejdere 49 foredrag om bådebygning, rekonstruktion, materialelære, traditionelle brugsbåde og friluftsliv, rekonstruktion af Skuldelev 3, vikingetidens krigsflåder, vikingetidens skibsteknologi og meget andet.

Den immaterielle kulturarv

Ansøgning til UNESCO om "Klinkbådstraditioner" som immateriel verdensarv

Bådebygning, rebslagning, sejlads og vedligeholdelse af traditionelle træbåde er en nordisk tradition og en immateriel kulturarv, som samtidig er et af Vikingeskibsmuseets kernearbejdsområder. Museet har stort fokus på formidling af håndværkene og støtter aktiviteter omkring traditionelle træbåde med den klinkbyggede båd i centrum, bl.a. igennem arbejdet med de mange frivillige bådelaug.

Den klinkbyggede båd er en særlig nordisk bådtype, der i to tusind år har haft stor betydning for danskernes færden på havet. Bådene har gennem generationer bundet de nordiske folk sammen fra kyst til kyst, bragt Norden ud i verden og verden tilbage til Norden. Klinkbådstraditionen er således en helt central del af den danske og nordiske kulturarv og kystkultur. Helt tilbage til vikingetiden og længe før. Men denne levende, immaterielle kulturarv er truet. Antallet af traditionelle, klinkbyggede både er gennem de senere år kraftigt formindsket, og det samme gælder antallet af mennesker, der har levet af at bygge og bruge bådene. De bliver færre. Og med dem forsvinder også de kundskaber, der gør det muligt at holde traditionen levende.

Derfor har Vikingeskibsmuseet, Træskibsejernes Sammenslutning og Hanherred Havbåde samarbejdet med de øvrige nordiske lande om at få "Nordiske klinkbådstraditioner" på UNESCOs liste over menneskehedens umistelige immaterielle kulturarv. En indsats, der skal understrege betydningen af de nordiske klinkbådstraditioner og understøtte, at traditionerne også i fremtiden kan videreføres til kommende generationer, som ægte levende kulturarv. Den fællesnordiske ansøgning til UNESCO forventes underskrevet af de nordiske landes kulturministre i 2020. Et svar ventes i efteråret 2021.

Formidling af kystnatur, -kultur og -friluftsliv

For at bevare den immaterielle kulturarv, der udgøres af håndværkene omkring og brugen af de klinkbyggede åbne træbåde, som har rødder tilbage fra før vikingetiden, ønsker

Vikingskibsmuseet at udbrede interessen for denne bådtype, blandt andet at gøre det let for interesserede at dygtiggøre sig i håndteringen af disse traditionelle brugsbåde.

Derfor har museet taget initiativ til et projekt omkring kystliv, hvor de åbne, klinkbyggede både skal bruges til formidling af kystnatur, kystkultur og kystfriluftsliv. Med afsæt i konkret praksis på havet og ved kysten arbejdes der inden for projektet med:

- Uddannelse og uddannelsesforløb
- Kurser for lærere, pædagoger og andre nuværende eller kommende formidlere
- Skabe bådsamlinger og interessefællesskaber
- Viden og vidensudvikling

Museet har en forventning om, at dette initiativ vil øge interessen for sejlads med bådene og på lidt længere sigt også øge efterspørgslen efter nybygninger og reparationer af disse åbne både.

Nordea Fondens kystpulje har støttet projektet med 1. mio. kr.

Projektet har desuden etableret *Nordisk Bådnet*, som er et netværkssamarbejde mellem de nordiske lande. Samarbejdet har til formål at:

- Tage vare på materiel og immateriel kulturtradition knyttet til bådbrug i Norden
- Skabe en praktisk ramme for samvær, udfordring, spænding, håndværksfordybelse, bæredygtighed, historie, kultur- og naturforståelse
- At skabe et grundlag for det enkelte menneskes oplevelse af sig selv i mødet med båden og havet

Der skal udveksles kundskab, formidling, forskning og læring med udgangspunkt i den åbne båd og de traditionelle bådes historie og brug.

Traditionelle brugsbåde!
Et praksisseminar om friluftsliv og formidling

Vikingskibsmuseet i Roskilde 23. og 24. maj 2019

Gennem workshops, foredrag, debat og sejlskole skal vi udveksle viden og inspirere til videre formidling og forskning i tilknytning til brug af de åbne både i Norden.

Tilmelding og mere information:
Se mere på [vikingskibsmuseet.dk](https://www.vikingskibsmuseet.dk/flagstal/konferencer/seminar-traditionelle-brugsbode/)
<https://www.vikingskibsmuseet.dk/flagstal/konferencer/seminar-traditionelle-brugsbode/>

Arrangerere er Vikingskibsmuseet, Universitet i Sørøst-Norge, University College SydDanmark – Kolding og Vends Motorik- og Naturskole

Praksisseminar i maj

Projektets første aktivitet startede med et praksisseminar om friluftsliv og formidling i maj måned. Her deltog 65 personer fra efterskoler, højskoler, friluftsstuderende, bådejere, og andre interesserede folk fra Danmark, Norge og Sverige.

Træbåd Ekspeditionen i juni

12.-13. juni afholdt museet et mindre seminar på Roskilde Fjord, under betegnelsen Træbåd Ekspeditionen.

Her deltog 13 personer fra Nationalpark Skjoldungernes land, Jagtforeningen Jyllingeholme, Erhvervsfiskere fra Jyllinge og Østby, Vends motorik- og naturskole, Eskildsø, Viby friskole, Københavns

Universitet og Vikingskibsmuseet.

Målet var at undersøge:

- Bådsamlinger og muligheder for forskellige grupper for at anvende disse
- Pramme og jollers anvendelsesmuligheder for friluftsliv i området
- Pædagogisk formidling af fritidsfiskeri og kystfriluftsliv for folkeskoler og andre
- Kvalificerede fondsansøgnings

Konferencer

Nordisk Marinarkæologisk konference

Vikingskibsmuseet skal være vært for Nordisk Marinarkæologisk Konference 14.-16. maj 2020. Den indledende planlægning, der blev påbegyndt i 2018, fortsatte i 2019. Letterstedtska Föreningen har støttet gennemførelsen af konferencen med 15.000 SEK

Kurser og seminarer

Vikingskibsmuseet har i 2019 afholdt forskellige kurser og seminarer for at udbrede kendskabet til museets praksis, håndværk og metoder, herunder lærerseminarer og et seminar om traditionelle brugsbåde og kystliv.

Netværk og samarbejder

- EXARC
Internationalt netværk for museer og forskere der arbejder med eksperimentalarkæologi
- Sutton Hoo
The Sutton Hoo Ship's Company, Philip Leech (philip@saxonship.org) Director.
www.saxonship.org
- Saving Oseberg referencegruppe
Saving Oseberg Louis Boumans, PhD Project manager, Museum of Cultural History. University of OsloBygdøy, Oslo
- Oselarverkstaden
Et traditionelt bådebyggeri og en kulturinstitution i Os kommune, Vestnorge.
- UiT, Norges arktiske universitet, Tromsø Universitetet.
Båter, tradisjon og innovasjon, konferencerække
- Oseberg Vikingearv
Arbejder med rekonstruktion af Oseberg og Gokstadskibet
- Forbundet KYSTEN
Samarbejde omkring råsejlsseminarer, UNESCO ansøgning, mv.
- Hanherred Havbåde
Traditionelt bådebyggeri, samarbejde omkring varetagelse af immateriel kulturarv, rekonstruktion af arkæologiske fund mv.
- Sagens Natur
Sagens Natur arbejder målrettet med at tilrettelægge lederkurser, teambuilding, kurser i personfaglig træning / udvikling, og kommunikation, blandt andet på Vikingskibsmuseet.
- Nordsjællands erhvervsskole
Bådebyggernes og sejlmagernes tekniske skole i Danmark
- Nordisk Bådnetværk
Netværk for brugere af de traditionelle både
- Den maritime linje, FGU-Roskilde
Museet har et bredt og dagligt samarbejde med den maritime linje. Lenjens elever fungerer som gaster på sejladstjenestens sejlads med grupper, skolelever og turister. Eleverne hjælper med vedligeholdelsen af museets bådesamling og der udvikles projekter og samarbejder med linjen med henblik på sejlads og uddannelse i de åbne klinkbyggede både.
- Træskibsejernes Sammenslutning, TS
I forbindelse med ansøgningen til UNESCO og andre maritime arrangementer samarbejder Vikingskibsmuseet med TS.

- Vends Motorik og Naturskole, Kystliv Holbæk, Sydøst Norsk Universitet, Dansk Sejlunion
Er alle samarbejdspartnere i forbindelse med kystprojektet hvor vi samarbejder om uddannelse, bådsamlinger og erfaringsudveksling
- Friluftvejlederuddannelsen, Skovskolen, Københavns Universitet

Udlån

- En montre blev udlånt til Vejlemuseerne fra 9. januar 2019 – 20. marts 2020
- Den store Gokstadbåd *Eik Sande* og Gokstadfæringen *Joanna*, begge med tilhørende rig af lindebast og uldsejl, blev udlånt til Museumspartners og Nationalmuseets vandredstilling ”Vikings”, der blev vist på The Franklin Institute i Philadelphia fra 13. oktober 2018 – 3. marts 2019.
- Den store Gokstadbåd *Eik Sande* og Gokstadfæringen *Joanna*, begge med tilhørende rig af lindebast og uldsejl samt *Havhingsten fra Glendaloughs* første sejl af hør blev udlånt til Museumspartners og Nationalmuseets vandredstilling ”Vikings”, der blev vist på Royal Alberta Museum i Edmonton, Canada fra 17. april – 20. oktober 2019. Udstillingen, med museets skibe og grej, skal flyttes og opstilles i Los Angeles i 2020.
- En rekonstruktion af en kvindedragt (særk af hør, selekjole og kappe af uld) fra vikingetiden blev udlånt til Statens Naturhistoriske Museums udstilling ”Fashioned from Nature, Naturen på Mode” fra 12. april – 1. september 2019.
- En kæbe fra kronhjort (6000 f.Kr.), en lillefingerknogle (6000 f.Kr.), et stort spidsvåben (6000 f.Kr.), en trindøkse (6000 f.Kr.), to slagsten (6000 f.Kr.) og et tallerkenfragment (1925-1928) blev udlånt til Vejdirektoratets og Vordingborg Kommunes udstilling om udgravningerne i Storstrømmen, der blev vist på Vordingborg Bibliotek fra 30. januar – 31. maj 2019.

Høj kvalitet i undervisning og læring

Driften i Skoletjenesten på Vikingskibsmuseet er et særligt omdrejningspunkt fra april til og med oktober. I disse måneder er det særligt oplæring og afholdelse af afdelingens undervisningsaktiviteter, som er centrale for den daglige koordinering samt møder og praktiske arbejdsopgaver.

Det er i forlængelse af denne periode og de centrale arbejdsopgaver, at vi har arbejdet særligt med at kvalitetssikre undervisningen med fokus på museumsunderviserens rolle.

I det forgangne år har fokus været på underviserens indledende dialog med læreren/pædagogen, for således at få erfaring med og indblik i lærerens/pædagogens rolle undervejs i undervisningen. Museets skoletjeneste har bestræbt sig på at have en inviterende tilgang og lade dem træde indenfor i undervisningssituationen, ikke blot som social mediator, men også ud fra et fagligt fokus, som brobyggere mellem undervisning på skolen og museet og efterfølgende hjemme på skolen igen. Også gennem uddannelsesdagene og i supervisionen af praksis blev der fokuseret på museumsunderviserne som facilitatorer af undervisningsaktiviteterne og på, hvordan de indgår i dialogen med eleverne/børnene og optager de spørgsmål, som børnene stiller.

Arbejdet med underviserens rolle skal således ses i forlængelse af museets pædagogiske laboratorium (som skitseret nedenfor), og de erfaringer projektet har givet med underviseren som facilitatorer af den specifikke viden og arbejdsprocesser, som museet formidler. Sideløbende har museet videreført arbejdet med at forenkle og systematisere driftsopgaverne indenfor bl.a. booking, vagtsætning og markedsføring for således at få frigivet tid og ressourcer til at kvalitetssikre og udvikle afdelingens pædagogiske arbejde.

Naturvidenskabsfestival

Vikingskibsmuseet modtog i uge 39 flere end 700 elever på 4.-6. klassetrin til aktiviteter i forbindelse med naturvidenskabsfestivalen under temaet "Vandets hemmeligheder". I samarbejde med

formidlere fra Boserup Naturcenter sørgede museets formidlere og undervisere for, at eleverne blev inddraget i aktiviteter, der på hver sin måde sætter spot på vandets hemmeligheder. Eleverne prøvede f.eks., hvor let det er at trække et tonstungt vikingskib gennem vand, mens bare den halve vægt er nærmest umulig at trække over land.

Pædagogiske Laboratorium

Fra eksperimentalarkæologisk metode til undervisning

At oversætte en videnskabelig (kulturhistorisk) forskningsmetode til museets undervisningsaktiviteter har været omdrejningspunktet for det pædagogiske udviklingsarbejde det forgangne skoleår.

Med eksperimentalarkæologien vil vi understøtte den metodiske dimension i *undervisningen* på museet. Det ønsker vi at gøre, da vi arbejder med en antagelse, om at metoden rummer en måde at tænke og skabe viden, der kan understøtte refleksive praksisser hos eleverne og give dem metodekritiske værktøjer i en række fag til uddannelsesinstitutioner på forskellige niveauer. Arbejdet har resulteret i en artikel, som beskriver og reflekterer over processen fra at identificere metodens karakteristika over at omsætte dem til en undervisningsmetode. Det beskrevne vidensprodukt sigter mod at videregive erfaring og resultater til lærere og museumsundervisere, der arbejder med pædagogisk udviklingsarbejde. I det kommende skoleår vil der komme yderligere artikler, der bl.a. vil diskutere eksterne læringsmiljøer – med afsæt i museets pædagogiske laboratorium – og hvordan de kan understøtte udviklingen af og forståelsen for elevernes historiske bevidsthed.

Indsatsen har ligeledes haft et internt sigte mod at udvikle afdelingens pædagogiske profil og aktiviteter både i forhold til grundforløb, men også længerevarende samarbejder og partnerskabsforløb. Dette arbejde er startet i skoleåret 2018/2019, og der bliver arbejdet videre med resultaterne de kommende år.

Samarbejder om Pædagogisk Laboratorium

Det metodiske refleksive omdrejningspunkt i det pædagogiske laboratorium har vi videreført i andre projekter og samarbejdskonstellationer som f.eks. *Dyk Ned – fra fund til udstilling*, og i de partnerskabsforløb, som vi har haft løbende over skoleåret.

Her har vi bl.a. inddraget og været i dialog med pædagogiske konsulenter fra Professionshøjskolen Absalon, vores samarbejdspartnere Kattingeværk under Bæredygtig Udvikling i Københavns Kommune samt vores netværk blandt samarbejds- og partnerskabsskoler.

Lærerkursus

I begyndelsen af skoleåret afholdt museet et lærerkursus i samarbejde med Designmuseum Danmark. Her fik vi erfaringer med at oversætte museets arbejdsprocesser til Skoletjenestens målgrupper omkring faget håndværk og design. Over en to-dags periode udforskede deltagerne snitfladerne mellem håndværk og design med afsæt i tilgangen hos henholdsvis Designmuseum Danmark og Vikingskibsmuseet. Kurset sluttede med en sejlads på fjorden.

Fremme den maritime forskning

Vikingskibsmuseets akademiske forskning gennemføres af afdelingen for ”Undersøgelser, forskning og udstilling”, mens den håndværksbaserede forskning gennemføres af afdelingen for ”Maritime håndværk, rekonstruktion og publikumsformidling”. Museets forskning koordineres i et fælles forskningsudvalg. I 2019 var det under formandskab af museets forskningskoordinator, ph.d. Morten Ravn, i samråd med afdelingschef Anne C. Sørensen.

Forskningssteamet under afdelingen for ”Undersøgelser, forskning og udstilling” arbejder med museets forskningsprojekter og samarbejder nationalt og internationalt med universiteter igennem undervisning af studerende og vejledning af ph.d.-stipendiater. Forskningssteamet driver samtidig museets forlag, bibliotek og marine arkiv.

Forskningsprojekter

Seascape and Maritime Mobility in the Bronze Age

I 2018 indledtes et projektsamarbejde med Roskilde Museum om bronzealderens maritime aspekter med udgangspunkt i den 12 m lange stammebåd fra Varpelev, som Museum Sydøstdanmark overdrog til Vikingskibsmuseet i 2016. Modningen af dette projekt fortsatte i 2019. Projektet stiler mod at udgive en videnskabelig monografi ”Seascape and Maritime Mobility in the Bronze Age” i 2023, som en markering af 50-året for Varpelevbådens udgravning.

Gensyn med Skuldelev 3

”Gensyn med Skuldelev 3” er et eksperimental-arkæologisk forsknings- og formidlingsprojekt, som blev påbegyndt i 2016. Projektet har til formål at gentage rekonstruktionen af det arkæologiske fund Skuldelev 3, på baggrund af erfaringer med byggeriet og sejladserne med den første Skuldelev 3 rekonstruktion, *Roar Ege*. Alle bundstokke, kølsvinet, 6. bordgang, bitevæger og bjælkevæger blev færdiggjort i 2019.

Dokumentation af processerne i byggeforløbet sker løbende med det formål at præsentere

rekonstruktionen af den nye Skuldelev 3 dels for museets gæster og dels i publikationer, f.eks. i museets skriftserie ”Temabøger”.

Projektet omfatter desuden opsamling og afslutning af projektet med bygningen og sejladsen med den første Skuldelev 3 rekonstruktion, *Roar Ege*. Arbejdet med at indsamle 35 års data om sejladsereferinger, reparationer, udskiftninger mv. fra søsætningen i 1984 til båden blev sat på land i 2018 fortsættes.

Skuldelev 3 rekonstruktionen tager form på værftspladsen.

Vikingetidens Jernnagler i Nutidens Rekonstruktioner

Vikingskibsmuseet har i over 30 år rekonstrueret og brugt vikingskibe. Områder som datidens materialer, formgivning, skibshåndtering, ressourceforbrug og samfundsstrukturer er derved blevet afsøgt. Museet har nu nogle skibe i bådsamlingen, der efter 30 års brug kan vise os, hvordan Skuldelevskibene kan have set ud, før de blev sænket. Visse skader på de slidte rekonstruktioner kan genkendes på originalskeibene, som muligvis har sejlet rundt med lignende skader de sidste år af deres aktive liv.

Levetiden for Vikingskibsmuseets bådsamling ser ud til, i første omgang, at være begrænset af korrosion af jernnaglerne og derved følgende ødelæggelse af bordenes landinger. Jernnagler er imidlertid mange forskellige ting, og hvor Vikingskibsmuseet har over 30 års erfaring med

kulstoffattigt Siemens-Martin stål i sejlede rekonstruktioner, savner vi praktiske erfaringer med jern, der mere præcist svarer til vikingetidens. Et forsøg med jernnagler af vikingetidens kvalitet vil således kunne kvalificere vores viden om jernets rolle i museets rekonstruktioner. Projektets formål er derfor at fremstille, bruge og teste jernnagler med samme egenskaber som vikingetidens nagler, for derigennem at kvalificere og perspektivere vores nuværende viden om jern i vikingeskibe. Arbejdet med projektudvikling fortsatte i løbet af 2019 med fokus på at formulere forsknings- og formidlingsplaner samt forberede en overordnet projektbeskrivelse (tidsplaner, arbejdsplan, budget osv.), som kan bruges til en fondsansøgning i 2020.

Bordene flækker i landingerne i takt med, at jernnaglerne udvider sig, når de korroderer.

Forsøgsrejse Sognefjord til Roskilde

Det originale fund, Skuldelev 6, er en fiskerbåd fra området ved Sognefjord i Norge. I 2019 foretog museets rekonstruktion af båden, *Skjoldungen*, en forsøgssejls for at tilbagelægge samme distance, som det originale skib engang har gjort. Sejlsadsen fra Sognefjorden til Roskilde, henover sommeren 2019 blev gennemført af *Skjoldunge-lauget*. Projektet skulle understøtte

ansøgningen til UNESCO (Se side 28, Den immaterielle kulturarv) om at få de "nordiske klinkbådstraditioner" på listen over umistelig kulturarv. *Skjoldungen* er en enestående repræsentant og ambassadør for denne fælles nordiske kulturarv og kunne med denne sejlads, der netop foregik langs de norske, svenske og danske kyster, hvor der stadig er miljøer, som arbejder for at fastholde disse traditioner, sætte fokus på vores levende maritime kultur, som har rødder tilbage til vikingetiden.

Ved at gennemføre denne forsøgsrejse langs kysterne fra Sognefjorden til Roskilde ønskede Vikingeskibsmuseet og *Skjoldungens* bådelaug således bidrage til synliggørelsen af vores fælles maritime kulturarv og til museets sejladsforskning.

Skjoldungens sejlroute.

Vordingborgbåden

Vordingborgbåden blev udgravet af Museum Sydøstdanmark i forbindelse med genskabelse af Vordingborg borggruvs voldgrav i oktober 2012. På nær bådens forreste ende var resten af fundet rimeligt bevaret. I bagbord side var næsten alle planker bevarede op til essingen, ligesom agterstævnen var næsten fuldt ud bevaret. Den ca. 6,0 m lange, 120 cm brede og 45 cm dybe klinkbyggede båd er årringsdateret til efter 1390 e.Kr. Bådfundet er et særligt interessant fund i forhold til at formidle den nordiske båd historie i middelalderen. I projektet indgik en færdig opmåling af båddelene ved Vikingeskibsmuseet, der overtog alle rettigheder til fundet (publicering, rekonstruktion samt at bestemme bådfundets videre skæbne) fra Museum

Sydøstdanmark. Opmålingen blev afsluttet i 2018. I 2018 blev der desuden foretaget nye årringsanalyser af bådfundet, hvilket sandsynliggjorde at træet til at bygge båden er fældet mellem 1355 and 1366. Bådens byggetidspunkt er således nærmere midten frem for slutningen af 1300-tallet. De nye årringsanalyser gjorde det desuden muligt at bestemme proveniensens for, hvor de anvendte træer til byggeriet er skovet: i området omkring Gdansk-bugten i det nuværende Polen. Endelige blev der også udført metallurgiske analyser af bådfundets nagler og klinkplader, og det kunne fastslås, at jerndelene er fremstillet af myremalm, der er fremskaffet fra såvel Sjælland og Norge. I 2019 blev arbejdet med at skrive en artikel om bådfundet og dets kontekst sat i gang. Artiklen stiles publiceret i det internationale, videnskabelige tidsskrift *Journal of Nautical Archaeology*. Artiklen skrives i samarbejde med projektleder og dendroarkæolog Aoife Daly fra Københavns Universitet, forskningsassistent og arkæolog Lars Meldgaard Sass Jensen fra Aarhus Universitet og metallurg Arne Jouttijärvi fra Heimdal-archaeometry.

Submerged Stone Age in Storstrømmen

I Storstrømmen, i området mellem Vordingborg og Orehoved, har Vikingskibsmuseet i løbet af de seneste år undersøgt en række submarine lokaliteter med dateringer fra samtlige perioder af ældre stenalder. Ældre stenalder i Danmark udgør en periode med meget store miljømæssige forandringer. Med ændringer i klima, flora, fauna og havniveau forvandles landskabet omkring Storstrømmen i løbet af denne periode fra en senglacial tundradal til et højproduktivt, atlantisk fjordlandskab omkranset af tæt urskov. Det er formålet at undersøge og rekonstruere landskabets udvikling/tilblivelseshistorie. Landskabet kan således fungere som kontekst for de arkæologiske lokaliteter, og udviklingen af landskab, miljø og klima som baggrund og forståelsesramme for den kulturhistoriske udvikling, som sker i løbet af perioden (dvs. gøre lokaliteterne til steder i landskabet og ikke bare til samlinger af oldsager). Det er hensigten at afholde en konference og siden publicere projektets resultater i en videnskabelig monografi, formentlig i Vikingskibsmuseets videnskabelige skriftserie *Maritime Culture of the North*. I 2019 blev der arbejdet med at modne dette projekt i samarbejde med lektor Mikkel Sørensen fra Københavns Universitet, Afdelingschef Kristoffer Buch Pedersen fra Museum Sydøstdanmark, Peter Rasmussen fra Nationalmuseets afdeling for miljøarkæologi og materialeforskning) samt GEUS.

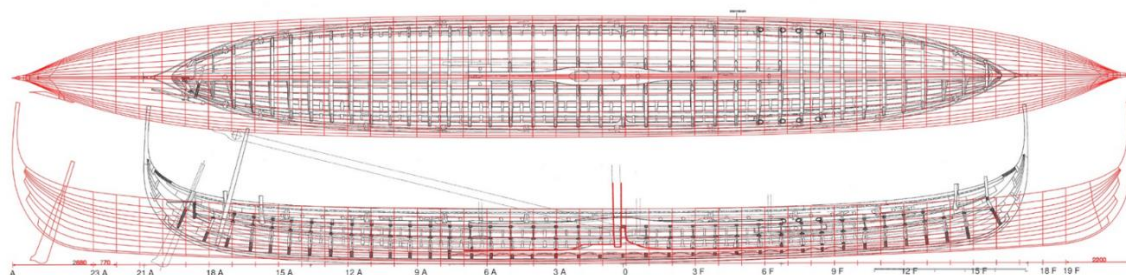
Forprojekt Roskilde 6, fuldskala rekonstruktion

Roskilde 6 er det længste vikingskib, der nogensinde er fundet. Det 37,4 meter lange skib blev udgravet sammen med 8 andre skibe ved byggeriet af Vikingskibsmuseets museumshavn i 1997. Projektet 'Roskilde 6-langskibet' er et forsknings- og formidlingsprojekt, der omfatter rekonstruktion og afprøvning af skibet i fuld skala samt publikation af arbejdet fra udgravning over dokumentation til rekonstruktion og afprøvning – samt en fortolkning af skibet i en kulturhistorisk kontekst.

Formålet med at bygge langskibet i fuld størrelse understøtter Vikingskibsmuseets håndværks- og rekonstruktionsmiljø og styrker museets eksperimentalarkæologiske forskning, så ekspertisen fastholdes, og museets specialiserede håndværksmiljø næres gennem uddannelse af lærlinge og samarbejder med håndværksmiljøer fra både nationale og internationale institutioner. Selve byggeriet skal foregå over en periode på 4-6 år.

Vikingskibsmuseets Venneforening finansierer forprojektet, der indeholder forsknings- og formidlingsplan, samlet budget for byggeriet samt rekonstruktionstegninger af Roskilde 6. I løbet af foråret 2019 blev der nedsat en tværfaglig projektgruppe, som fik udviklet fælles forsknings- og formidlingstemaer. Disse fokusområder skal danne grundlag for de færdige forsknings- og formidlingsplaner, som skal indgå i projektbeskrivelsen. Derudover var det planlagt at bygge en model i 1:10 af skibet. Det blev imidlertid besluttet at drage fordel af modelbyggeri og andet

forberedelse til Roskilde 6 byggeriet på en strategisk måde, hvor vi langsomt opbygger kendskab og spænding til fuldskalabyggeriet af Roskilde 6 på det nye museum. Dvs., at vi først for alvor begynder på ovenstående, når vi nærmer os et nyt museum. Den overordnede projektbeskrivelse skal ligge klar i 2020.

Modellen viser forskellen i størrelse på Skuldelev 2 (*Havhingsten*), som udstilles i vikingskibshallen og det noget større skib Roskilde 6 (rød). Illustration: Vibeke Bischoff.

Arkæo-Drone

ArkæoDrone-projektet vil udvikle og demonstrere en droneplatform til avancerede geofysiske opmålinger specifikt til arkæologisk kortlægning i Danmark, inklusive i svært tilgængelige områder såsom moser, søer og lavvandede kyster. Målet med ArkæoDrone er, at en systematisk og non-destruktiv arkæologisk kortlægning vha. geofysiske metoder i fremtiden kan foretages hurtigere, billigere og mere fyldestgørende end ved eksisterende, traditionelle metoder: Geofysisk kortlægning fra droner kan blive standard ved arkæologiske forundersøgelser med henblik på at sikre og få et kvalificeret og sammenligneligt overblik over den arkæologiske kulturarv. Projektet blev kvalificeret i 2019 i et samarbejde med Danmarks Tekniske Universitet Space, Skanderborg Museum og Nationalmuseet.

Rekonstruktion af Osebergskibet – Form, konstruktion og funktion – et ph.d.-projekt

Osebergskibet fra 820 e.Kr. er det ældste skibsfund i Norden, hvor spor efter riggen er bevaret. Det er derfor et betydningsfuldt fund for forståelsen af sejskibes udvikling i Norden. Selv om skibet i dag fremstår velbevaret i udstillingen på Vikingskipshuset i Oslo, var det ved udgravningen i 1904 betydeligt medtaget efter mere end 1000 års ophold i en gravhøj. Det har derfor været en krævende opgave at genopstille skibet i en samlet form. I 1987 blev en rekonstruktion af Osebergskibet, *Dronningen*, bygget efter tegninger af det udstillede skib. Rekonstruktionen *Dronningen* forliste under de første testsejladser og efterlod mange ubesvarede spørgsmål. Rekonstruktionsarbejdet udført i forbindelse med det her beskrevne ph.d.-projekt har vist, at Osebergskibet er udstillet med mange afgørende deformationer i form og konstruktion, hvilket der ikke var kompenseret for i de tegninger, der blev anvendt til bygningen af *Dronningen*. I dette ph.d.-projekt bliver Osebergskibets oprindelige skrogform rekonstrueret i en model. Det fører til væsentlige ændringer i skrogformen. I 2019 blev der arbejdet på ph.d.-afhandlingen, der forventes at blive indleveret til bedømmelse i 2020. Slots- og Kulturstyrelsen bevilgede umiddelbart inden jul 102.000 kr. i tilskud til dette ph.d.-projekt fra Puljen til opkvalificering af forskerkompetencer - anden opkvalificering.

Skuldelevspærringens alder

Siden udgravningen af skibsfundet ved Skuldelev i 1962, har de fem 1000-tals vrag været centerpunkt for omfattende undersøgelser, hvis resultater har været af afgørende betydning for vores viden om den sene vikingetids skibsteknologi og den deraf afledte samfundsmæssige betydning. Mens udforskningen af fundets genstande – skibene – har spillet hovedrollen, så har

deres sekundære kontekst – spærringen – kun i begrænset omfang været i fokus. Ikke mindst er der betydelig usikkerhed om spærringens alder. Med dette projekt ønsker vi at finde relevant genstandsmateriale fra udgravningen i 1962 med henblik på datering samt foretage målrettede marinarkæologiske undersøgelser af fundstedet med henblik på dels en kortlægning af eventuelle in situ-bevarede dele af pælekonstruktionen, dels en tilvejebringelse af nyt materiale til datering m.m. Efter denne indsamling og indledende analysefase er det projektets målsætning af foretage en revurdering/præcisering af hændelsesforløbet, da spærringen blev etableret. Såfremt væsentlige nye resultater tilvejebringes vil disse betydning i relation til Roskilde by og besejlingen på fjorden blive udforsket, hvorefter resultaterne vil blive søgt publiceret i et videnskabeligt tidsskrift. I 2019 blev der i samarbejde med ROMU (Roskilde Museum) arbejdet med at modne dette projekt.

Uldsejl

I 2019 fortsatte museet undersøgelserne af uldsejlsproduktion i vikingetiden. Et nyt 2-1-kiper uldsejl er sat i produktion på opstadvæven i Vikingskibshallen. Museets væver fremstiller her et mindre uldsejl til en af museets små færøbåde, der primært bliver brugt til skolesejladser, men også sejladser med bådelaug og turister. Målet er at få mere erfaring med uldsejlets holdbarhed samt med andre former for behandling (fedt, bark, tjære mv.) end dem, vi har afprøvet med andre lignende uldsejl.

Den færøske 8-mandsbåd *Trolle* med sit råsejl af bomuld. I 2021 skiftes dette sejl til et uldsejl.

Udgivelse af forskningspublikationer

Museets vision om at være en international forskningsinstitution opfyldes blandt andet ved at museets forskningsmetoder og -resultater løbende offentliggøres i tidsskrifter og bøger både nationalt og internationalt. I 2019 forfattede museets medarbejdere 3 publikationer.

Medarbejdernes publikationer udgivet 2019

- Donahue, Randolph E., Anders Fischer, Daniela B. Burronic, Torben Malm and Morten Johansen 2019: Microwear analysis aiding excavation prioritization at the submerged Mesolithic settlement of Orehoved, Denmark. *Journal of Archaeological Science: Reports*, 23, 540-548.
- Koch Madsen, Christian, Morten Ravn og Ole Sand 2019: Grønlandstogtet. Et rekonstrueret skibsfund fra vikingetiden og den eksperimentelle arkæologiske muligheder og begrænsninger. *Arkæologisk forum*, 40, 8-17.
- Pommer, Rune M. G. og Morten Ravn 2019: Den sene vikingetids amfibiske militæroperationer. Eksperimentararkæologiske forsøg med landsætning og kampformationer. *Kuml*, 2019, 93-125.

Medarbejdernes publikationer i proces 2019

- Orehoved Sejlrende – An analysis of the sch me opératoire of the blade tool production at a submerged Kongemose site in Storstrømmen. Fagf llebed mt forskningsartikel om flintteknologi og submarin stenalder. Irina B ez-Westerberg og Morten Johansen.
- The Oseberg Ship. Forskningsartikel til Proceedings fra ISBSA 15 (2018). Vibeke Bischoff. Status: in print.
- K ge Harbour – submerged and preserved, a early Mesolithic landscape under the modern harbour. Forskningsartikel til IJNA. Klara Fiedler.
- The Faroese Boat. Publikation af Morten G thche. Udgives i museets skriftserie Ships and Boats of the North.
- Vikings and Cowboys: Public History, Memory, and National Identity. Fagfællebedømt artikel forfattet af Louise K. Henriksen og Sarah Elkind.
- En last af flasker. To skibsfund med flasker, fra Kriegers Flak. En forskningsartikel til Gefjon. Morten Johansen, Morten Ravn og Mikkel H. Thomsen.
- Vordingborgbåden. Forskningsartikel til IJNA. Morten Ravn, Tom Nicolajsen, Lars Meldgaard Sass Jensen, Aoife Daly og Arne Jouttij rvi.
- The ship-grave from Ladby – analysis and perspective. Fagfællebedømt artikel forfattet af Anne C. Sørensen. Publiceres i antologi fra forskningsseminaret Early medieval monumental graves in Northern Europe afholdt i Sandefjord 17.-19. november 2009.
- The Skuldelev 3 reconstruction, *Roar Ege*: from reconstruction to retirement. Proceedings of the 15th International Symposium for Boat and Ship Archaeology. Marseille. (submitted June 1st 2019). Triona Sørensen og Martin Rodevad D el
- *Roar Ege*: the life-cycle of a reconstructed Viking ship. Proceedings of the 11th Experimental Archaeology Conference, Trento. (submitted November 15th 2019). Triona Sørensen og Martin Rodevad D el. Status: in print.
- The Medieval shipwreck from Kalverev Syd, Denmark (final proof submitted to Proceedings of the 15th International Symposium on Boat & Ship Archaeology 18 november 2019). Mikkel H. Thomsen. Status: in print.
- Kalverev Syd – preliminary report on the excavation and documentation of a mid-13th century shipwreck from Storstrømmen, Denmark (submitted to International Journal of Nautical Archaeology 29. April). Mikkel H. Thomsen & Matko  vrljak. Status: under review.
- Early Medieval Nordic Boatbuilding Technology - reflections on how to investigate negotiation processes in past communities of practice. Forskningsartikel til Lund Archaeological Review. Morten Ravn.

Forlagspublikationer udgivet

Vikingskibsmuseet forlag har ikke udgivet b ger i 2019

Forlagspublikationer under forberedelse

Skriftserien Ships and Boats of the North

I 2019 fortsatte Morten G thche arbejdet med The Faroese Boat, der påtænkes udgivet i museets skriftserie Ships and Boats of the North.

Konferencer

I 2019 fortsatte det i 2018 igangsatte arbejde med at planlægge den IV. Nordiske konference for marinarkæologi, der vil blive afholdt på Vikingskibsmuseet 14.-16. maj. 2020.

Derudover har museets medarbejdere haft 20 medarbejdere, der i alt har givet 66 foredrag og oplæg.

RUCMUS

RUCMUS er et tværfagligt partnerskab om forskning, formidling og undervisning på/i/om museer. Samarbejdsaftalen gælder mellem følgende partnere: Roskilde Universitet (RUC), Vikingeskibsmuseet, Roskilde Museum, (ROMU), Museum Sydøstdanmark, Greve Museum, Museum Vestsjælland.

ROMU

I løbet af 2019 har Vikingeskibsmuseet og ROMU samarbejdet om at modne to forskningsprojekter: Seascape and Maritime Mobility in the Bronze Age og Skuldelevspærringens alder, samt et undervisningstilbud til et amerikansk universitet: et 10-dages kursus til Suffolk Community College, New York, USA.

Det Marine Arkiv

I 2019 fortsatte arbejdet med at etablere nye lokaler (i museets magasinfaciliteter i Himmelev) til at huse Det Marine Arkiv. Det meste af arkivmaterialet blev flyttet til de nye lokaler, hvor det bliver gennemgået, pakket om til standardiserede arkivkasser og siden opdelt i materiale, der er scannet, og materiale, der skal scannes. Scanningen af de ikke allerede digitaliserede arkivalier vil blive foretaget i 2020.

Scanning af udgravningsdias i Det Marine Arkiv fortsatte i 2019.

Forskningsbiblioteket

Vikingeskibsmuseet driver sit eget forskningsbibliotek. Biblioteket er åbent for offentligheden efter aftale. Alle bøger registreres i Nationalmuseets elektroniske database NatKat, som er en ekstern database på Det Kongelige Bibliotek. Bøgerne er dermed søgbare via Internettet. Biblioteket anvendes af museets ansatte, men havde i 2019 desuden besøg af 6 eksterne gæsteforskere og besøgende.

Ud over den daglige drift af biblioteket: indkøb og indlemmelse af nye publikationer, udlån og modtagelse af bibliotekets brugere samt anden administration (herunder bytteforbindelser, kontorhold og opstillingsystematik) har et større projekt i 2019 været at digitalisere museets pressekliparkiv. Det sidstnævnte projekt er videreført fra 2018 og varetages gennem tre frivillige, Peter Ditlevsen, Kaare R. Skou og Per Vejrup-Hansen, fra Vikingeskibsmuseets Venneforening.

Lokal forankring

Vikingeskibsmuseet bådelaug

Omkring halvdelen af de 302 bådelaugsmedlemmer er bosat i lokalområdet.

TS frihavnsordning

Vikingeskibsmuseet er frihavn for medlemmer af Træskibssammenslutningen. Det betyder, at der hver sommer kommer træskibe til Roskilde, som lægger til og skaber ekstra atmosfære i museumshavnen.

Havneforum

Vikingeskibsmuseet er medlem af Roskilde Havneforum. En forening af havnens aktører: Roskilde Sejlklub, Roskilde Roklub, Oplevelshavnen, Roskilde Havneselskab, m.fl.

Nationalparkrådet

Som en central beliggende attraktion i Nationalparken Skjoldungernes land har Vikingskibsmuseet et aktivt og godt samarbejde med for Nationalparksekretariatet. Søren blev i 2019 medlem af Nationalparkrådet.

Roskilde Fjordudvalg (RFU)

Ansvarlig for søafmærkningen i den sydlige del af Roskilde fjord. Med godkendelse fra Søfartsstyrelsen kan RFU nedlægge sømærker, oprette nye sømærker eller flytte sømærker. Udvalget ligger under Roskilde Kommune, Veje og Grønne områder, www.roskildefjordudvalg.dk. Medlemmerne er havnene omkring Roskilde fjord. Søren er medlem af Roskilde Fjordudvalg.

Service og kvalitet

Værtsskab og serviceledelse

At give gæsterne en god oplevelse er grundlaget for evnen til fortsat at tiltrække nye besøgende og dermed opretholde en sund forretning. Museet ønsker at mestre det gode værtsskab i hele servicekæden fra modtagelsen på web og i booking til minimum ventetid ved billetsalg og tydelig skiltning på museet. Fra mødet med gæsten ved aktiviteterne til udvalget og kvaliteten på ydelser i Café Knarr og Museumsbutik. Gennem de seneste tre år har museet derfor haft særlig fokus på værtsskab og serviceledelse og på, hvordan samarbejde og indsatser kan bidrage bedst muligt til, at museet også fremover fremstår som et attraktivt sted at besøge og arbejde.

Året igennem har museets teamledergruppe arbejdet sammen med museets ledelse om at sætte rammerne for at udvikle en god servicekultur samt defineret processer og systemer, der kan støtte det gode værtsskab. Således blev der i 2019 arbejdet særligt med:

- Ventetider
Ønsket om at nedbringe ventetider for gæster skete blandt andet gennem etablering af et to-go-udsalg i Café Knarr, en telefonsluse i bookingen samt øget salg af sejladsbilletter via online-løsning.
- Rengøring og vedligeholdelse
Alle publikumsundersøgelser viser, at især rengøring og vedligeholdelse af toiletter har stor betydning for gæsternes tilfredshed. Museet har derfor øget indsatsen på rengøring samt iværksat en gennemgribende reovering af toiletfaciliteterne i Vikingskibshallen.
- Faciliteter
Behovet for indendørs faciliteter til undervisning af skoleelever blev opfyldt ved at inddrage et lokale i kælderen under Vikingskibshallen til permanent skolestue.

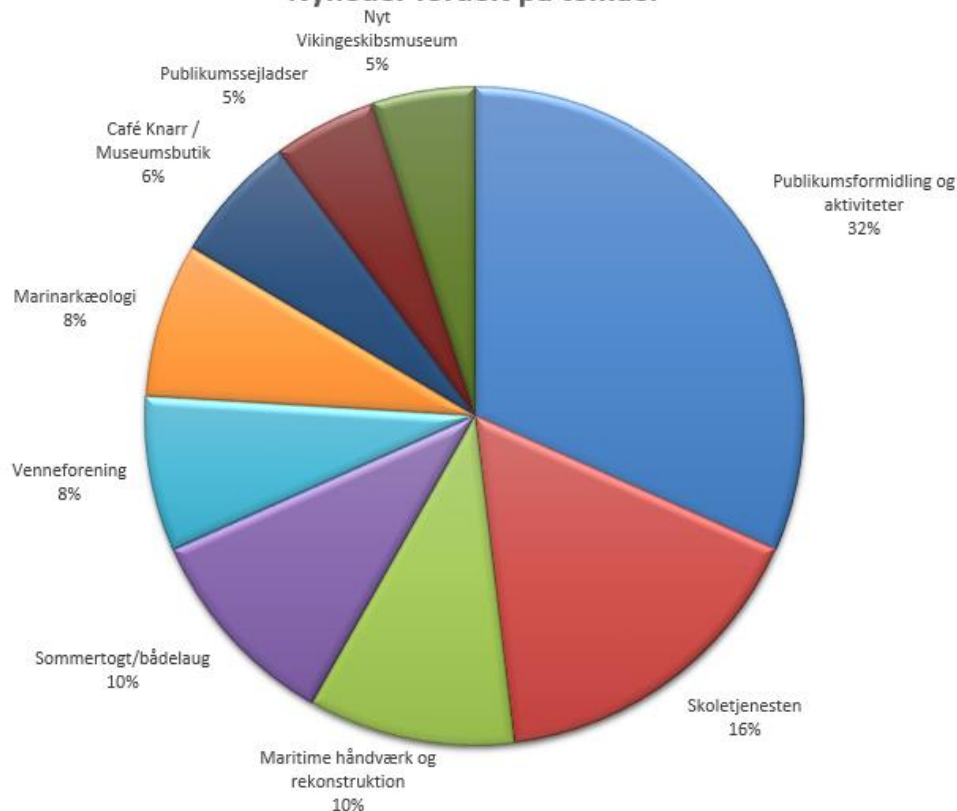
Publikumsanalyser, kampagner og presse

Vikingskibsmuseet informerer jævnligt om sit virke og sine aktiviteter via forskellige kanaler.

Nyheder

I 2019 udgav museet 79 nyheder, som blev offentliggjort på museets hjemmeside og udsendt i sammenlagt 23 nyhedsbreve til danske nyhedsbrevsmottagere (2975 modtagere) og fem engelsksprogede nyhedsbreve (2205 modtagere). Åbningsprocenten for nyhedsbrevene ligger i gennemsnit på 32 – 35 % for både danske og engelske udgaver.

Nyheder fordelt på temaer

Presseomtaler

Museet har udarbejdet og udsendt pressemeddelelser til relevante medier løbende gennem året. Pressearbejdet har affødt i alt 977 omtaler i danske nyhedsmedier, heraf 564 omtaler i danske, trykte medier. Flest omtaler har Vikingskibsmuseet fået på SN.dk (Sjællands Nyheder samlet under et) med i alt 104 omtaler, efterfulgt af Politiken med 26 omtaler og TV2-LORRY med 19 omtaler.

85 artikler er trykt i landsdækkende dagblade og magasiner, og Vikingskibsmuseet har været nævnt cirka 30 gange i TV- og radioindslag i nyhedsfladerne på TV2-LORRY, DR og TV2. Igen i 2019 var det Vikingskibshallen, der løb med en stor del af overskrifterne (203 artikler), men omtalerne af museets fagligheder, målt på omtalen af "historie", "vikinger" og "vikingetid", giver tilsammen ca. 400 omtaler, ligesom "børn" har været nævnt i forbindelse med omtaler af Vikingskibsmuseet hele 150 gange.

Wordcloud: viser hvilke ord, der oftest nævnes i pressen, når det handler om Vikingskibsmuseet.

Museet har opsat en online overvågning af omtaler i internationale medier, og der blev i 2019 registreret ca. 1300 omtaler i internationale presseindslag, rejsemagasiner og rejseblogs. Størstedelen af artiklerne er rejseanbefalinger, hvor Vikingskibsmuseet nævnes som et "don't miss", når turisten besøger København.

Radio-, Film-, TV-hold

Museet får mange henvendelser fra og besøg af interesserede radio-, film- og tv-hold. I 2019 steg antallet fra 32 til 44 henvendelser.

Museet har oplevet, at projekterne gennem de senere år har skiftet karakter fra indhold med "showpræg", som quiz-shows, til en tilgang ud fra en mere indholdstung dokumentarvinkel. Denne tendens er fortsat og forstærket. Ligeledes ses en tendens mod, at forespørgsler fra traditionelle flow-Tv-stationer erstattes af forespørgsler fra streaming-tjenester, som HBO, Netflix o.l.

På produktionssiden noterer museet også en fortsat ændring i retning af udlicitering, hvor tv-stationerne ikke selv producerer udsendelserne, men i større udstrækning overlader det til eksterne produktionsenheder. Disse enheder har typisk spinklere budgetter, der besværliggør arbejdet med at få indtægtsdækning for museets services.

Fotoshoot: "Far til 4".

Besøg af "vejr bilen".

I 2019 havde museet besøg af projekter fra: Danmark (15), Skandinavien (3), Tyskland (7), UK (5), Irland (3), Øvrige Europa (3), USA/Can. (7), Australien (1). En del af produktionerne vil blive udsendt i flere lande inden for den sproggruppe, som de er produceret i. Det er sjældent muligt

at få oplyst programmernes samlede seertal i deres "livstid", men der er ingen tvivl om, at dokumentarserierne ud- og genudsendes i en lang årrække på mange kanaler. Som noget helt nyt, modtog museet i 2019 en henvendelse fra en af de største internationale udviklere af computerspil. Museet har indgået en samarbejdsaftale for et muligt senere projekt, der skal blande filmoptagelser med computergrafik.

Sommertogter og presse

Vikingskibsmuseets skibe har efterhånden en stor tradition for at tage på sommertogter. Togterne er kulminationen på bådelaugenes store arbejde gennem året med vedligehold og træning. Togter er også en god anledning for museet til at formidle og præsentere sin bådsamling og bådelaugenes ekspertiser gennem de flot sejlene ambassadører, der alle bliver taget vel imod i havnene.

Sommertogterne benyttes som en særlig anledning til at kontakte landsdækkende, regional og lokal presse, der er meget interesseret i at fortælle historien om frivillige kræfter, der sejler på historiens betingelser.

I 2019 gennemførtes en stor ekspedition, hvor rekonstruktionen *Skjoldungen* sejlede fra Høyanger i Sognefjorden i Norge til Roskilde. En tur på 775 sømil i etaper fra 1. juli til 30. september. Historien om den lille båd, der stred sig hjem igennem meget høje bølger, blev dækket af både norsk, svensk og dansk presse. I Danmark blev det til hele 15 avis- og magasinartikler, mens de norske og svenske medier dækkede begivenheden med henholdsvis 10 og otte historier.

Lille skib, stor natur. *Skjoldungen* kæmper sig frem i Sognefjorden i Norge.

Vikingskibsmuseets brugere

Vikingskibsmuseet er et museum med mange og – mangeartede - brugere. Gennem året får museet besøg af gæster fra alverdens lande, der kommer for at se de originale vikingskibe og opleve fortællingen om vikingernes maritime historie og udviklingen af den nordiske båd. Mange kommer i åbningstiden og løser billet til udstillingerne og aktiviteterne. Endnu flere kommer blot for at gå en tur på havnen og lader sig drage mod vores bådsamling ud på broerne, hvor de rekonstruerede vikingskibe og traditionelle træbåde ligger som en 24-timers formidling af selve museets essens.

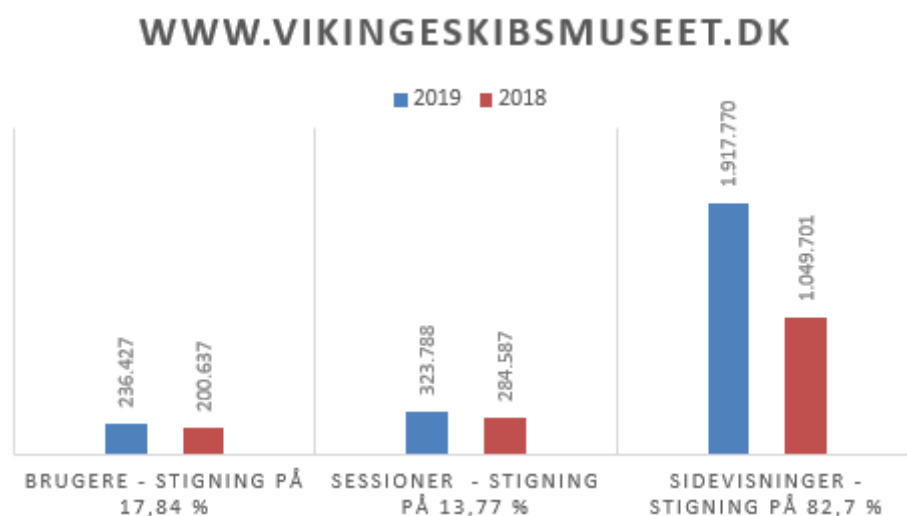
Andre af museets brugere opholder sig langt fra museet og fjorden: De digitale brugere møder Vikingskibsmuseet gennem formidling på hjemmeside og sociale medier. Her er det en ambition at gøre formidlingen af Vikingskibsmuseets arbejdsområder relevant og vedkommende for alle brugere, både dem, der allerede har besøgt museet, dem der planlægger et besøg såvel som dem, der indtil videre bare drømmer om, at rejsen engang går til Vikingskibsmuseet.

På den måde er Vikingskibsmuseets kommunikation med tidligere, nuværende og kommende brugere afgørende for, om vi kan fastholde brugernes lyst til at lade historien om vikingernes maritime verden få plads i deres liv og udfordre deres syn på deres egen plads i historien.

Det er væsentligt og relevant, at museet til stadighed lytter til, hvad brugerne har at fortælle om deres besøg på Vikingskibsmuseet, at vi engagerer os i spørgsmål og kommentarer på sociale medier. Det er tillige et mål, at museet, så vidt det er muligt, løbende understøtter muligheden for reel tovejskommunikation i mødet med brugerne.

Hjemmesiden – www.vikingskibsmuseet.dk

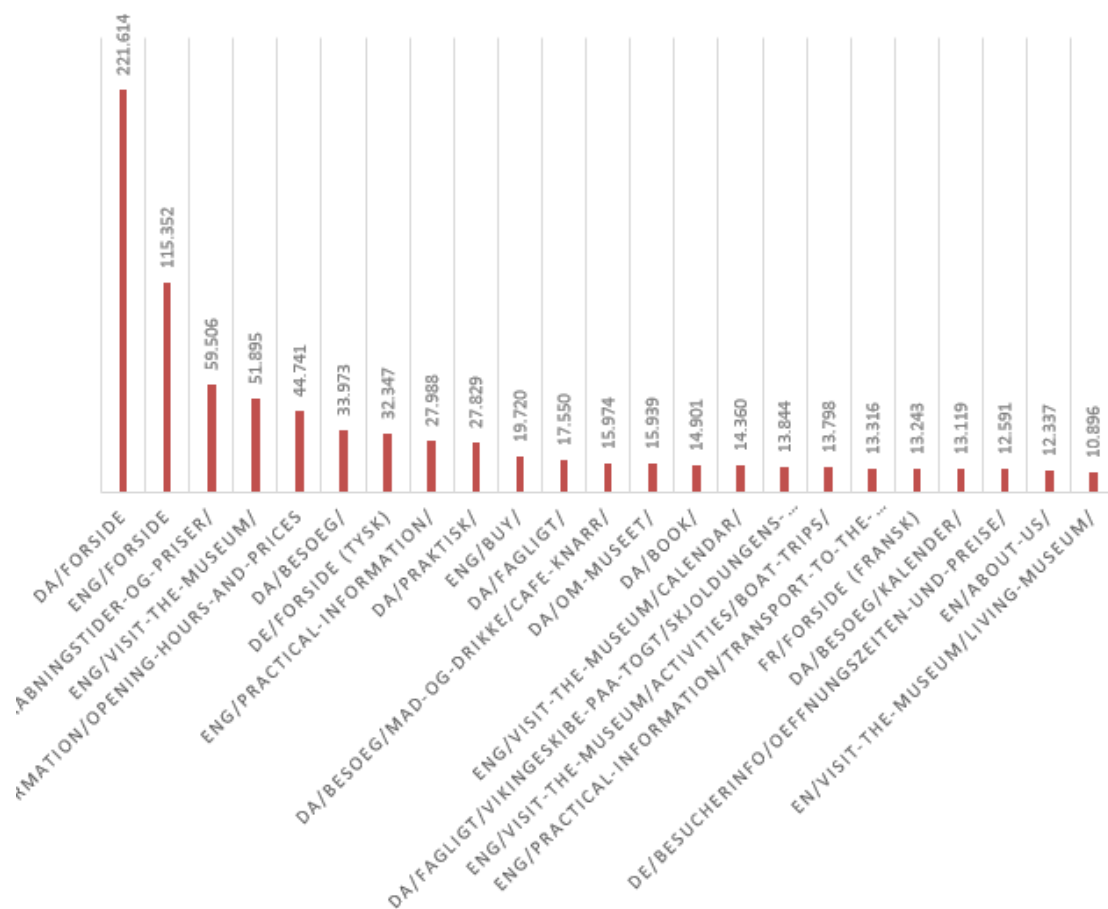
I 2019 undergik hjemmesidens bagvedliggende systemer en større opgradering. Opgraderingen gav mulighed for at optimere hjemmesiden og dermed øge sidens synlighed på søgemaskiner, som f.eks. Google (SEO). Desuden gennemførtes en målrettet optimering af søgeord samt flere online-kampagner. Denne samlede indsats resulterede i, at museet i 2019 har haft fremgang i antallet af både nye og tilbagevendende web-brugere samt opnået en stigning i sidevisninger på hele 82,7 %, hvilket i tal betyder visning af 1.917.000 sider til brugere fra hele verden.

De mest besøgte sider er den danske forside og den engelske forside. Derefter kommer siderne, der knytter brugerne til besøget på museet: Åbningstider, priser og praktisk

information. Det er dejligt at se, at også sider med fagligt indhold findes i top-15 over viste sider, samt at *Skjoldungens* rejse indtager en samlet 16. plads over årets mest viste sider.

ANTAL SIDEVISNINGER FORDELT PÅ UNDERSIDER

I forlængelse af hjemmesidens opgradering blev bådelaugenes online mødested ”Laugnet” overført til en ekstern udbyder (Memberlink). Laugenes mødested hedder laugnet.dk og har to tilgange: En offentlig side, hvor bådelaugene kan fortælle om deres bådelaug og inspirere nye til at melde sig ind i de enkelte laug, og et lukket medlemsforum, hvor medlemmerne kan dele nyheder, indkalde til arbejdsdage og tilmelde sig aktiviteter mv.

Sociale medier (SoMe):

Grundværdierne i Vikingeskibsmuseets tilstedeværelse på de sociale medier er åbenhed og dialog og bygger på sammenhæng og professionalisme med modtageren for øje.

Museet prioriterer en tydelig tilstedeværelse på de sociale medier og vurderer, at dette er en afgørende faktor i arbejdet med at sikre en bevidsthed om museets tilstedeværelse og relevans for både danske og udenlandske brugere.

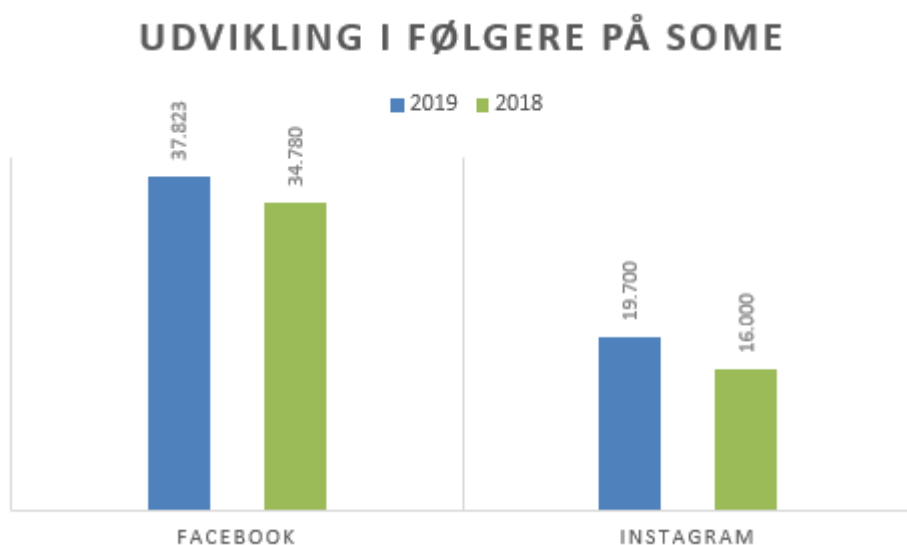
På de sociale medier handler det ikke alene om at orientere brugerne om kommende begivenheder, men i højere grad om at udbrede kendskabet til museets faglige arbejdsområder. De sociale mediers formater tillader, at kulturhistorisk viden kan formidles på en lettere og mere tilgængelig måde, og SoMe-indsatsen virker som en appetitvækker for de større fordybelsesmuligheder på websitet og/eller ved et fysisk besøg på museet.

Vikingeskibsmuseet prioriterer at være til stede på de to mest benyttede sociale medier: Facebook og Instagram. Vi har også en SketchFab profil, hvor vi deler de 3D-modeller, som særligt marinarkæologerne producerer i forbindelse med deres undersøgelser samt en LinkedIn

profil, der primært anvendes ved stillingsopslag mv. Desuden vedligeholdes museets Google profil og Trip Advisor profil med relevant besøgsinformation og besvarelser af brugeranmeldelse samt spørgsmål om museumsbesøget.

I en sammenligning af Facebook-sider for de kulturhistoriske museer i Danmark, er Vikingskibsmuseets Facebook-side (facebook.com/Vikingskibsmuseet) den 3. mest fulgte. Ved udgangen af 2019 var antallet af følgere 37.823.

Vikingskibsmuseets Instagram-side (instagram.com/vikingshipmuseum) indtager ligeledes en 3. plads i sammenligning med de øvrige kulturhistoriske museer. Med en fremgang på hele 23,13 % i 2019, havde siden ved årsskiftet 19.700 følgere.

Brugerundersøgelser

Museet gennemfører brugeranalyser og analyserer online-anmeldelser for at få feedback på gæsternes museumsoplevelse. Med hjælp fra denne kortlægning af brugernes profiler, ønsker og adfærd, kvalificerer museet de relevante prioriteringer, der gør sig gældende ved planlægning af aktiviteter, udstillinger samt kommunikations- og markedsføringsindsatser.

Dataindsamling sker bl.a. gennem Slots- og Kulturstyrelsens ”Nationale Brugerundersøgelse”, Top Attraktioners gæsteanalyse, Google Analytics, datasegmentering fra Facebook og Instagram samt brugeranmeldelser på Tripadvisor, Facebook og Google+.

Topattraktioner (n=1069)	Kulturstyrelsens brugeranalyse (n=712)	Trip Advisor (n=323)	Facebook (n=881)	Google+ (n=992)
4,3 / 5	8,4 / 10	4,4 / 5	4,5 / 5	4,4 / 5

Vikingskibsmuseets score/maksimum score.

Markedsføringskampagner

Museet har i 2019 gennemført markedsføringskampagner, der understøtter Vikingskibsmuseets aktiviteter og brand. Marketingplanen følger museets årshjul som i 2019 havde fokus på ”Det nordiske skib” (Læs mere på side 5 om årets fokus i afsnittet Ledelsesberetning), og i løbet af året blev der udarbejdet selvstændige kampagner målrettet hver af de danske skoleferier, ligesom der blev gennemført kampagner rettet mod udenlandske turister i København og på Sjælland.

Vikingskibsmuseets markedsføring er et mix af traditionelle marketingkanaler som flyers, annoncer og plakater, brug af digitale kanaler, som online annoncering via Facebook og Instagram samt display-annoncering på online nyhedsmedier, Google AdWords-kampagner mv.

Vikingskibsmuseet gennemførte i samarbejde med Roskilde Domkirke en annoncekampagne målrettet internationale turister i København. Under temaet "Viking and World Heritage" var museet synligt hele året med plakatcampagne i lufthavnsmetroen, ligesom vi sammen indrykkede annoncer i engelsksprogede turistmagasiner.

Vikingskibsmuseet, VisitRoskilde, Roskilde Domkirke, ROMU samt Sagnlandet Lejre gentog i 2019 en fælles brandingkampagne hos Copenhagen Visitor Service for at styrke kendskabet til Roskilde som turismål. Vi gentog blandt andet udstillingen om Roskilde, der blev set af 57.000 besøgende på Københavns turistinformation i løbet af august.

Turismesamarbejder

Vikingskibsmuseet er repræsenteret i en bred vifte af formaliserede turisme-, kommunikations- og markedsføringsamarbejder herunder bl.a.:

- VisitRoskilde og VisitDenmark
- Fjordlandet
- Wonderful Copenhagen
- Vikingebuen
- Futureland
- Øernes Attraktioner
- Top Attraktioner
- Museer i København
- Kings and Vikings (med Roskilde Domkirke)
- Oplev Skjoldungelandet (med ROMU og Sagnlandet Lejre)
- Viking tour (med Strömme, ROMU, Roskilde Domkirke)
- Hamlet Tours
- Cruise Hundested

Incoming-bureauer og turoperatører

Via museets kontakter til incoming-bureauer og turoperatører, og hermed via rabat- og voucheraftaler, når opmærksomheden om Vikingskibsmuseets eksistens og tilbud langt ud i geografien.

Den største samarbejdspartner bragte alene cirka 5000 gæster til museet i 2019, og samlet set bragte incoming-bureauer cirka 12.000 gæster. Incoming-bureauer servicerer primært krydstogtturister, der besøger København. Disse gæster får mulighed for effektivt at udnytte de sparsomme timer i land, via et tilbud om pakkede udflugter til Vikingskibsmuseet og Roskilde Domkirke.

Turoperatører er en meget forskelligartet gruppe af rejsebureauer, busselskaber, foreninger, organisationer mfl. Nogle af dem har faste aftaler eller voucheraftaler, andre opererer på selvstændig basis. Museet arbejder på - så vidt muligt - at systematisere og registrere operatørerne, for bedre at kunne orientere dem om den særlige oplevelse, de som professionelle operatører kan tilbyde deres kunder ved et besøg på Vikingskibsmuseet. Mange organiserede ture har afsat meget kort besøgstid. Vi har derfor givet turoperatørerne mulighed for at starte besøget allerede i bussen på vej til museet, ved at de kan vise museets introfilm i bussen.

Besøget på Vikingskibsmuseet starter allerede i bussen, hvor museets introfilm vises.

Rabatsamarbejder

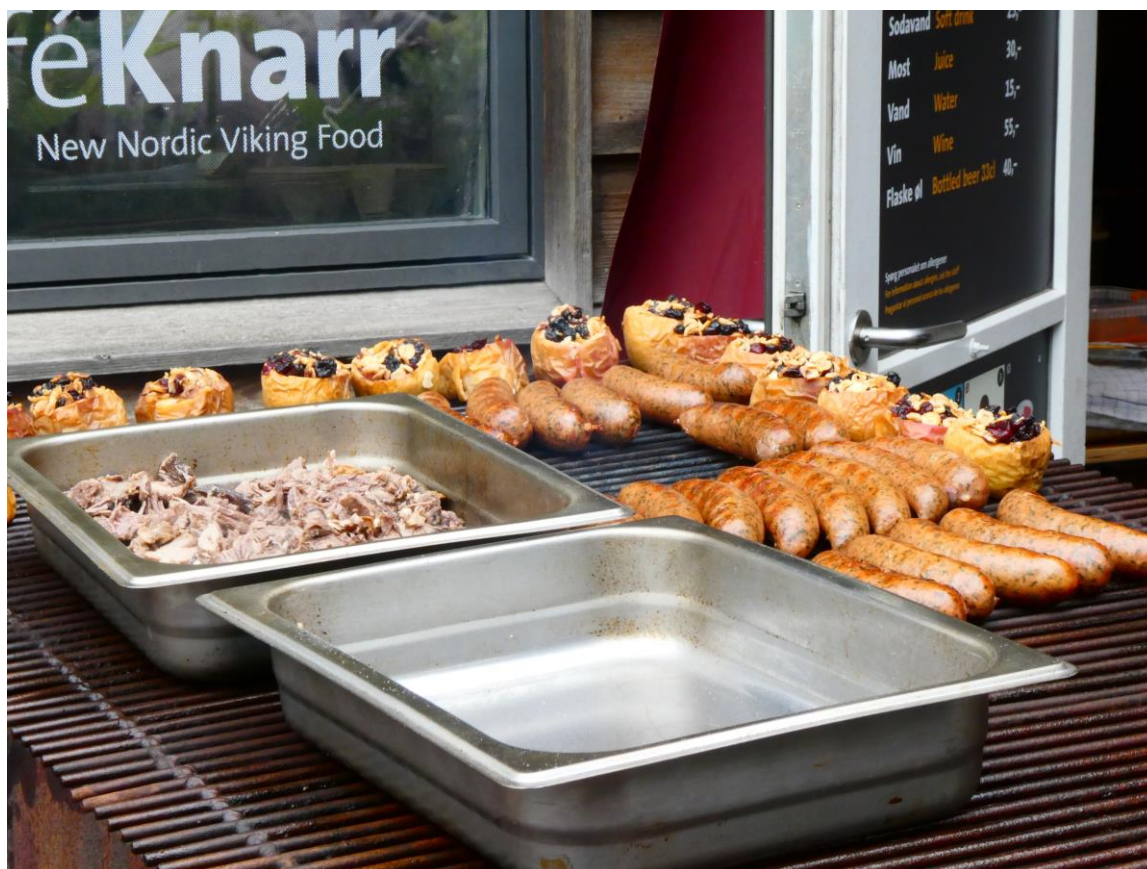
Museets samarbejde med forskellige eksterne aktører, der kan tilføre større besøgsgrupper, har i 2019 været koncentreret om at få implementeret museets deltagelse i Copenhagen Card, som er et besøgs- og transportpas til størstedelen af attraktionerne i Hovedstadsområdet. I 2019 kom der ca. 19.000 besøgende til Vikingskibsmuseet via Copenhagen Card.

I 2019 introducerede Strömma attraktionskortet "City Pass", der allerede kendes fra flere større byer i Europa. I dette første år bragte kortet 400 gæster til Vikingskibsmuseet.

Café Knarr

Museets Café Knarr ligger midt på Museumsøen og betjener museets gæster såvel som byens borgere og havneområdets besøgende. Konceptet er fortsat "Ny Nordisk Vikingemad" af høj kvalitet. Caféen er generelt velbesøgt og har en god kundetilfredshed.

Kundetilfredshed

Café Knarr har på TripAdvisor, stedet hvor gæster kan anmelde mad, service og oplevelser på hoteller, attraktioner og spisesteder over hele verden, fået rigtig gode anmeldelser og 4,0 i en vurdering ud af 5,0 mulige. Anmeldelserne er hovedsageligt positive og placerer Café Knarr som nummer 13 ud af 129 restauranter i Roskilde.

Caféen blev i 2016 belønnet med TripAdvisors "Certificate of Excellence", en udmærkelse, der gives på basis af kundernes anmeldelser og udelukkende til virksomheder med meget høj tilfredshed. Caféen er ikke blevet vurderet siden.

Sæson

Museets Café Knarr oplever store sæsonudsving fra sommer til vinter, og det giver en række udfordringer, som forsøges løst på forskellig vis. Café Knarr holder kun tre lukkedage om året.

- Vinter
I vintersæsonen er caféen jævnt besøgt, dog uden at det skaber flaskehalse og nævneværdig kø. I vinterhalvåret har caféen weekend-brunch.
- Sommer
Om sommeren er besøgstallet højt, og antallet af ekspeditioner mangedobles i forhold til vintersæsonen. Det betyder, at presset på bestilling, køkken og generel styring er stort, og caféen oplevede til tider kødannelse og øget ventetid.

For at formindske ventetiden benyttes ”bippere”, så kunderne selv henter maden ved disken, når den er klar. Også afrydning af bordene tager tid. Der er derfor opstillet en afrydningsvogn, hvor gæsterne selv har mulighed for at stille deres brugte service. Endvidere så er der etableret en hurtig-luge med salg af en række ”to-go” produkter; Kaffe, kage, is og drikkevarer, der er nemme at forberede og hurtige at ekspedere. Hurtig-lugen kan tilgås uden at skulle gå ind i caféen.

- **Aftenåbning**
Sommeren igennem har caféen holdt aftenåbent, når sommerdanserne har indtaget dansegulvet foran caféen.

Selskaber

Ud over den daglige drift i åbningstiden har caféen sideløbende afviklet en række private selskaber som fx bryllup, konfirmation, barnedåb, begravelseskaffe og fødselsdage.

Driftsherre

Pr. 31. januar stoppede den ansatte caféleder, herefter indgik museet et samarbejde med restaurantkæden Mundwerk om drift af caféen. Aftalen var midlertidig og stoppede igen med udgangen af juni måned, hvorefter der blev ansat en ny caféleder. Denne caféleder valgte dog at stoppe inden for prøvetiden. Herefter blev to af de faste cafémedarbejdere konstitueret i fællesskab til sammen med museets økonomichef at stå for ledelsen af caféen hen over vintersæsonen. Der er igangsat en proces for at få ansat en ny caféleder i det nye år.

Museumsbutik

Vikingskibsmuseets museumsbutik er placeret i Vikingskibshallen og betjener museets gæster såvel som byens borgere, der har fået øje på, at butikken har en rigtigt godt sortiment af gaver.

Varer

Butikken har et stort udvalg af smykker, tøj, bøger, legetøj og brugsgenstande. Butikkens sortiment sammensættes ud fra gedigne materialer, hvor kvalitet og det nordiske præg er sat i højsædet.

Kundetilfredshed

Butikken er generelt velbesøgt og har en god kundetilfredshed. Omsætningen fortsatte de seneste års tendens og steg i 2019 til 6.510.959 kroner.

Sæson

Butikken oplever som resten af museet store sæsonudsving fra sommer til vinter. Butikken holder kun tre lukkedage om året.

Atmosfære og stemning

Vikingskibsmuseet ønsker at være et mødested for mennesker og fællesskaber, og det gælder både for museets gæster, Roskildes borgere, havnens brugere og de mange frivillige i bådelaugene. Det betyder, at museet f.eks. har:

- Stillet lokaler til rådighed for bådelaugenes og Venneforeningens arrangementer
- Åbnet ”Tunet” for danse- og musikarrangementer flere gange om ugen
- Stillet museets lokaler og pladser til rådighed for den lokale folkemusikfestival

- Huset ”Roskilde vinterbadere”s saunahus på ydermolen
- Været frihavn for træskibe
- Skabt atmosfære med beplantning og udeservering

Samling, bibliotek og arkiver

Skibshistorisk Laboratorium, Nationalmuseets Marinarkæologiske Undersøgelser og sidenhen Vikingeskibsmuseet har siden 1950-erne og frem til udgangen af 2014 udført landsdækkende, marinarkæologisk arbejde, herunder fartøjsbevarende arbejde i regi af Nationalmuseet. I 2015 overtog Vikingeskibsmuseet formelt ét af landets fem marinarkæologiske ansvarsområder. Som konsekvens heraf skal kulturhistoriske genstande indsamlet før 1. januar 2015, og som opbevares på Vikingeskibsmuseet, returneres til ejerne Nationalmuseet, Langelands Museum og Moesgaard Museum.

Det Marine Arkiv og FREDSØ arkivet (det nedlagte Skov- og Naturstyrelsens Kulturhistoriske kontors arkiv over fredede fortidsminder på søterritoriet) forbliver administreret af Vikingeskibsmuseet og indgår som en del af Vikingeskibsmuseets forskningsprofil. Arkivet tager sin begyndelse i 1950-erne og indeholder det fysiske beretningsmateriale, billeder og tegninger.

Magasin/genstandssamling

Første runde i genstandsregistrering og returnering blev afsluttet juni 2019. Der er afleveret genstande fra III udgravninger omfattende 4461 genstande. I andet halvår fremkom yderligere genstande. Disse vil blive nyregistreret, pakket og afleveret til de respektive museer i 2020. Kravsspecifikation af Himmelevmagasinet blev udsat, indtil gennemgangen af genstandene er afsluttet. Arbejdet med at oprette en midlertidig pakkestation samt fastlægge hvilke pakkematerialer, der må benyttes i det nye magasin, blev påbegyndt.

Det Marine Arkiv

Beretningsmaterialet blev i 2019 samlet i Himmelev. Der forestod en omfattende sortering af sagsmateriale, hvilket bl.a. resulterede i, at seismiske udprint blev kasseret, idet lokaliteter, fundet ved denne metode, er optaget i FREDSØ arkivet.

Ud af i alt 2917 sager i ”Sagsdata” blev der i november og december 2019 pakket 670 beretninger. De ældre sager har været omfattende. Her kan nævnes: Tudse Hage, Fribrødre Å, Sct. George, Hjortspring, Ladby og Skuldelev. Sagerne er pakket i 336 arkivæsker. Disse er placeret i magasinet på reol A, B og C, hver af minimum tre sektioner og hver med 4 hylder. Ud af de 336 arkivæsker indeholder 35 æsker beretningsmateriale, der ikke er scannet. Arbejdet fortsættes i 2020, hvor der afslutningsvis kan iværksættes en scanningskampagne. Endelig skal arkivæskerne påføres labels og placeringskoder.

Tegninger, dias, nedfotograferinger og billeder fra beretningerne frasorteres og indgår i en kommende registrering og magasineringskampagne.

Billedarkiv og fotoværksted

Museets fotograf dokumenterede *Skjoldungens* afsejling 1. juli fra Høyanger i Sognefjorden i forbindelse med laugets og bådens forsøgsrejse fra Sognefjorden til Roskilde i sommeren 2019. Det lykkedes ved samme lejlighed at fotografere det fantastiske fjordlandskab med henblik på brug i kommende udstillinger om vikingernes verden.

Videoproduktion

- 16.01.2019 Teinæringur, bygning af Færøbåden
- 05.03.2019 Nordens emporium - vikingernes Ribe, Venneforeningsforedrag 28.02.2019
- 27.03.2019 Viking- ran, ild og sværd, Venneforeningsforedrag 21.03.2019
- 23.05.2019 Søsætning af *Sulen*, dansk
- 23.05.2019 Søsætning af *Sulen*, engelsk
- 27.05.2019 6 Fejø pramme
- 21.06.2019 Cleaving Oak to make Planks
- 18.06.2019 Orehovedundersøgelse
- 19.06.2019 Et 1200-tals skibsvrag
- 05.07.2019 *Skjoldungen* på Sognefjorden, del 1
- 08.07.2019 *Skjoldungen* på Sognefjorden, del 4, engelsk
- 08.07.2019 *Skjoldungen* på Sognefjorden, del 2
- 10.07.2019 *Skjoldungen* på Sognefjorden, ved Nordeide, del 5
- 06.08.2019 *Skjoldungen* på Sognefjorden, del 3
- 12.08.2019 Kløvning af stammen
- 14.08.2019 Mounting the Plank
- 19.08.2019 Viking Tradership *Ottar*
- 22.08.2019 *Skjoldungen* Norgestogt 2019
- 29.08.2019 Træf Fjordens Træbåde 2019
- 11.09.2019 Kølsvin til Skuldelev 3
- 25.10.2019 Event Communications
- 28.10.2019 Stringer opvarmes og presses på plads
- 05.11.2019 Et nyt Vikingeskibsmuseum
- 08.11.2019 Søsætning af Fejø prammene *Hans* og *Sørine*
- 21.11.2019 Infoaften 12.11.2019
- 04.11.2019 Angelsakser og vikinger i England, Venneforeningsforedrag 31.10.2019
- 19.11.2019 Vikingernes kampteknik, Venneforeningsforedrag 14.11.2019
- 09-12- 2019 Fejø pram byggeri
- 18-12-2019 6 Fejø pramme
- 18-12-2019 Bygning og søsætning af Fejø pramme

Bibliotek

Vikingskibsmuseet driver sit eget bibliotek samt et specialbibliotek for marinarkæologi. Biblioteket er åbent for offentligheden efter aftale. Alle bøger registreres i Nationalmuseets elektroniske database NatKat, som er en ekstern database på Det Kongelige Bibliotek. Bøgerne er dermed søgbare via Internettet.

Økonomi, administration og bygningsdrift

Årsregnskab 2019

RESULTATOPGØRELSE

for perioden 1. januar - 31. december 2019

beløb i 1.000 kr.

Indtægter	2018	2019
Modtagne offentlige tilskud	16.100	16.079
Entré	13.050	14.170
Butik, restaurant og café	11.635	12.408
Salg af ydelser	9.919	9.318
Donationer og sponsorater	5.110	5.898
Finansielle poster	5	2
Indtægter i alt	55.819	57.875
Udgifter		
Andre eksterne udgifter	-27.999	-29.600
Personaleomkostninger	-28.817	-28.270
Afskrivninger	0	0
	-	-
Udgifter i alt	55.816	-57.870
Årets resultat	3	5

Miljøregnskab	2018	2019
Elforbrug i kWh	317.477	305.285
Varmeforbrug i Mwh	750	705
Vandforbrug i m3	2.015	2.500

Roskilde, 30. april 2020

Museumsdirektør Tinna Damgård-Sørensen
Økonomichef Claus Christiansen

Revisor: Beierholm Statsautoriserede
Revisionspartnerselskab

Foranstående resultatopgørelse og balance er en forenklet
udgave af årsrapporten, herunder ved udeladelse af noter.

BALANCE

pr. 31. december 2019

beløb i 1.000 kr.

Aktiver	2018	2019
Bygninger	5.260	5.260
Varebeholdninger	2.496	2.189
Tilgodehavender	2.098	4.179
Forudbetalte omkostninger	0	0
Aktier i datterselskab	0	400
Likvide beholdninger	47.459	55.068
Aktiver i alt	57.313	67.096
Passiver		
<i>Egenkapital</i>		
Overført overskud fra tidligere år	106	109
Årets overskud	3	5
<i>Egenkapital i alt</i>	109	114
<i>Gæld</i>		
Hensættelser og igangv. projekter	37.807	47.444
Prioritetsgæld	5.260	5.260
Leverandører af varer og tjenesteydl.	2.738	3.030
Anden gæld	11.399	11.248
<i>Gæld i alt</i>	57.204	66.982
Passiver i alt	57.313	67.096

Bestyrelse:

Tomas Breddam
Ole Christiansen

Gurli Martinussen
Michael Lunn

Lars-Christian Brask
Henrik Stougaard
Morten Meldgaard

Tilskud og indtægter

Vikingskibsmuseet har modtaget kr. 16.078.618 i offentlige driftstilskud i 2019.

Roskilde kommune ydede et tilskud på kr. 9.618.947; sammenlignet med året før blev det kommunale tilskud forøget med 28.703 kroner – som netto mellem en prisfremskrivning og en besparelse.

Staten ydede et samlet tilskud på kr. 6.459.671; sammenlignet med året før er det statslige tilskud faldet med 49.850 kroner – som en kombination af en dispositionsbegrænsning og en prisfremskrivning.

Museets faste offentlige tilskud i 2019 udgjorde i alt 27,8 % af museets driftsgrundlag, mod 28,8 % året før. Dette procentfald skyldes blandt andet, at museets egen indtjening er steget i året.

Ud over de offentlige driftstilskud har museet tiltrukket kr. 5.898.008 i tilskud og donationer, øremærket til forskellige projekter; primært til aktiviteter i forbindelse med Nyt Vikingskibsmuseum, sejladsprojekt med *Skjoldungen* til Norge, forprojektet omkring bygning af det store vikingskib 'Roskilde 6'.

Museet har modtaget donationer og tilskud fra følgende fonde og firmaer:

Kulturministeriet, Vikingskibsmuseets Venneforening, Kronprinsens Fond, Jorcks Fond, Ernst B. Sunds Fond, Roskilde Kommune og arv efter Hanne Doris Lister (privat person).

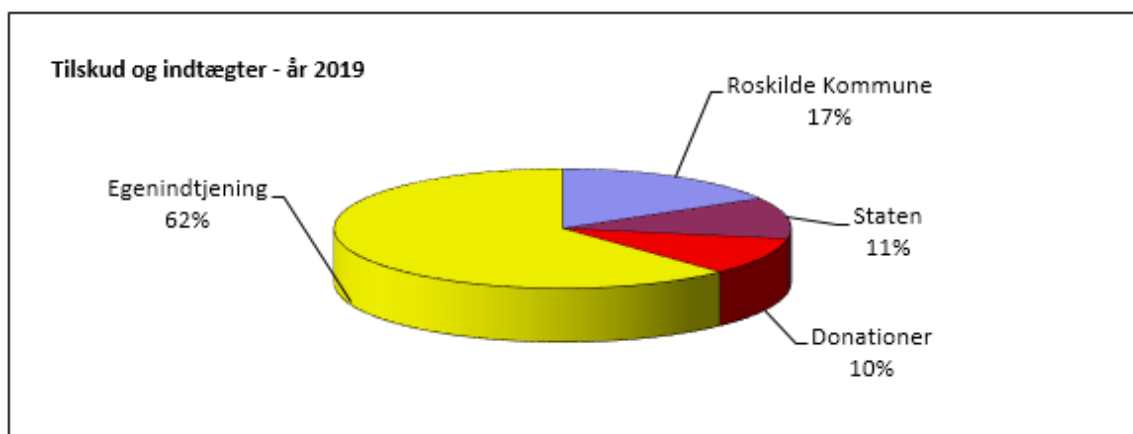

Fig. 1: Tilskud og indtægter 2019

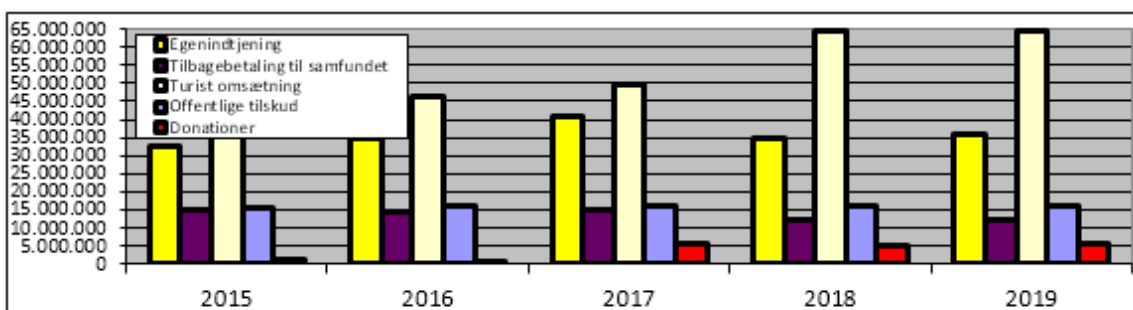

Fig. 2: Udvikling i tilskud og indtægter sammenlignet med turistomsætning mv. fra 2015 – 2019

Besøgende

I alt 170.547 gæster har besøgt museet i 2019, heraf 125.022 voksne og 45.525 børn og unge under 18 år. 76,4 % af museets gæster kom fra udlandet. Besøgstallet for 2018 var 169.150. Der er således en stigning på 1.397 besøgende.

Stigningen har fordelt sig med en stigning på børn og unge på 1.440 – primært skolebørn, 855 gratister og et fald i voksne på 898.

Der var budgetteret med en forventning om 160.000 gæster. Det faktiske besøgstal blev altså cirka 6,6 % større end forventet.

En omlægning af entréprisen i kombination med lidt flere besøgende betød således, at museet havde en stigende entréindtægt, som blev kr. 1.348.769 højere end budgetteret.

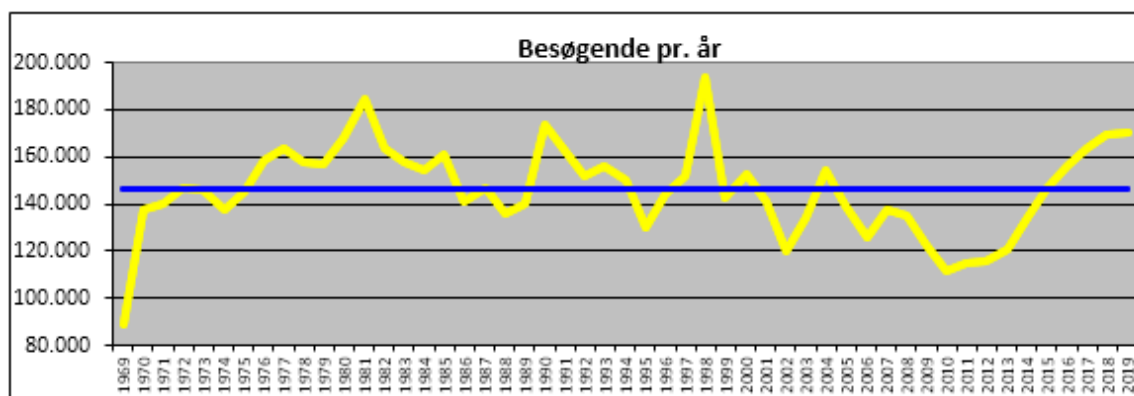

Fig. 3: Besøgstal: udvikling fra 1969 til 2019

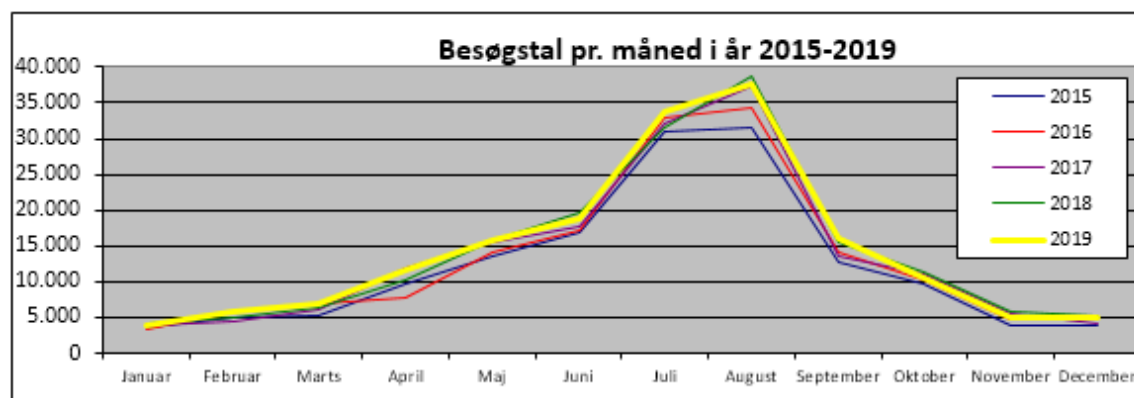

Fig. 4: Museets besøgende fordelt på måneder: udvikling 2015 - 2019

Museet har opsat en publikumstæller på Vindebroen for at registrere alle besøgende på museumsområdet. Optællingen viser at 462.871 personer i 2019 har passeret ind på museumsområdet hen over døgnets 24 timer. I 2018 blev registreret 478.095 personer. 170.547 af disse gæster har løst billet til museet. Af de resterende 292.324 personer, som færdes på museumsområdet, er 177.550 registreret inden for museets åbningstid mellem kl. 10-17 fra 1. maj til 31. oktober og kl. 10-16 fra 1. november til 30. april, mens den resterende del på 114.774 har besøgt området primært efter kl. 17.

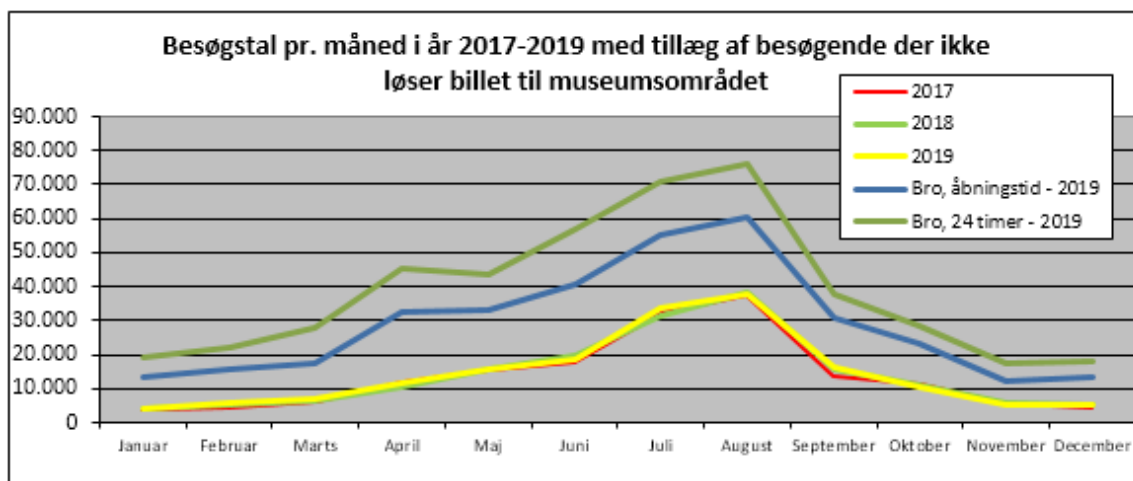

Fig. 5: Besøgstal med besøgende på museumsområdet 2017 – 2019 inkl. ikke betalende gæster.

I besøgsgruppen "Voksne i grupper" indgår aftaler med forskellige kortudbydere såsom FDM, Danhostel, særlige prisaftaler med incoming-bureauer o.lign.

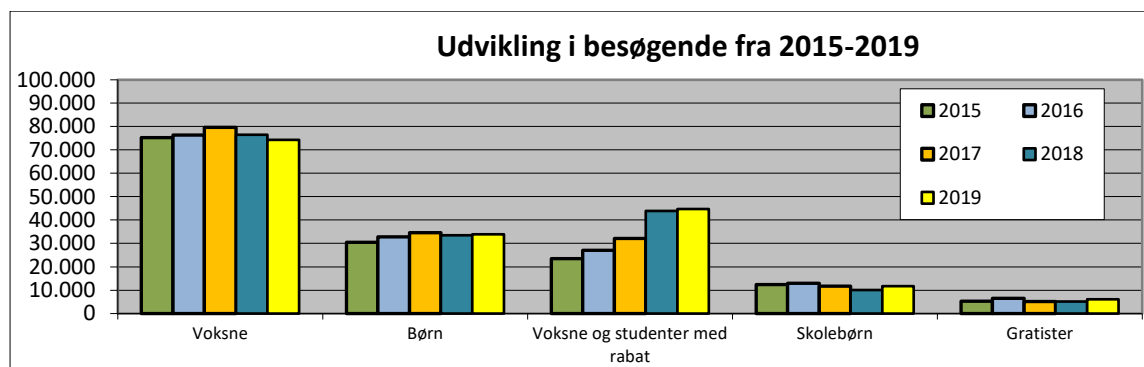

Fig. 6: Udvikling i besøgsgrupper 2015 – 2019

I forbindelse med billetsalget er 34.303 gæster, svarende til ca. 20,1 % af de besøgende, blevet spurgt om hjemland eller postnummer. 76,4 % af museets betalende gæster kom i 2019 fra udlandet, mens 23,6 % kom fra Danmark. Af de besøgende kom 3,1 % fra Roskilde.

I nettostigningen på besøgstallet på 1.397 er modregnet et fald på -2.761 danske besøgende, hvorfor stigningen afspejler en besøgsfremgang på 4.158 udenlandske besøgende.

Besøgssammensætningen af de udenlandske gæster har ændret sig fra sidste år, således på de store besøgsgrupper:

	<u>Ændring ift. 2018</u>	<u>Andel i 2019</u>
Tyskland	+0,5 %	9,3 %
USA og øvrig Nordamerika	-1,0 %	14,2 %
Storbritannien	+0,2 %	6,4 %
Italien	+0,3 %	4,5 %
Sverige	-0,1 %	2,5 %
Frankrig	+1,4 %	8,0 %
Holland	-0,2 %	3,6 %
Øvrige Europa	+0,6 %	19,3 %
Asien	+0,1 %	6,3 %
Afrika	+0,0 %	0,2 %
Sydamerika	+0,1 %	2,0 %

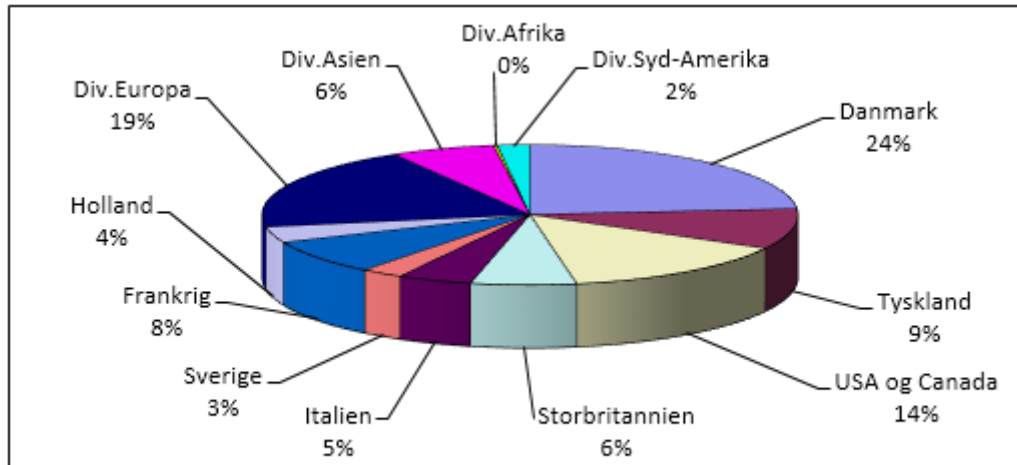

Fig. 7: Den internationale sammensætning af betalende gæster i 2019

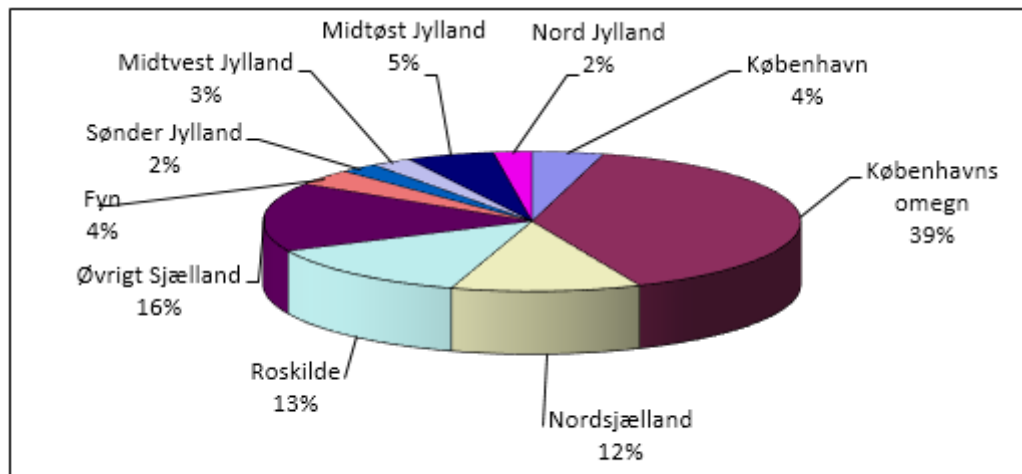

Fig. 8: Fordeling af de 23,6 % danske besøgende på landsdele 2019

Sejlads

I alt 17.295 gæster har i 2019 deltaget i sejlads i både fra museets bådsamling på Roskilde Fjord. Det er en tilgang i forhold til året før på 1.367 deltagere, svarende til 8,8 %. Tilgangen fordeles på 1.403 flere deltagere på turistsejladser og 283 flere deltagere på sejladserne for skolebørn, som modregnes af 319 færre deltagere på private gruppesejladser.

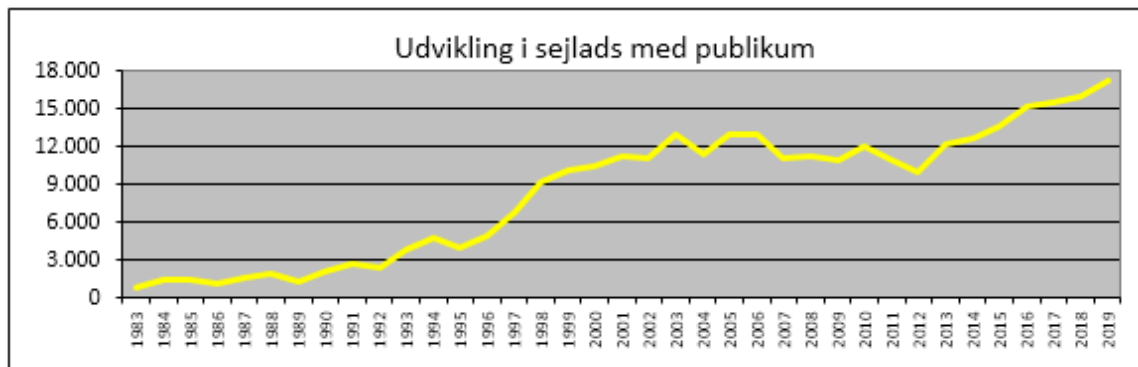

Fig. 9: Antal gæster, der har deltaget i sejlads 1983 - 2019

Omsætningen på sejladser er steget fra kr. 1.162.453 i 2010 til kr. 1.975.124 ekskl. moms i 2019, svarende til en stigning på ca. 70 %.

I forhold til 2018 er omsætningen steget med kr. 3.855.

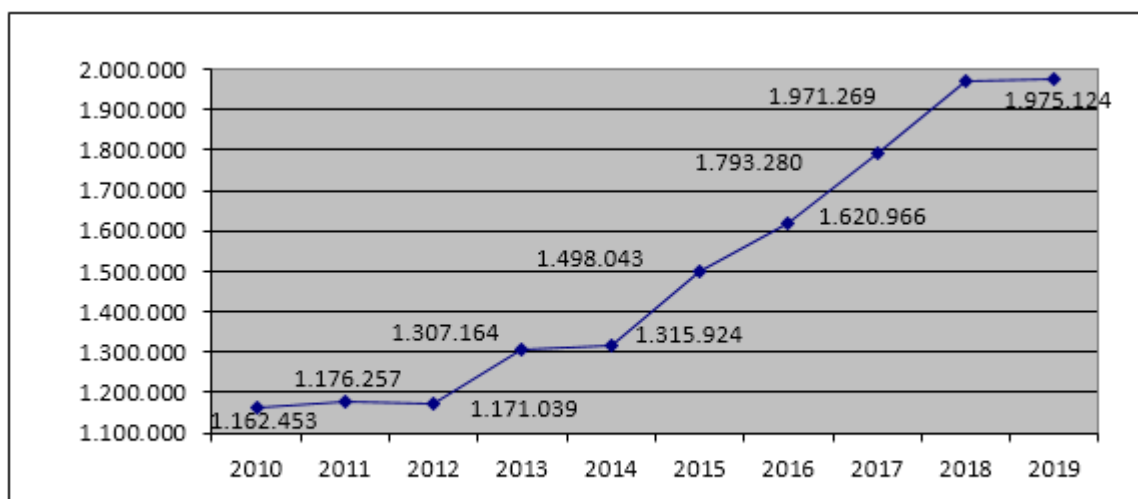

Fig. 10: Udvikling i omsætning i sejladsen (ekskl. moms) 2010 - 2019

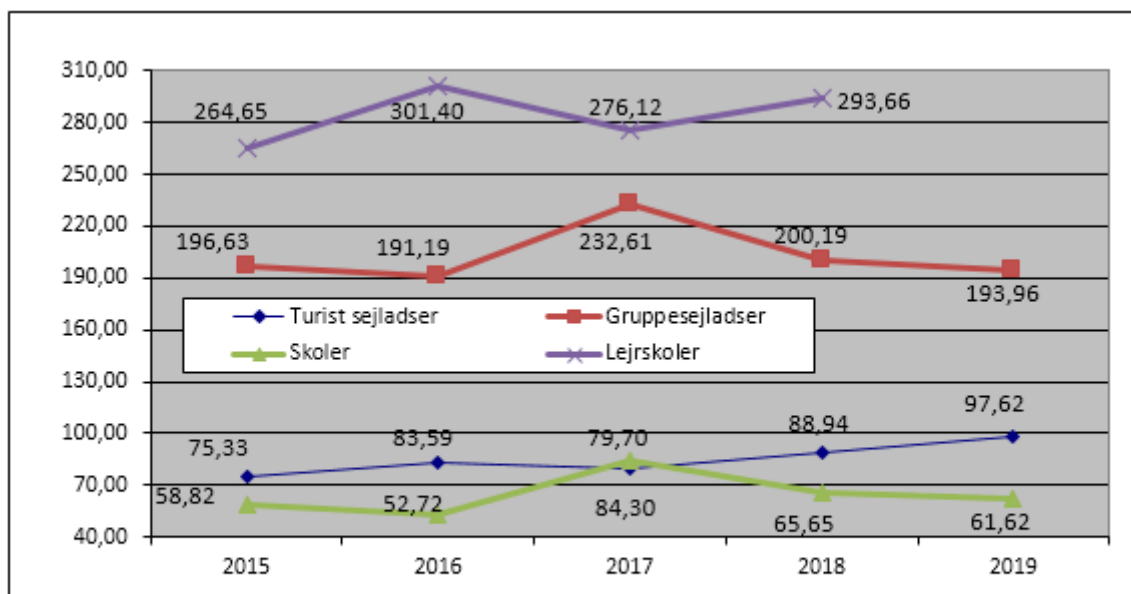

Fig. 11: Udvikling i sejladssomsætning pr. sejrende gæst, fordelt på sejladsgupper (ekskl. moms) 2015 – 2019

For turistsejladser ligger gennemsnitsprisen på kr. 97,62, hvilket svarer til, at billetprisen i 2019 var kr. 120,- inkl. moms (100,- ekskl. moms) for 1-times sejladserne.

For skolesejladser er gennemsnitsprisen pr. sejrende elev faldet til kr. 61,62. Årsagen til dette fald er, at standardprisen dækker en båd, fx en 8-, 12- eller 16-personers båd, og at antallet af elever, der rent faktisk kommer og gennemfører sejladserne, kan variere. I 2019 har der i gennemsnit været flere elever pr. båd end i 2018, hvilket får gennemsnitsprisen pr. elev til at falde.

For gruppesejladser bliver priserne udregnet efter gæsteantallet og turens længde, hvilket giver mere individuelle priser, som dermed ikke er helt sammenlignelige. Der har ikke været lejrskoler i 2019.

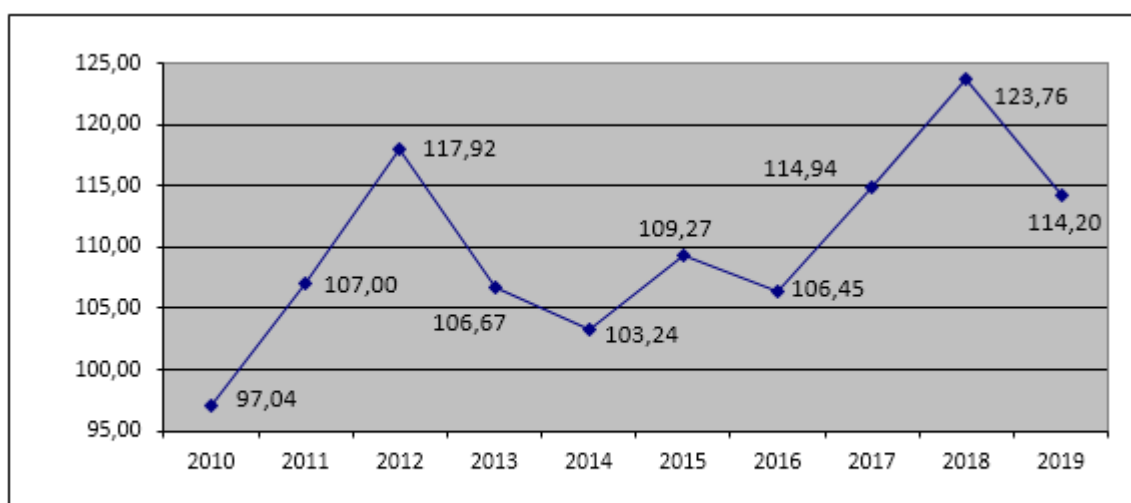

Fig. 12: Udvikling i samlet sejladssomsætning pr. sejrende gæst (ekskl. moms) 2010 - 2019

Omsætningen pr. sejrende gæst er i perioden 2010 - 2019 steget fra kr. 97,04 til kr. 114,20 ekskl. moms, svarende til en stigning på ca. 18 %. Årsagen til faldet i omsætningen pr. gæst i

2019 er, at der har været væsentligt flere aflysninger af sejladser end tidligere år, bl.a. på grund af vejr og sygdom mv.

Sejladssomsætningen pr. museumsgæst er steget fra kr. 10,43 til kr. 11,58 ekskl. moms, svarende til en stigning på ca. 11 %.

Der har igennem en årrække været kapacitetsbegrænsninger på de udbudte sejladser. Denne begrænsning er reduceret væsentligt, idet der nu er indsat to 20-personers turistbåde. Dette har resulteret i, at museet bedre kan efterkomme efterspørgslen på sejlture. Det har således i 2019 været muligt at få 1.403 flere turister ud på vandet.

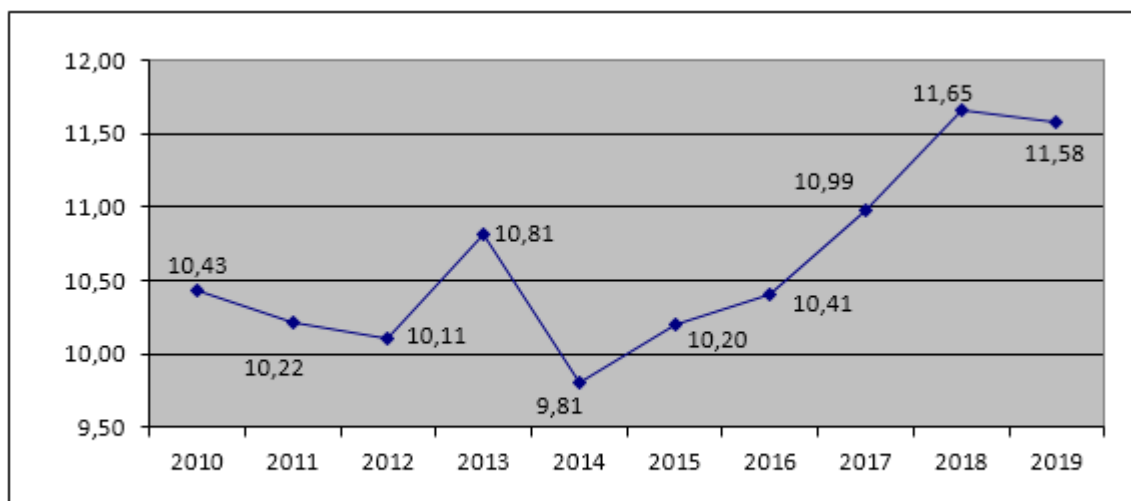

Fig. 13: Udvikling i sejladssomsætning pr. museumsgæst (ekskl. moms) 2010 - 2019

Sejladssaktiviteten er normalt størst i forårs- og sensommermånederne, hvor skoler og firmaer udgør de store kundegrupper. I perioden medio juni til medio august holder skoler og firmaer ferie, hvorfor sejladssaktiviteten stort set begrænses sig til turistsejladser. Det fremgår dog, at antallet af turistsejladser om sommeren stiger år for år, og de har i år været på niveau med forårets sejladser. Den kraftige stigning i den sidste del af sommeren er udtryk for, at der både er et stort antal turistsejladser, samtidig med at skole og gruppesejladserne er startet igen.

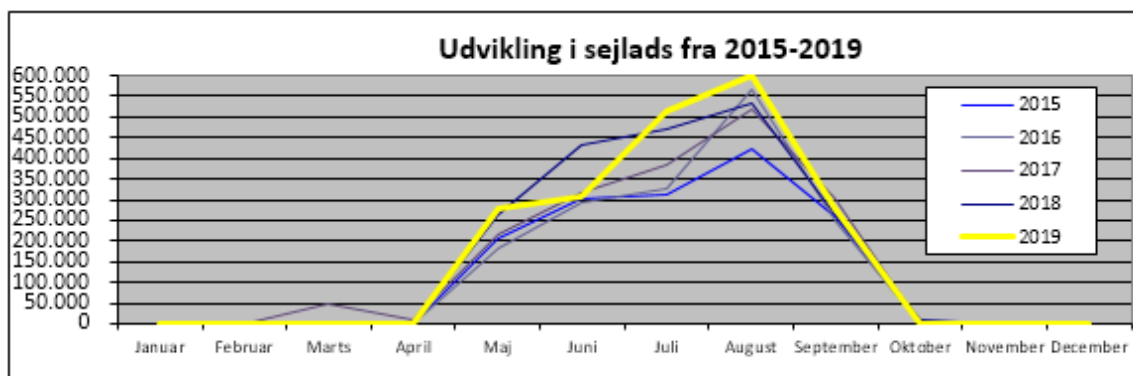

Fig. 14: Sejladssomsætning fordelt på måneder (ekskl. moms) 2015-2019

Butik

Omsætningen i museumsbutikken er støt steget gennem en årrække og ligger på kr. 6.510.959. Butikkens omsætning er i 2019 steget med kr. 176.976 i forhold til året før.

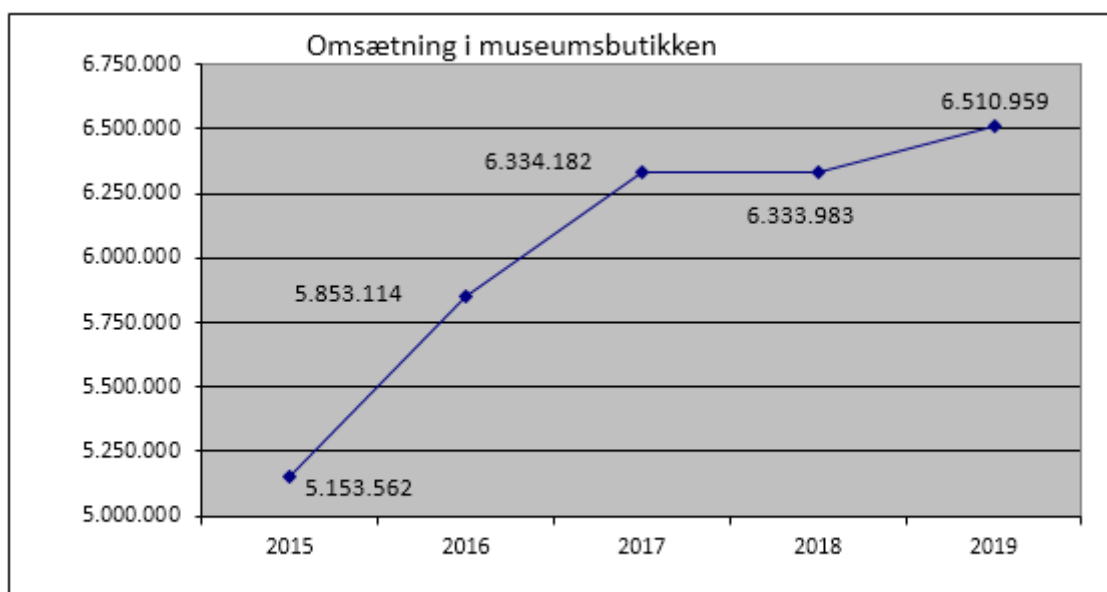

Fig. 15: Udvikling i butiksomsætning (ekskl. moms) 2015 – 2019

Omsætningen pr. gæst er efter et fald i 2018 atter steget. Den gennemsnitlige omsætning pr. gæst er steget fra kr. 35,08 i 2015 til kr. 38,18, svarende til en stigning på ca. 2,0 %. Den stigende omsætning afspejler bl.a., at museet i 2019 udvidede butikkens areal for at imødegå det fald, der indtraf året før, hvor antallet af museumsgæster oversteg butikkens kapacitet.

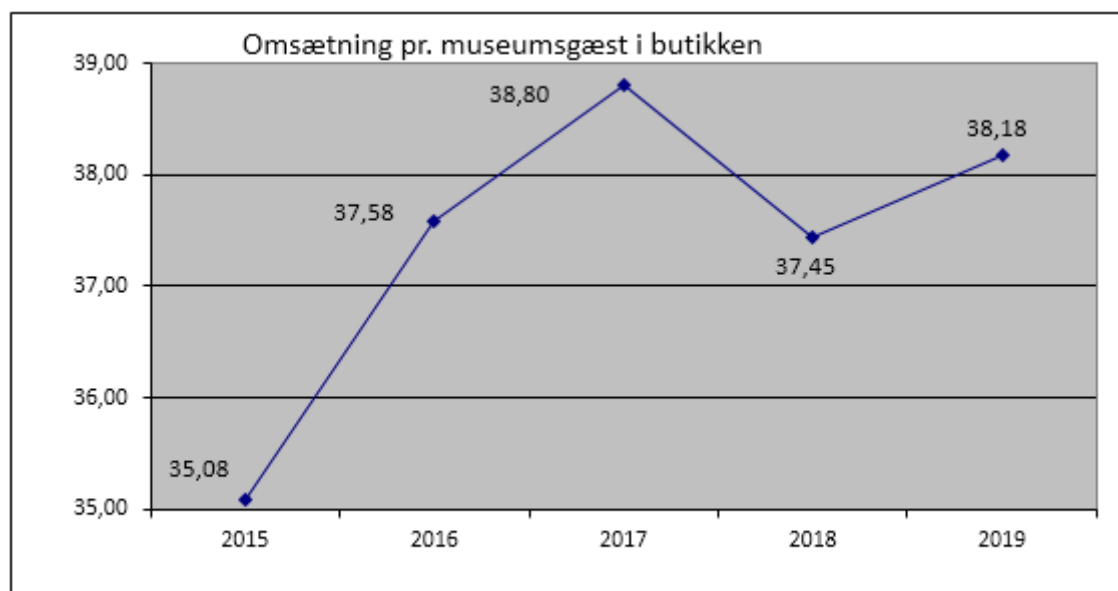

Fig. 16: Udvikling i butiksomsætning pr. gæst (ekskl. moms) 2015 – 2019

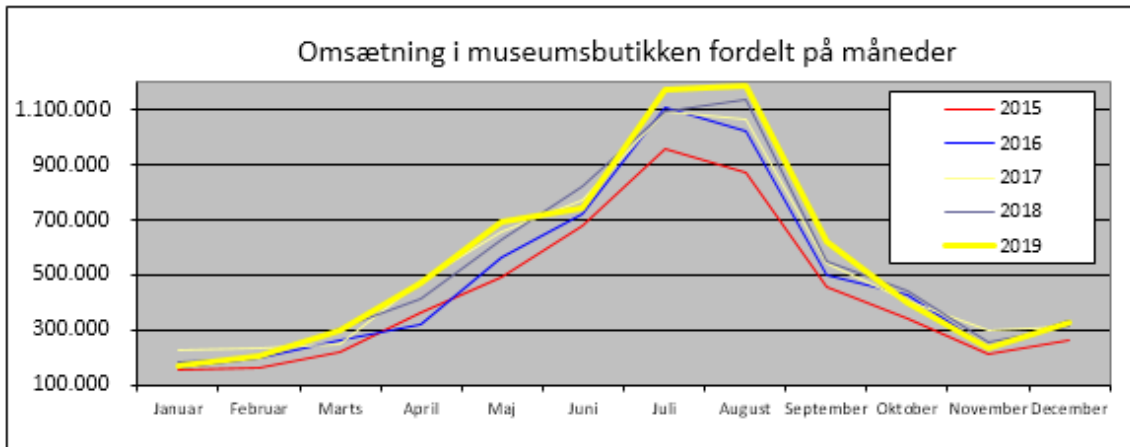

Fig. 17: Udvikling i butiksomsætning pr. måned (ekskl. moms) 2015 – 2019

Café Knarr

Café Knarr drives af Vikingskibsmuseet. Omsætningen i Café Knarr ligger på kr. 4.710.188 ekskl. moms. Omsætningen i 2018 var på kr. 4.200.121. Stigningen i omsætningen på kr. 510.066 skyldes bl.a., at det i sommerperioden var muligt at betjene et større antal gæster bl.a. via et "To Go" udsalgssted.

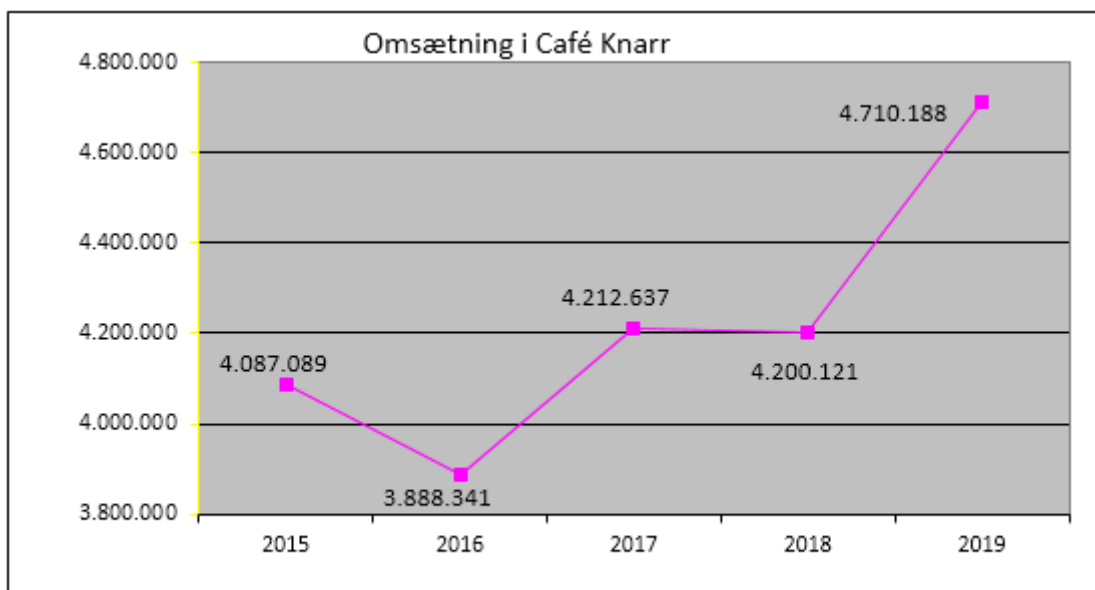

Fig. 18: Udvikling i caféomsætning (ekskl. moms) 2015 – 2019

Omsætningen pr. gæst var i 2015 kr. 27,82. Efter nogle år med fald er omsætningen for 2019 pr. gæst nu tilbage på samme niveau med kr. 27,62. Årsagen til, at omsætningen er kommet tilbage på niveau, er, at "To Go" salgsstedet har løst de to foregående års udfordringer med pladmangel i salgsområdet i caféen, og flere gæster dermed har kunnet blive betjent i 2019.

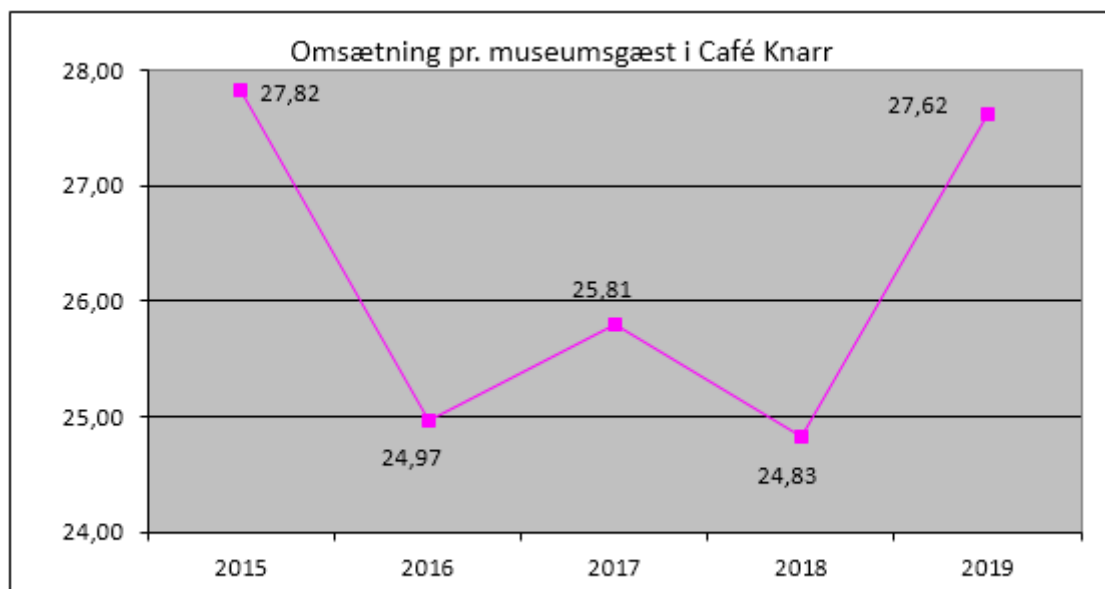

Fig. 19: Udvikling i caféomsætning pr. gæst (ekskl. moms) 2015 - 2019

Omsætningen i Café Knarr ligger primært i sommerhalvåret og følger museets besøgstal.

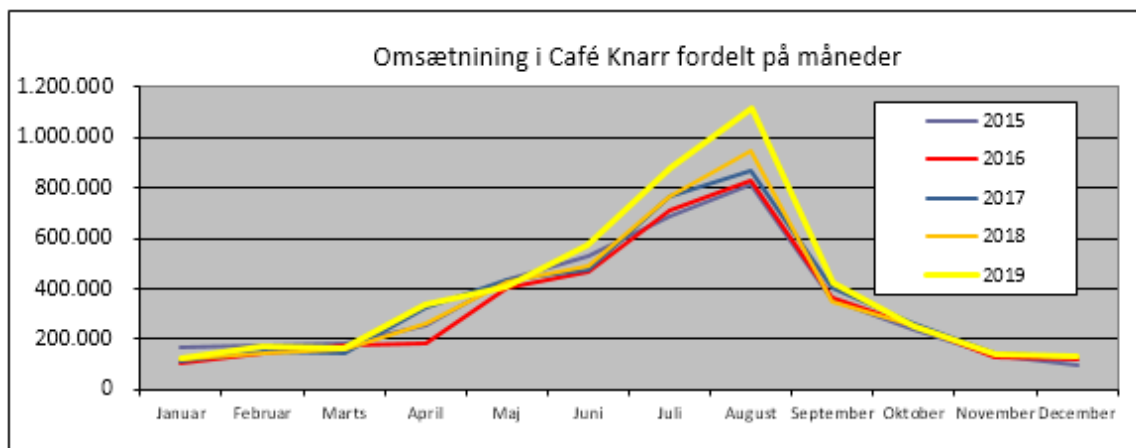

Fig. 20: Udvikling i caféomsætning pr. måned (ekskl. moms) 2015 – 2019

Omsætning pr. gæst

Samlet set har museet haft en omsætning pr. gæst på kr. 166,23 (ekskl. moms) i 2019 mod kr. 156,72 i 2018. Omsætningsstigningen kommer primært fra en stigning på entré og caféomsætningen i Café Knarr.

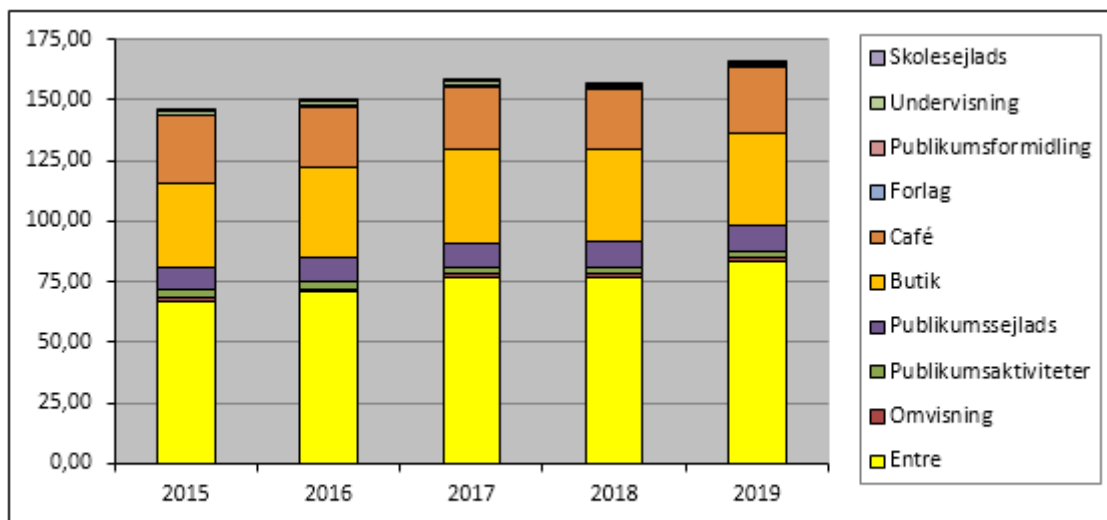

Fig. 21: Omsætning fordelt pr. gæst (ekskl. moms) 2015 - 2019

Personale

I alt 163 personer, svarende til 67 årsværk, har i kortere eller længere perioder været ansat ved museet. 16 personer har herudover været tilknyttet i beskæftigelsesprojekter.

Årsagen til, at antallet af årsværk er stagnerende, mens antallet af ansatte er steget med syv medarbejdere, er, at der har været flere løst ansatte i sommersæsonen 2019 end tidligere.

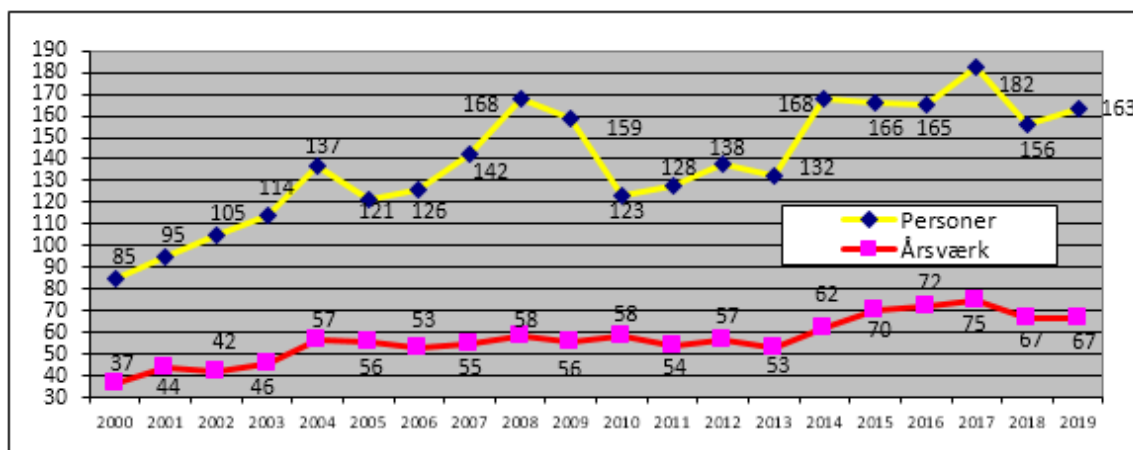

Fig. 22: Personale, antal personer og årsværk 2000 – 2019

Miljøforhold

Museet forsøger gennem hele sit virke at tilgodese miljøet mest muligt, hvorfor der til stadighed er fokus på forbruget af vand, varme og elektricitet.

Det er lykkedes at mindske museets samlede forbrug af elektricitet og varme, men desværre er det ikke gået lige så godt med at spare på vandet. Det er især på Museumsøen, der har været en stigning, hvorfor der er sat en undersøgelse i gang for at afklare, om der skulle være læk på rørledningerne.

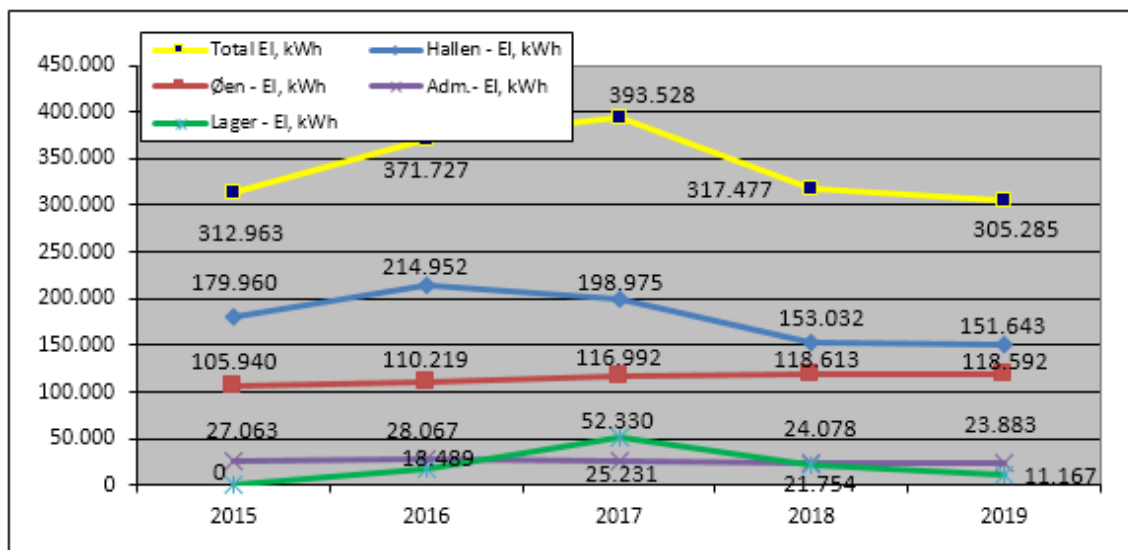

Fig. 23: Elforbrug 2015 – 2019

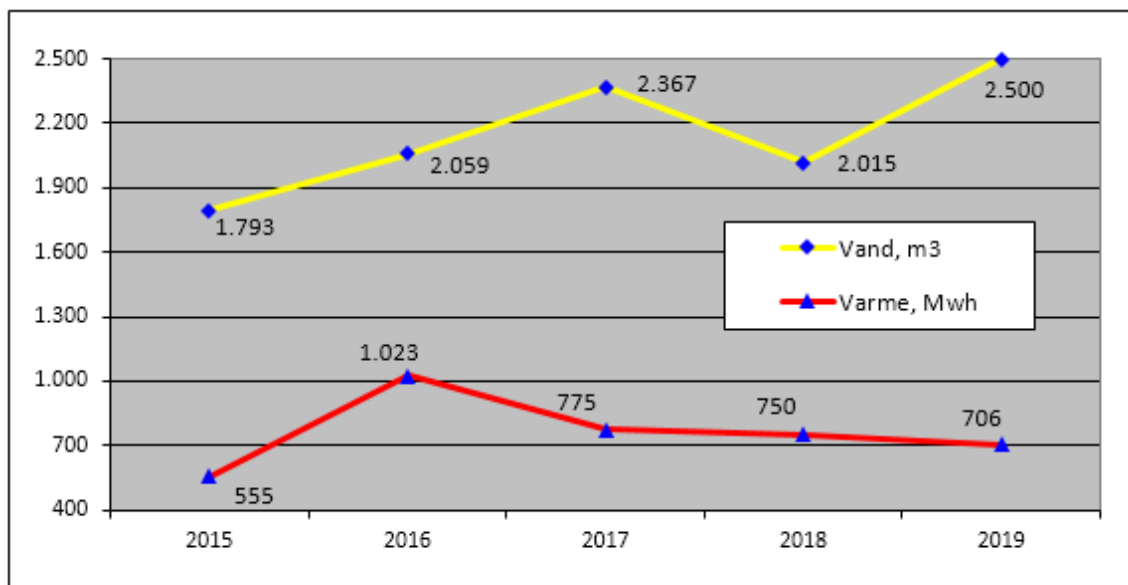

Fig. 24: Vand og varmeforbrug 2015 – 2019

Tilbagebetaling til samfundet

Vikingskibsmuseet er den største turistattraktion i Roskilde målt på besøgstal.

19,8 % af Vikingskibsmuseets besøgende kommer til Roskilde alene for at besøge museet

41,7 % besøger også Domkirken

38,6 % besøger tillige Roskilde by

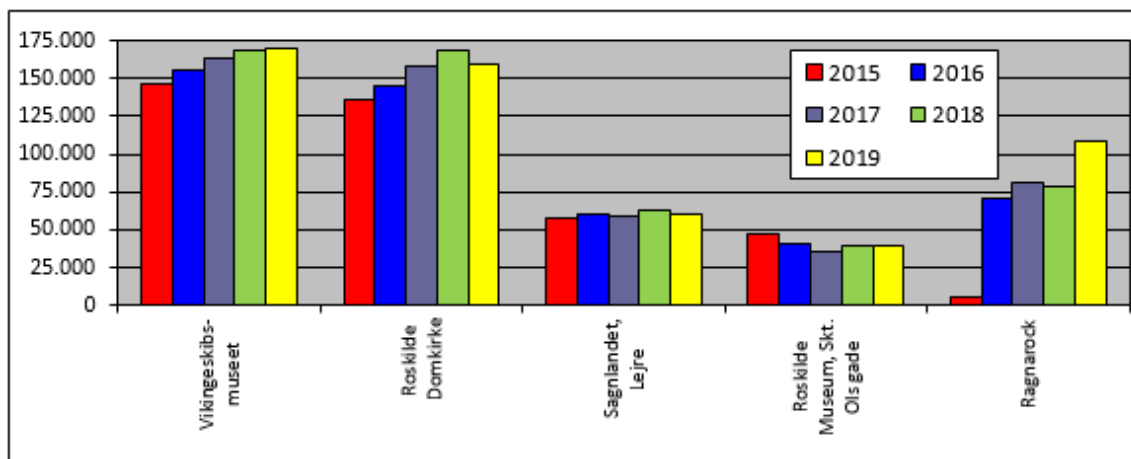

Fig. 25: Besøgstal på attraktioner i Roskilde området 2015 – 2019)

Det kan således konstateres, at Vikingskibsmuseet ikke alene har kulturhistorisk betydning, men også har en central placering i branding af Roskilde som en aktiv og attraktiv kulturby. Vikingskibsmuseets betydning for turistsætningen i Roskilde og Region Sjælland belyses af de beregninger, der er foretaget gennem ABS-analyse (Attraktionernes Betydning for Samfundet), som er udviklet i ODA samarbejdet (Oplevelsesudvikling i Danske Attraktioner). Beregningerne er baseret på oplysninger fra museets besøgsregistreringer og publikumsundersøgelser, der bl.a. viser, at:

- 76,4 % af de besøgende kommer fra udlandet
- 23,6 % af de besøgende kommer fra Danmark, heraf kommer 3,1 % fra Roskilde
- 102.840 besøger området primært på grund af Vikingskibsmuseet
- 42.637 besøger området på grund af Vikingskibsmuseet, men også andre attraktioner/lokationer i området
- 25.070 besøger området eller bor i området og besøger derfor Vikingskibsmuseet i anden forbindelse
- 59,2 % af de besøgende er endagsturister
- 5,5 % af de besøgende er overnattende turister

De anvendte data er blevet bearbejdet i en tillempet udgave af de officielt anerkendte beregningsmodeller TØBBE og LINE. Beregningerne for 2019 er justeret i forhold til det aktuelle besøgstal på 170.547.

Beregningerne viser, at Vikingskibsmuseet i 2019 har påvirket samfundet med en turistmæssig omsætning på kr. 70.830.733, hvoraf omsætningen på kr. 63.818.491 lægges i lokalområdet. Museets egen omsætning, beskæftigelse og afledte skatter og afgifter indgår ikke i tallene.

Vikingskibsmuseets betydning for samfundet (ABS)	
Vikingskibsmuseet besøges af:	<u>170.547</u> gæster i alt
På grundlag af en publikumsanalyse kan gæsterne opdeles således:	
102.840	Besøger området primært på grund af Vikingskibsmuseet
42.637	Besøger området på grund af Vikingskibsmuseet, men besøger også andre attraktioner/lokationer i området
25.070	Besøger området eller bor i området og besøger derfor Vikingskibsmuseet i anden forbindelse
Af det samlede besøgsantal er:	<u>100.940</u> endagsturister
Disse 100940 endagsturister, skaber en omsætning på kr.:	<u>62.079.451</u>
Af det samlede besøgsantal vælger de:	<u>9.370</u> at overnatte i lokalområdet
Disse 9370 overnattende gæster, skaber en omsætning på kr.:	<u>8.751.283</u>
De gæster, der kommer primært og delvist pga. Vikingskibsmuseet, samlet en omsætning, udover den som lægges på Vikingskibsmuseet, på kr.:	<u>70.830.734</u> kr.
heraf udgør	omsætning i lokalområdet
	<u>63.818.491</u>
Vikingskibsmuseet skaber:	<u>92</u> Arbejdspladser i samfundet udover Vikingskibsmuseets egne arbejdspladser
Disse 92 arbejdspladser bidrag med kr.:	<u>24.790.757</u> Til de offentlige kasser, i form af moms, A-skat, ATP o.lign.

Fig. 26: Vikingskibsmuseets betydning for omsætning og arbejdspladser udenfor museet

Af museets egen omsætning betales store beløb tilbage til samfundet via skatter på det ansatte personale, moms og afgifter mv. I 2019 beløber den direkte tilbagebetaling sig til kr. 13.058.984, jævnfør figur 27.

Direkte betaling Vikingeskibsmuseet / Samfund	
i kr.	
Direkte betaling til samfundet:	
A-skat, AM- og SP-bidrag	9.340.892
ATP	228.145
Salgsmoms	2.628.104
Lønsumsafgift	0
Energiafgifter netto	299.161
Ejendomsskatter	0
Økonomistyrelsen	175.495
AER, AES, FIB mv.	387.187
I alt direkte betaling til samfundet:	13.058.984
Modtaget fra samfundet:	
Ordinære driftstilskud fra det offentlige	17.818.536
Anlægstilskud fra det offentlige	5.000.000
Refusion fra fleksjob mv.	1.374.260
Refusion, sygedagpenge	574.013
Refusion af Energiafgifter	198.677
Omkostningsrefusioner	162.559
I alt direkte betaling fra samfundet:	25.128.045
Nettobidrag fra/til det offentlige	-12.069.061

Fig. 27: Direkte tilbagebetaling til samfundet

Museets egne indkøb lægger væsentlige beløb i Roskilde kommune eller inden for Region Sjælland. I 2019 beløber det direkte køb i Roskilde kommune sig til kr. 5.871.826, jævnfør figur 28.

Vikingeskibsmuseets Indkøbsstruktur		
	kr.	%fordeling
Indenfor Roskilde-kommune	5.871.826	20,0 %
Indenfor Region Sjælland	2.371.119	8,1 %
Resten af Danmark	18.877.760	64,4 %
Udenfor Danmark	2.172.389	7,4 %
Indkøb for attraktionen i alt	29.293.095	

Fig. 28: Museets indkøbsfordeling

Samlet set er Vikingeskibsmuseet således en kulturinstitution, som på mange måder giver samfundet "valuta for pengene", jævnfør figur 29.

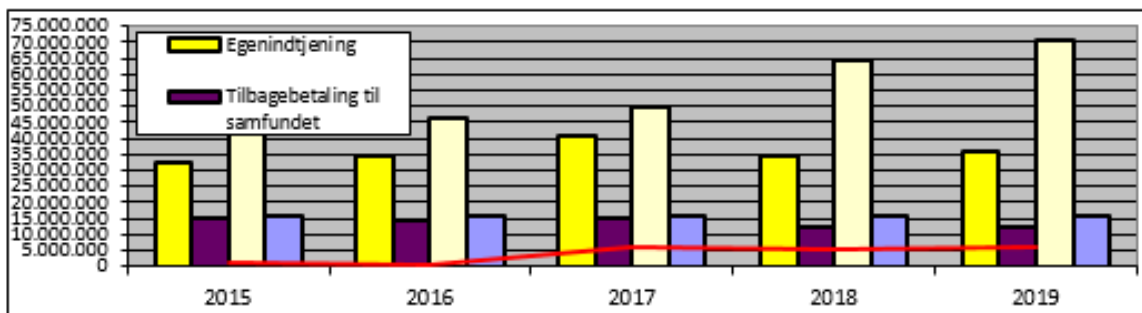

Fig. 29: Sammenhæng mellem egen indtjening, tilbagebetaling til samfundet, offentlige tilskud, afledt turistsætning i Roskilde samt donationer

Samlet konklusion om museets betydning for samfundet

Vikingskibsmuseet er et vartegn for Danmark og for Roskilde. Den internationale Guide Michelin har tildelt museet tre stjerner af tre mulige, hvilket angiver, at museet er en rejse værd i sig selv.

Lokalt ligger museet på højde med Roskilde Domkirke og Roskilde Festival, når udenlandske gæster tænker på Roskilde. Vikingskibsmuseet er den attraktion i Roskilde, der tiltrækker flest udenlandske besøgende; Ca. 76,4 % af museets betalende gæster kommer fra udlandet, svarende til 130.218 udenlandske turister. Heraf kommer de største besøgsgrupper fra: Amerika, Tyskland, England, Frankrig, Holland og Italien.

De udenlandske besøgende har stor betydning for handelslivet i kommunen – en beregning foretaget efter TØPPE modellen (ABS) viser, at Vikingskibsmuseet genererer en turistsætning i 2019 på ca. 70,8 mio. kr., hvoraf en stor del omsættes i lokalområdet.

Museet har gennem året arbejdet målrettet for at opretholde og udvikle sin rolle og sin betydning for det omkringliggende samfund, for fortsat at gøre sig værdig til anerkendelsen, og for at leve op til de forventninger, der udspringer af de mange positive vurderinger.

Bygningsdrift

Vikingskibshallen

Vikingskibshallen er fortsat nedslidt. Både bygningen og de tekniske anlæg vedligeholdes løbende med de nødvendige udbedringer, herunder en del reparationsarbejder på taget for utætheder og på diverse el-tekniske anlæg.

Biograf

I den sydlige indgang til Loungen er der i året monteret en glasdør, og biografen er blevet lydisoleret som følge af, at der kommer for meget lyd fra biografen ud i udstillingshallen og omvendt for meget tale fra guiderne, der står uden for døren og fortæller om udgravningen af Skuldelev skibene. Etableringen af disse forhold har været en stor succes.

Undervisningslokale

Der er i kælderetagen blevet etableret et nyt undervisningslokale i et tidligere udstillingsrum. Etableringen af undervisningslokalet har gjort, at der er mere ro omkring undervisningen, og at der ikke er udfordringer med at finde plads til skoleundervisningen, når der er bookinger til dette.

Museumsbutik

I butikken er salgsarealet blevet udvidet med cirka 12 m². Det er sket ved at flytte butikslederkontoret længere ind på kontorgangen, hvor der tidligere var et lagerlokale. Dette lager er så blevet etableret i en del af det tidligere udstillingslokale i kælderen. Udvidelsen har vist sig at give en større omsætning i butikken.

Stormsikring

Sikring af Vikingskibshallen i forhold til eventuelt kommende stormfloder er i fokus. Der er fortsat arbejdet med at finde løsninger på sikring af hallens nordfacade, dette arbejde er ikke færdiggjort og fortsætter ind i 2020. Af frygt for storme er det besluttet at opsætte stormflodsvæggen på nordfacaden mere permanent i stormsæsonen fra december til marts. I forbindelse med opsætningen i november måned blev der på dele af afstivningerne lagt en gangbane, således at museets gæster fortsat kan se fra hallen og ud over stormvæggen – ud på vandet. Museumsgæsterne har taget godt imod denne mulighed.

Forundersøgelser

Som en del af det fremtidige nye museum har der i året været gennemført forskellige forundersøgelser af arealerne på begge sider af hallen. Der er udarbejdet en historisk gennemgang af området, og der er udarbejdet forskellige analyser og målinger af bygningen. En af disse målinger relaterer sig til hvor meget LUX og UV, der kommer ind i hallen og belyser Skuldelev skibene. Dette projekt vil der blive arbejdet videre med i 2020.

Museumsøen

Museet var i efteråret 2018 udsat for tyveriforsøg mod pengeskabet i billetsalget. For at forhindre, at dette gentager sig, er der i foråret 2019 etableret lysprojektorer omkring billetsalget.

Lodsen

Der er fortaget en del el- og VVS-arbejder i Lodsen for at lokalet kan fremstå lidt pænere, idet Lodsen udlejes til selskaber.

Museumshavn og nauster

Forskellige nauster og halvtage er i årets løb blevet renoveret og udvidet. Og der er tilføjet en overdækket mastereol på ydersiden af et af nausterne, således at masterne kan ligge i tørvejr i vintersæsonen. Herudover er museumshavnens flydeponon blevet repareret og flyttet, således at turistbådene kan anløbe mere lige på.

Kontorer

Der blev i 2019 bygget om på de kontorer, som publikumsformidlerene råder over for at få plads til et chefkontor.

Café Knarr

Café Knarr er i 2019 blevet løbende vedligeholdt. Toiletterne i tilknytning til caféen er i året blevet renoveret. Og der er etableret et udendørs skralderum til pap og flasker.

Lager i Himmelev

Løbende har der været arbejdet på den fortsatte renovering af bygningerne samt lovliggørelse af elinstallationer, ved at tage lokale efter lokale og gennemgå disse fra bunden. Disse arbejder er ikke færdiggjorte ved årsskiftet, hvorfor de fortsætter i 2020. Specielt i 2019 er der lagt nye gulve i gangarealerne og fællesrummene samt indsat flere pallereolsystemer og etableret tyverialarm og røgdetektorer.

Magasin

Der har siden 2018 været arbejdet på et projekt omkring bygning af magasin til de hjemtagne marinarkæologiske genstande. I 2019 har der været arbejdet videre med dette projekt, om hvorledes magasinet skal opbygges med klimastyret rum, og hvilket omfang disse rum skal have for at kunne indeholde de genstande, som vi ligger inde med på nuværende tidspunkt, og de genstande som må formodes at komme ind i den kommende 8-10 årige periode. Projektet fortsætter ind i 2020.

Istandsættelse af den samlede ejendom, som foregår løbende, forventes endelig færdig i 2021-2022.

Restaurant Snekken

Restaurant Snekken er stadig bortforpagtet til selskabet Vindeboden A/S ved Lars Dietrichsen.

Beredskab og voldsomt vejr

Vikingskibsmuseets beredskabsplan bliver løbende opdateret, senest ultimo januar 2019. Som en del af forbedringen af beredskabsplanen er der udarbejdet en 'Instruks for modtagelse og håndtering af frivillige'. Denne giver bedre mulighed for at koordinere indsatsen for denne gruppe, når der kaldes ind til det helt store beredskab.

Museet forbedrer og vedligeholder løbende sit eget beredskabsudstyr, senest er der i januar 2019 indkøbt flere watertubes i en størrelse på 60 cm i diameter og i en længde, der når fra øens offentlige sti nord om bådæværft og kursuscentret og tilbage på den anden side op til den

offentlige sti igen. Dette for at kunne sikre disse to bygninger, når varslet ikke er på mere end 130 cm.

I januar 2019 var der 3 varsler om forhøjet vandstand, hvor museet satte sit beredskab i gang – heldigvis på laveste niveau.

Varsel og vandstand den 2. januar på 125 cm

Varsel og vandstand den 9. januar på 109 cm

Varsel og vandstand den 14. januar på 128 cm

Herudover har der i foråret og efteråret været flere mindre varsler, der har sneget sig lige op under 100 cm. Ved disse varsler er beredskabet ikke iværksat, men der har været holdt meget øje med situationen, og beredskabsstaben er blevet orienteret.

Sikring af Vikingskibshallen i forhold til eventuelt kommende stormfloder er meget i fokus. Der er fortsat arbejdet med at finde løsninger på sikring af hallens nordfacade, dette arbejde er ikke færdiggjort og fortsætter ind i 2020. Af frygt for storme, er det besluttet at opsætte stormflodsvæggen på nordfacaden mere permanent i stormsæsonen fra december til marts.

Administration

Bestyrelse

Vikingskibsmuseets bestyrelse bestod pr. 31. december 2019 af:

Formand:

Tomas Breddam

Borgmester, Roskilde Kommune (udpeget af Roskilde byråd)

Næstformand:

Ole Christiansen

Cand.jur., fhv. direktør i Miljøministeriet (udpeget af Vikingskibsmuseets Venner)

Medlemmer:

Gurli Martinussen

Fhv. Direktør TrykFonden (Udpeget af Vikingskibsmuseets Venner)

Michael Lunn

Cand.jur., fhv. departementschef i Justitsministeriet (udpeget af Vikingskibsmuseets bestyrelse)

Morten Meldgaard

Professor, Section for Geogenetics (udpeget af Vikingskibsmuseets bestyrelse)

Lars-Christian Brask

Næstformand for Plan- og Teknikudvalget, 2. viceborgmester i Roskilde Kommune (udpeget af Roskilde byråd)

Henrik Stougaard

Næstformand for Økonomiudvalget, medlem af Klima- og Miljøudvalget, samt Skole- og Børneudvalget i Roskilde Kommune (udpeget af Roskilde byråd)

Ifølge museets vedtægter skal bestyrelsen tælle mindst 6 og højst 8 medlemmer. Bestyrelsen sammensættes, så den samlede kompetence til enhver tid afspejler museets vedtægtsbestemte formål, situation og strategiske mål, gennem udpegning af personer med:

- Politisk kompetence og lokal forankring
- Juridisk og administrativ kompetence samt indsigt i politiske beslutningsprocesser på nationalt niveau
- International kompetence inden for museets ansvarsområde
- Kompetence inden for økonomi og forretningsdrift
- Relevant kompetence for museets strategiplan

Bestyrelsen udpeges som følger:

- Roskilde byråd udpeger mindst 2 og højst 3 medlemmer af Roskilde byråd
- Vikingeskibsmuseets Venner udpeger 2 personer med kompetencer inden for jura, administration og politiske beslutningsprocesser på nationalt niveau; økonomi og forretningsdrift; relevant kompetence for museets strategiplan
- Museets bestyrelse udpeger de øvrige bestyrelsesmedlemmer

Chefgruppe

Vikingeskibsmuseets chefgruppe bestod pr. 31. december 2019 af:

Tinna Damgård-Sørensen
Museumsdirektør

Claus Christiansen
Chef for Økonomi, administration og bygningsdrift

Kristoffer Kejser
Projektchef for det nye Vikingeskibsmuseum

Søren Nielsen
Chef for Maritime håndværk og rekonstruktion

Anne C. Sørensen
Chef for Undersøgelser, forskning og udstilling

Lisbeth Weichel
Konstitueret Chef for Publikumsformidling, undervisning og sejlads

Vikingskibsmuseets bådelaug

Vikingskibsmuseets bådelaug består af frivillige bådentusiaster, der samles om at vedligeholde og sejle museets både. I 2019 havde museet således 8 frivillige bådelaug, med i alt 302 bådelaugsmedlemmer, der sejlede bådene *Havhingsten fra Glendalough*, *Kraka Fyr/Skjoldungen*, *Ottar*, *Rana*, *Helge Ask*, *Marcus Noer* og *Viktoria*. De to søsterskibe *Kraka Fyr* og *Skjoldungen* sejles af samme bådelaug. Rolaugene ror i forskellige af museets både.

Søsætning og optagning

Museets både blev søsat 13. april 2019 og taget på land igen 26. oktober 2019.

Sejladser

Ud over sommerens længere togter sejlede bådelaugene aften- og weekendture, hvor besætningerne trænede i at håndtere skibene, dyrkede fællesskabet og glæden ved at sejle.

Medlemsskab

Alle bådelaugsmedlemmer betaler et omkostningsbidrag til museet. Bidraget var uændret i 2019: Laugsmedlem: 750,- kr., Støttemedlemmer, studerende og unge under 25 år: 375,- kr., Børn og unge under 18 år: Gratis.

Årets sommertogter

I 2019 var fire af museets både på sommertogt. *Havhingsten* kom ikke afsted, da skibet sprang læk på sin første sejlad i maj måned.

Ottar

Ottar havde planlagt et længere togt til Sognefjorden, men da de var nået til Marstrand, konstaterede de en læk i skibet under de mange tons ballast midtskibs og måtte returnere til Roskilde.

Helge Ask

Helge Ask sejlede 2 ugers sommertogt. Togtet gik til Nyborg, hvor der afholdes det årlige Danehofmarked. Ask deltog under markedet sammen med *Ladbydragen*, der er en rekonstruktion af Ladbyskibet.

Rana

Rana var en uge på sommertogt i Isefjorden med en afstikker til Sjællands Odde.

Skjoldungen

Skjoldungen stod for årets længste togt, idet laugene sejlede og roede hele vejen fra Sognefjorden til Roskilde, en rejse på 775 sømil. Togtets formål var at sætte fokus på UNESCO-ansøgningen om at få de nordiske klinkbådstraditioner på listen over umistelig kulturarv. Læs mere om forsøgsrejsen under afsnittet Forskningsprojekter og om ansøgningen til UNESCO under afsnittet Den immaterielle kulturarv.

Brudpiga-lauget nedlagt – nyt rolaug

Lauget, der roede og vedligeholdte den svenske kirkebåd *Brudpiga*, blev i starten af 2019 nedlagt. *Brudpiga*-lauget blev oprettet, da Vikingskibsmuseet i 1974 fik *Brudpiga*, og var dermed et af Vikingskibsmuseets ældste bådelaug. Opløsningen af lauget skyldtes til dels, at laugets gennemsnitsalder var blevet så høj, at de ikke længere magtede opgaven og til dels, at *Brudpiga* havde nået en alder, der gjorde, at båden krævede for meget arbejde fra Vikingskibsmuseets bådebyggere for at vedligeholde båden forsvarligt. Nogle af medlemmerne oprettede et nyt laug; Rolaugene. Rolaugene er for folk, der gerne vil på vandet, kan lide at ro, og synes, det er kedeligt at sejle for sejl. Rolaugene har pt. 19 medlemmer.

Vikingskibsmuseets bådsamling

Vikingskibsmuseets samling af både skal vise den nordiske, klinkbyggede båds udvikling fra oldtid til nutid. Bådene skal formidles i museumshavnen, i udstillinger og rundvisninger samt gennem sejlads på Roskilde Fjord, i Danmark og i Norden.

Sulen blev søsat

Museets sejladstjeneste satte i 2018 den første af to færøbåde (teinæringer) i drift; *Storkjoven*, og i 2019 kom så den anden båd i vandet. Båden blev søsat 4. maj og fik navnet *Sulen*.

4. maj 2019 blev museets anden færøbåd søsat: En Teinæring, der fik navnet *Sulen*.

Bådsamlingen 2019

- Der er totalt 49 både i museets bådsamling. Det er én båd mere end i 2018: den nye Skuldelev 3 rekonstruktion, som pt. bygges på værftspladsen
- Der er 29 sejlede fartøjer. Det er én sejlede færøbåd mere end i 2018: den nye Teinæring *Sulen*
- Der er 9 fartøjer udstillet på land. Det er én båd mindre end i 2018: den finske esping, der er kørt på lager
- Der er 11 fartøjer på museets lager i Himmelev

Bådsamlingen er fordelt på:

- 14 rekonstruktioner af skibe og både fra vikingetid og tidlig middelalder
- 13 danske recente både
- 8 færøske recente både
- 8 norske recente både
- 2 svenske recente både
- 2 finske recente både
- 2 andre både (Martha, en glasfiber motorbåd til slæb og foto samt en fransk chalup)

Vikingskibsmuseets Venner

Foreningen Vikingskibsmuseets Venner blev stiftet den 26. november 1990 af en kreds af historisk interesserede med det formål at støtte Vikingskibsmuseets arbejde og udvikling.

Medlemstal og aktiviteter

Museets venneforening gik ud af 2019 med et medlemstal på 651 personer. Det er 55 medlemmer flere end ved udgangen af 2018. I 2019 afholdt foreningen 6 arrangementer i Vikingskibshallens biograf:

- 28. februar Nordens Emporium – Vikingernes Ribe v/Søren Sindbæk
- 21. marts Viking – Ran, ild og sværd v/Jeanette Varberg
- 25. april Generalforsamling med indlæg om
Vikingskibsmuseet i dag og i fremtiden v/Tinna Damgård-Sørensen
- 19. september Vester Egesborg – en produktions- og togtamlingsplads v/Jens Ulriksen
- 31. oktober Angelsakser og vikinger i England v/Mads Ravn
- 14. november Vikingernes kampteknik v/Jacob Nyborg Andreassen

Donation til museet

Foreningen Vikingskibsmuseet venner har i 2019 doneret 100.000 kr. til støtte af Vikingskibsmuseets projekt omkring rekonstruktionen af verdens længste vikingskib; *Roskilde 6*. Således har foreningen nu over en periode på tre år doneret sammenlagt 450.000 kr. til projektet. Læs mere om *Roskilde 6*-projektet under afsnittet Forskningsprojekter.

Støtte til museet

Derudover bidrog foreningens medlemmer med frivillig arbejdskraft ved museets folkefest, Træf Fjordens Træbåde, og jubilæum i august måned. Gennem året har museet endvidere fortsat fået assistance i biblioteket, hvor tre frivillige i 2019 har digitaliseret museets pressekliparkiv.

Medlemskab af foreningen

Årskontingentet for et almindeligt medlemskab er 285 kr. Bådelaugsmedlemmer betaler 125 kr. og medlemskabet dækker:

- Fri adgang til foredrag og andre aktiviteter arrangeret af foreningen
- Fri adgang for to personer til Vikingskibsmuseet i medlemskortets løbetid
- Mulighed for at købe museets egne publikationer og varer fra museumsbutikken med en fordelagtig rabat

Bestyrelse for Vikingskibsmuseets Venner, ultimo 2019

Formand Ole Christiansen (foreningens repræsentant og næstformand i museets bestyrelse)

Næstformand Thomas Maarup

Henning Christiansen

Troels Nielsen

Aase Hansen

Thomas Larsen Schmidt

Karin Elisabeth Gottlieb

Foreningen har indgået en aftale med museet, som forestår administration og medlemservice. Vikingskibsmuseet takker endnu engang Venneforeningen for al støtte i året, der er gået.

Bilag I: Personale

Af hensyn til loven om håndtering af personhenførbare data er specifikation af navne, datoer, formål mv. anført i bilag til denne årsberetning for følgende områder:

Ansættelser

Museet havde i 2019 163 personer ansat svarende til 67 årsværk.

Ekstern repræsentation

10 medarbejdere har tilsammen repræsenteret museet i 33 repræsentationer fx i styregrupper, fagfællesskaber, bestyrelser, kultur- og turistsamarbejder mfl.

Efteruddannelse og kurser

Museet har haft 17 deltagelser på 8 forskellige efteruddannelser eller kurser.

Seminarer, kongresser og konferencer

Museet har haft 26 deltagelser ved 13 seminarer, kongresser og konferencer.

Studierejser

Der er i 2019 gennemført 4 studierejser med i alt 11 deltagelser.

Foredrag og oplæg

Museet har haft 20 medarbejdere, der i alt har givet 66 foredrag og oplæg.

Personalearrangementer og mandagsforedrag

Der blev i 2019 afholdt 10 personalearrangementer inkl. 6 mandagsforedrag, hvor personalet deler faglig viden med hinanden.

Henvendelse omkring eventuel udlevering af bilaget "Personale" kan rettes til e-mail museum@vikingeskibsmuseet.dk.

Vikingskibsmuseets Årsberetning 2019

Redaktion:

Tinna Damgård-Sørensen, Lisbeth Weichel

Fotos og illustrationer:

Werner Karrasch, Vibeke Bischoff, Søren Nielsen, Carsten Jensen, Lisbeth Weichel

Layout og billedredaktion:

Lisbeth Weichel

Vikingskibsmuseet i Roskilde

Vindeboder 12

DK-4000 Roskilde

Tlf: 46 300 200

E-mail: museum@vikingskibsmuseet.dk

web: www.vikingskibsmuseet.dk

© Vikingskibsmuseet i Roskilde, 2020